

Alman dili *Qrammatikası*

Ramil Səfiyev
Bakı 2018

Önsöz

Əziz kitab istifadəçiləri,

“ Alman dilinin qrammatikası” kitabı alman dilini öyrənən və öyrənməyə başlayanlar üçün nəzərdə tutulub. Kitab ümumi qrammatik məlumatların toplusudur. Alman dilinin qrammatikasının əsas mövzuları xülasə şəklində verilmişdir. Kitab tələbələr üçün bir növü yaddaş kitabçası xarakteri daşıyır.

“ Alman dilinin qrammatikası” kitabı müəllim tərəfindən tədris edilən dərsləri əvəz edə bilməz və ona görə öz başına alman dili öyrənmək üçün istifadəsi məsləhət görülmür. Kitab yalnız alman dilini öyrənməyə kömək etmək üçün nəzərdə tutulub.

Məsləhətləriniz və təkliflərinizi aşağıda göstərilən ünvanlara göndərə bilərsiniz :

Facebook: Alman dili (səhifə)

Whatsapp: 050 668 37 39

Sizə alman dilini öyrənməkdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə

Ramil Səfiyev

“İQ Academy” dil kursunda alman dili müəllimi

Kitabda aşağıdakı mənbələrdə istifadə edilib:

Kitablar:

1. Əminə Əliyeva “ Deutsch Qrammatika” 1995
2. “Langenscheidt Kurzgrammatik Deutsch von Sarah Fleer” 2008
3. “A-B Grammatik Anne Buscha , Szilvia Szita” 2010
4. “АКТУАЛЬНАЯ ГРАММАТИКА НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА “ С.В. Крестинский
5. “ГРАММАТИКА НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА В УПРАЖНЕНИЯХ И КОММЕНТАРИЯХ”
О. В. Сыромясов, Е. А. Кукушкина

İnternet səhifələri:

1. <http://mein-deutschbuch.de/grammatik.html>
2. <https://deutsch.lingolia.com/de/grammatik>
3. <https://www.deutschplus.net>

Mündəricat

Fonetika	1
• Hərflərin tələffüsü	1
• Hərflərin birləşmələri	2
Artikl	3
• Müəyyən artikllar	3
• Qeyri müəyyən artikllar	3
• İsimlərin artiklsız işlənməsi	4
Cümlə	6
• Nəqli cümlə	6
• Sual cümləsi	6
• Əmr cümləsi	6
• Nida cümləsi	7
Nitq hissələri	8
İsim (das Substantiv)	8
• Mürəkkəb isimlər	10
• İsimlərin hallanması	11
• İsimlərin qüvvətli hallanması	11
• İsimlərin zəif hallanması	13
• Xüsusi hallanma	13
• İsimlərin cəmi (Pulural)	14
Sifət (das Adjektiv)	16
• Sifətlərin hallanması	17
• Sifətin zəif hallanması	17
• Sifətin qarışıq hallanması	17
• Sifətin qüvvətli hallanması	18
• Əvəzlilərdən sonra sifətlərin hallanması	18
• Əvəzlilərin sifət kimi hallanması	18
• Sifətlərin isimləşməsi	19
• Sifətin dərəcələri	19
• Adi dərəcə (der Positiv)	20
• Müqayisə dərəcəsi (der Komparativ)	20
• Üstünlük dərəcəsi (der Superlativ)	20
• Müqayisə	21
Əvəzlilər (das Pronomen)	22
• Şəxs əvəzliləri (das Personalpronomen)	22
• Yiyəlik əvəzliləri (das Possessivpronomen)	22
• İşarə əvəzliləri (das Demonstrativpronomen)	23
• Sual əvəzliləri (Interrogativpronomen)	25
• Nisbi əvəzlilər (das Relativpronomen)	26
• Qeyri - müəyyən əvəzlilik (das Indefinitpronomen)	26
• Şəxssiz əvəzlilik (das Unpersönliche Pronomen)	30
• Qayıdış əvəzliləri (das Reflexivpronomen)	30
Alman dilində inkar	32
• Kein	32

• Nicht	32
Sözönləri (die Präpositionen)	34
• Genitiv halını tələb edən sözönləri	34
• Dativ halını tələb edən sözönləri	35
• Akkusativ halını tələb edənlər	38
• Dativ və Akkusativ hallarını tələb edən sözönləri	40
• Sözönləri zaman mənasında	43
• Sözönləri özlərindən sonra gələn isimlə birlikdə mənaları	44
• Sözönləri və fellər	47
• Əsas sözönlərinin qısa mənası	47
Saylar (das Zahlwort)	49
• Miqdar sayları (Kardinalzahlen)	49
• Sıra sayları (die Ordnungszahlen)	50
• Kəsr sayları (die Bruchzahlwörter)	50
• Riyazi hesablamalar	51
• Çoxaltma sayları və digərləri	51
Fel (das Verb)	52
• Önşəkilçilər (Präfix)	52
• Prefikslərin mənaları	53
• Suffikslər	53
• Təsirli və təsirsiz fellər	54
• Təsirli fellər	54
• Felin formaları	55
• Zəif fellərin xüsusi qrupu (qarışıq fellər)	55
• Fellərin zaman formaları	55
• Fellərin indiki zamanı (Präsens)	56
• Köməkçi fellər	58
• Sein feli	58
• Haben feli	58
• Felin əmr forması (der Imperativ)	60
• Felin ad formaları	61
• Partizip I	61
• Partizip II (Partizip Perfekt)	61
• Fellərin keçmiş zamanı	63
• Präteritum (imperfekt)	63
• Zəif fellərin preteriti	63
• Qüvvətli fellərdə preterit	64
• Perfekt	65
• Plusquamperfekt	66
• Modal fell (das Modalverb)	68
• Modal fellərin təsriflənməsi	70
• Lassen (qoymaq, icazə vermək) feli	71
• Fellərin gələcək zamanı (Futurum)	72
• Futurum I	72
• Futurum II	72
• Felin növləri	73

• Felin məchul növü (das Passiv)	73
• İnfinitiv passiv	74
• Hal məchul növü (das Zustandspassiv)	75
• Konyunktiv (der Konjunktiv)	76
• Präsens Konjunktiv (Konjunktiv I)	76
• Präterit Konjunktiv (Konjunktiv II)	77
• Perfekt Konjunktiv	80
• Plusquamperfekt Konjunktiv	80
• Futurum I Konjunktiv və Futurum II Konjunktiv	81
• Konditionalis	82
• Passiv Konjunktiv	83
• Fel isim birləşmələri	83
• Məsdər (İnfinitiv)	84
• İnfinitiv I (Məsdər I)	84
• İnfinitiv II (Məsdər II)	84
• Məsdər qrupları	86
• Qayıdış fel (das Reflexivverb)	87
Zərf (das Adverb)	89
• Əvəzlik zərfləri (Pronominaladverben)	90
• Zərflərin növləri	91
• Yer zərfləri	91
• Zaman zərfləri	91
• Tərzi hərəkət zərfləri	92
• Səbəb və məqsəd zərfləri	92
Bağlayıcı (die Konjunktion)	93
• Tabesiz bağlayıcılar	93
• Tabeli bağlayıcılar	94
• Mürəkkəb bağlayıcılar	94
• Mürəkkəb bağlayıcıların mürəkkəb cümlədə yeri	94
Ədat (die Partikel)	96
Nida (die Interjektion)	97
Mürəkkəb cümlə	98
➤ Tabesiz mürəkkəb cümlə	98
➤ Tabeli mürəkkəb cümlə	99
• Mübtəda budaq cümləsi (der Subjektsatz)	100
• Tamamlıq budaq cümləsi (der Objektsatz)	100
• Təyin budaq cümləsi (der Attributsatz)	101
• Xəbər budaq cümləsi (der Prädikativsatz)	102
• Zərflik budaq cümləsi (der Adverbialsatz)	102
• Zaman budaq cümləsi (der Temporalsatz)	102
• Yer budaq cümləsi (der Lokalsatz)	104
• Səbəb budaq cümləsi (der Kausalsatz)	104
• Məqsəd budaq cümləsi (der Finalsatz)	105
• Şərt budaq cümləsi (der Konditionalsatz)	105
• Nəticə budaq cümləsi (der Konsekutivsatz)	106
• Güzəşt budaq cümləsi (der Konzessivsatz)	107

• Tərzi - hərəkət budaq cümləsi	107
• Qarşıdurma (der Adversativsatz) budaq cümləsi	108
• Alternativ budaq cümləsi (der Alternativsatz)	109
• Müqayisə (Komparativsatz) budaq cümləsi	109
• Fəli sifət cümlələri (Partizipialsatz)	109
Cümlə üzvləri	110
• Mübtəda (das Subjekt)	110
• Xəbər (das Prädikat)	110
• Tamamlıq (das Objekt)	110
• Təyin (das Attribut)	111
• Zərflik (die Adverbialien)	112
• Cümlədə cümlə üzvlərinin yeri	113
Əlavə	118

Fonetika

Alman dilinin əlifbası 26 hərfdən və 4 xüsusi hərfdən ibarətdir.

A [a:]	B [be:]	C [tse:]	D [de:]	E [e:]	F [ef]	G [ge:]	H [ha:]	I [i:]	J [jɔt]	K [ka:]	L [ɛl]	M [ɛm]
N [ɛn]	O [o:]	P [pe:]	Q [ku:]	R [ɛʁ]	S [ɛs]	T [te:]	U [u:]	V [faʊ]	W [ve:]	X [ɪks]	Y [ˈypsilon]	Z [tset]

Xüsusi hərflər: ä [ɛ:], ö [ø:], ü [y:], ß [ɛs'tset]

Hərflərin tələffüsü

Saitdən sonra bir samit gələrsə uzun, iki samit gələrsə qısa tələffüs olunur.

gut ['gu:t]-yaxşı gehen ['ge:ən]- getmək Mann ['man]- kişi

İki sait uzun tələffüs olunur.

Zoo [tso:] - (tsoo) - zoopark

C [tse:] - əsasən alınma sözlərdə tək işlənir. Bu zaman (s) və (k) kimi tələffüs oluna bilər. Alman sözlərində əsasən birləşmələr şəklində rast gəlinir.

Computer [kɔm'pu:tɐ] -kompyuter Cent [sɛnt]-sent

en- ilə bitən sözlərdə e tələffüs olunmur. sieben ['zi:bən] - yeddi

er - ilə bitən çox hecalı sözlərdə er- [a] kimi tələffüs olunur. Vater ['fa:tɐ] - ata

G [ge:] -alman sözlərində (q) kimi tələffüs olunur. Tag-[ta:k]- gün

Alınma sözlərdə (j) kimi tələffüs oluna bilər. Genie [ʒe'ni:] - dahi

H [ha:] -hərfi saitdən sonra tələffüs olunmur.

Uhr [u:ɐ] - saat ziehen ['tsi:ən] - dartmaq Haus [haʊs] -ev

J [jɔt] - kimi tələffüs olunur. Junge ['jʊŋə] - oğlan, alınma sözlərdə isə (j) kimi

Journalist [ʒʊrna'list] - jurnalist

Q [ku:] -hərfi əsasən u hərfi ilə birgə işlənir və bir yerde (kv) kimi tələffüs olunur.

Quittung ['kvɪtʊŋ] - qəbz Quelle ['kvɛlə] - mənbə

R [ɛʁ] - hərfi sözün və hecanın əvvəlində və cingiltili samitlərdən sonra (ğ) kimi tələffüs olunur. Kar samitlərdən (f, k, p, sch, t) sonra x kimi tələffüs olunur.

Regen ['re:gən] -yağış Brot [bro:t] -çörək groß ['gro:s] -böyük

frei [frai] -azad krank [kraŋk] -xəstə

Hecanın sonunda r qısa sait və a hərfindən sonra zəif ğ kimi, digər uzun səslənən saitlərdən sonra a kimi tələffüs olunur.

Bart [ba:ɐt,] -biğ Wort [vɔrt] -söz

sehr ['ze:ɐ] - çox wir [vi:ɐ] - biz für [fy:ɐ] -üçün

-ieren ilə bitən fellərdə r tələffüs olunmur. telefonieren [telefo'ni:rən] - zəng etmək

S [ɛs] -hərfi saitlərdən əvvəl gələrsə (z) kimi, samitlərdən əvvəl və sözün və hecanın sonunda gələrsə (s) kimi tələffüs olunur.

Sonntag ['zɔnta:k] - bazar günü sitzen ['zɪtsən] -oturmaq Kiste ['kɪstə] - yeşik

S hərfindən sonra p və ya t gələrsə bu zaman s - (ş) kimi tələffüs olunur.

spielen ['ʃpi:lən] - oynamaq, stehen ['ʃte:ən] - durmaq

V [faʊ] - hərfi alman sözlərində (**f**) kimi, alınma sözlərdə (**v**) kimi tələffüs olunur.

Vater ['fa:te] **ata**, **Vase** ['va:zə] - **vaza**

W[ve:] -hərfi (**v**) kimi tələffüs olunur. **Wasser** ['vase] - **su**

X[ɪks]- (**ks**) kimi tələffüs olunur . **Text** [tɛkst] - **mətn**

Y ['ypsilon]- (**y**) və (**i**) kimi tələffüs oluna bilər. **Yoga** ['jo:ga] - **yoqa**, **Handy**['hændi] - **telefon**

Z [tset]- (**ts**) kimi tələffüs olunur. **Zimmer** ['tsɪmɐ] - **otaq**

ä [ɛ:] - (**e**) kimi tələffüs olunur. **Äpfel** [ɛpfɪ] - **almalar**

ä [ɛ:] -ae, **ö**[ø:]-oe, **ü**[y:] -ue kimi yazıla bilər.

ß [ɛs'tset]- (**ss**) kimi tələffüs olunur. **groß** ['gro:s] - **böyük**

ß [ɛs'tset]- uzun tələffüs olunan saitlərdən və diftonqlarda sonra yazılır.

Qısa saitlərdən sonra **ss** yazılır.

Sözün və hecanın sonunda **b, d, g, s və v** - [p], [t], [k], [s] und [f] kimi tələffüs olunur.

Hərf birləşmələri

Ch - **i, e, ö, ü, ä, eu, ei, n, l, r** sonra və **chen** şəkilçisində (x vəh arasında bir səs) kimi tələffüs olunur.

a, o, u dan sonra (**x**) kimi tələffüs olunur. Fransız dilindən alınma sözlərdə **ch** - **ş** kimi tələffüs olunur.

Auch [aux] - **həmçinin**, **ich** [ɪç] - **mən** **Chef** [ʃɛf] - **şef**

Sözün əvvəlində **ch** - zəif **x** və ya **h**, **k** və **ş** kimi tələffüs olunur.

Chemie [çɛ'mi:] -**kimya**, **China** ['tʃaɪnə] - **çin**

Chaos ['ka:ʊs] -**xaos**, **Chor** [ko:ɐ̯] -**xor** **Chance** ['ʃā:sə] -**şans**

ig -sözlərin sonunda zəif **x** və ya **h** kimi tələffüs olunur. Ancaq söz şəkilçi qəbul edərsə **iq** kimi tələffüs olunur.

König ['kø:nɪç] -**şah**

Ch -k kimi tələffüs olunur. **Strecke** ['ʃtrɛkə] - **məsafə**

Chs- (**ks**) kimi tələffüs olunur. (Ch birləşməsindən sonra - **ste** şəkilçisi gələn hallar istisnadır.)

Wachsen ['vaksɪ] - **böyümək**.

Sch- (**ş**) kimi tələffüs olunur. **Schreiben** ['ʃraɪbɪ] - **yazmaq**

Tsch- (**ç**) kimi tələffüs olunur. **Deutschland** ['dɔʏtʃlant] - **Almaniya**

Th- (**t**) kimi tələffüs olunur- **Thema** ['te:ma] - **mövzu**

Ph - (**f**) kimi tələffüs olunur. **Philosoph** [filo'zo:f] - **filosof** .

Sözün ortasında gələn **ph** - **f** -ilə əvəz oluna bilər: **Telephon** -**Telefon** - **telefon**

Dt-(**t**) kimi tələffüs olunur. **Stadt** [ʃtat] - **şəhər**

Tion - **tsion** kimi tələffüs olunur. **Situation** [zitʃua'tʃjo:n] - **vəziyyət**

ie- (**i**) kimi tələffüs olunur. **Sie** [zi:] - **o, siz**

ei, ai - (**ay**) kimi tələffüs olunur. **Drei** ['drai] - **üç**, **Mai** ['mai] - **may**

eu, äu -(**oy**) kimi tələffüs olunur. **Neu** ['nɔy] - **təzə**

Artikl

Artikl köməkçi nitq hissəsidir. Artikl aid olduğu isimdən əvvəl durur və ümumi, xüsusi, abstrakt isimlərə, eləcə də maddə adları bildirən isimlərə müəyyən məna verir.

Artiklla isim arasında sifət, fəli sifət, sıra sayı dura bilər.

Alman dilində artikllın iki növü var:

Müəyyən artikl (der bestimmte Artikel)

Qeyri-müəyyən artikl (der unbestimmte Artikel)

Müəyyən artikllar

Əşya konkret olanda və ya haqqında yeni məlumat verilsə müəyyən artikl istifadə edirlər

kişi cins. - der

orta cins. - das

qadın cins. - die

cəmdə - die

Müəyyən artikl aşağıdakı hallarda işlənir:

1. Tanış, yaxın, doğma situasiyada, əhatədə və vəziyyətdə
2. Əşya haqqında ikinci dəfə məlumat verildikdə

Hier ist ein Tisch - Burada stol var. Der Tisch ist schwarz-Stol qərardır.

3. Öz cinsində və növündə tək olan isimlər (die Sonne - günəş)
4. Nadir hallarda ad və ya familiyalarda yaxınlıq bildirmək üçün (der Franz)
5. Kontekstdən aslı olaraq yazılı və rəssam adları (bu zaman onların əsərləri nəzərdə tutulur)
6. Xüsusi isimlərdən, ölkə və şəhər adlarından əvvəl sifət işləndikdə

(der kleine Peter - kiçik Peter)

7. Küçə və meydan adları (die Blumenstraße)
8. Qadın və kişi cinsli ölkə adları (die Türkei, der Irak)
9. Vaxt, zaman bildirdikdə (der Montag - bazar ertəsi)
10. Topluq bildirən isimlərdə (das Volk - xalq)
11. Təyin budaq cümləsi ilə müəyyənləşdirilən isimlər

Das ist das Buch, das ich schon gelesen habe. - Bu artıq mən oxuduğum kitabdır.

12. Sıra saylarından əvvəl: der zehnte Klasse - beşinci sinif
13. Sifətin üstünlük dərəcəsi: die größte Klasse - ən böyük sinif
14. Əşyanı ümumiləşdirdikdə
15. Maddə adlarını dəqiqləşdirdikdə : die Butter in der Dose - konservdə yağ
16. İsimləşmiş məsdər : das Lesen - oxuma

Qeyri müəyyən artikllar

kişi cins - ein

orta cins - ein

qadın cins - eine

Cəmi olmur.

Qeyri müəyyən artikl aşağıdakı hallarda işlənir:

1. Əşya qeyri müəyyən olanda, ümumi mənada işlənəndə, haqqında ilk dəfə məlumat verildəndə

Das ist ein Buch- Bu bir kitabdır.

2. İsmi xəbərdən əvvəl sifət gəlırsə

Er ist ein guter Schüler - O yaxşı şğıirdir.

3. Müqayisədə qeyri müəyyən artikl işlənir.

Er spricht wie eine Deutsche- o alman kimi danışır.

4. Miqdar bildirdikdə bir mənasında qeyri müəyyən artikl işlənir.

Ich möchte ein Kilo Fleisch- Mən bir kilo ət istəyirəm.

5. Haben, brauchen, es gibt fellərindən sonra qeyri-müəyyən artikl istifadə olunur:

Ich habe ein Auto - Mənim maşınım var.

6. Əşyanın aid olduğı növ ümumiləşdirildikdə

Ein Baum ist eine Pflanze - Ağac bitkidir.

7. Xüsusi adlardan əvvəl. Bu halda ad yox, onun əsərinə işarə olunur.

Ich habe einen Heine gekauft. - Mən Hayneni (kitabını) almışam.

8. Necə sualına cavabda

Was für ein Garten?-necə bağ ? - ein grüner Garten - yaşıl bağ

9. İsim onu daha çox müəyyənləşdirən söz (təyin rolunda) və ya cümlə (təyin budaq cümləsi) ilə bağlı olduqda

Sie wollen eine andere, eine neue Welt. - Onlar başqa bir, yeni dünya istəyirlər.

10. Təsirlik halda olan tamamlıqlar yeni məlumatı bildirərsə və təsirli feldən sonra gələrsə, qida vasitələrində bir dənəni, bir hissəni bildirərsə

Ich möchte einen Kaffee. - Mən bir kofe istəyirəm.

İsımlərin artiklsız işlənması

Aşğıdakı hallarda isim dəqiq müəyyənləşdirilmədikdə artikl düşür.

1. Təkdə qeyri - müəyyən artiklla işlənən isimlərin cəmində:

Hier liegt ein Buch.-Burda kitab var.

Hier liegen Bücher - Burda kitablar var.

2. Təkdə və cəmdə isimlər sadalanandə:

Ich habe Vater und Mutter - Mənim atam və anam var.

3. Əmrdə: Hände hoch! - Əllər yuxarı!

4. Müraciət, komanda və çağrışlarda : Vater, gib mir den Ball!-Ata, topu mənə ver!

5. Cəmi olmayan və əsasən xüsusiyyətləri və ya hadisəni göstərən abstrakt isimlər :

Freude - sevinc

6. Maddə adları: Gold (qızıl)

7. Başlıq və sərlövhələr, lövhələrdəki elan və adlar: Diktat (imla)

8. Sifətlə işlənən zaman məfhumunda: nächste Montag - gələn bazar ertəsi

9. Ay adlarının qarşısında Anfang (başlanğıc), Mitte (ortası), və Ende (sonu) sözləri işləndikdə

10. Sabitləşmiş cüt sözlərdə, atalar sözü və məsəllərdə : an Ort und Stelle - yerində

11. Qoşma birləşmələrində : zu Hause -evdə
12. Bayram adlarında : Ostern (pasxa)
13. Sözü + feldən əmələ gəlmiş isim+ onun yaxın təyinedicisi olan birləşmədə:
auf Anordnung des Lehrers - müəllimin göstərişi ilə
14. Sözü + feli sifətlə ifadə olunmuş təyin + isim birləşməsində:
nach bestandener Prüfung -verilmiş imtahandan sonra
15. Miqdar sayları artiklsız işlənir:
8 Bücher liegen auf dem Tisch- 8 kitab stolun üstündədir.
16. Miqdar və ya qeyri müəyyən miqdarlar: Kartoffeln
17. Orta cinsdə olan ölkə və şəhər adları :
Ölkə adları adətən orta cinsdə olur. Orta cinsdə olan ölkə adları artiklsız işlənir.
Bu ölkə adları təyinlə işləndikdə yalnız artikl istifadə edilir.
Das schöne Japan - Gözəl Yaponiya.
18. Xüsusi isimlər, milliyyət bildirən isimlər :
Er ist Aserbaidshaner- o azərbaycanlıdır.
Leo Tolstoi ist berühmt- Lev Tolstoy məşhurdur.
19. Peşə bildirən isimlər və maddə adları ismi xəbərin dəyişməyən hissəsi olduqda :
Er ist Maler- o rəssamdır.
20. Yiyəlik əvəzlilərindən (mein - mənim, dein- sən..), inkar əvəzlilərindən (kein, keine), işrə əvəzlilərindən (dieser, diese, dieses-bu və s.) sual əvəzlilərindən, qeyri -müəyyən əvəzlilərdən (viele, einige və s.) sonra :
Mein Auto- mənim maşınım, Wessen Auto- kimin maşını?
21. ohne(siz, siz, süz, suz) sözü + sən, ganz (tam) və halb (yarısı) sözlərindən sonra:
Ohne Auto- maşinsız
22. Als (dan, dən) sənəti, vəzifəni bildirdikdə : als Lehrer (müəllim kimi)
sein və werden fəllərilə işlənən şəxsi cümlələrdə : Es ist Sonntag - bazar günüdür.
23. Qohumluğu bildirən sözlər : Vater (ata)
24. Dırnaqda verilmiş sözlər.

Cümlə

Məzmununa görə alman dilində aşağıdakı cümlə növləri var:

Nəqli cümlə (der Aussagesatz)

Sual cümləsi (der Fragesatz)

Əmr cümləsi (Befehlsatz)

Nida cümləsi (Ausrufsatz)

Nəqli cümlə

Nəqli cümlənin özünə məxsus söz sırası var:

1. Düzgün söz sırası: I yerdə mübtəda II yerdə xəbər
2. Əks söz sırası: I yerdə II dərəcəli cümlə üzvü, II yerdə xəbər, III yerdə mübtəda durur.

Nəqli cümlədə qalxan düşən intonasiya xasdır.

Sual cümləsi

Alman dilində iki növ sual cümləsi var

1. Suallı sual cümləsi : I yerdə sual sözü, II yerdə xəbər, III yerdə mübtəda durur.

Sual sözü cümlənin mübtədasında ola bilər: Wer ist gekommen? - Kim gəlmişdir?

2. Suallı sual cümləsi: I yerdə xəbər, II yerdə mübtəda durur.

Nəqli cümlədə söz sırasını saxlayıb, ondan yalnız durğu işarəsi ilə, yəni sual işarəsi ilə fərqlənən sual cümləsi təsdiq xarakteri daşıyır.

Sie haben doch ein Grammatikbuch? - Axı Sizin qrammatika kitabınız var?

Əmr cümləsi

Əmr cümləsi ifadə oluna bilər:

1. Felin əmr forması:

Sieh mal! -Bir bax!

2. Məsdərlər:

Aufstehen! -Ayağa qalx!

3. Partizip II ilə:

Aufgestanden - Ayağa qalx!

4. "wollen" və "lassen"+"məsdər"

Wollen wir lesen! - Gəlin oxuyaq! Laßt uns lesen! – Gəlin oxuyaq!

Əmr cümləsində I yerdə xəbər, II yerdə mübtəda durur.

Präsens Konjunktiv ancaq təkin III şəxsində əmr formasını ifadə edir. Bu zaman "es" və "man" əvəzlilikləri cümlədə birinci yerdə durur.

Es lebe unser Volk! - Yaşasın bizim xalq !

Wäre er hier! - Kaş o burada olaydı!

Nida cümləsi

Nida cümlələrində əsasən dildə mənacə sabitləşən bir neçə nida iştirak edir.

Hurra! - Ura!

Prost! - Sağlığına!

Hoch! - Yaşasın! Ura!

Achtung! - Diqqət!

Ruhe ! - Sakit!

Oh weh! - Ah! Oh!

Prosit allerseits! - Hamının sağlığına!

Pst! - Sakit!

Huchhe! - Tfu! Tfu!

Pfui! - Tfu! Uf!

Oh la la! - Belə də! Bir təhər!

Du lieber Himmel! - Ay Allah!

Ich bin doch hier! - Mən ki burdayam!

Nitq hissələri

İsim (das Substantiv)

Alman dilində isimlər həmişə böyük hərflə yazılır və üç cinsdə (kişi, qadın və orta) olur.

İsmin cinsini məzmununa və quruluşuna görə müəyyən olunması:

Qeyd. Bu qaydalar bu qaydalara cavab verən əksər isimlərə aiddir, amma müstəsna hallar da var.

Məzmununa görə:

Kişi cins isimlər:

1. Kişi cinsli canlılar və erkək heyvan adları: **der Vater (ata), der Hund (it)**
2. Qütb adları : **der Norden - şimal**
3. Külək, qar, yağıntılar: **der Regen - yağış**
4. Dağ süxurları adları: **der Sand -qum**
5. İlin fəsiləri, ay, həftənin günləri, sutka hissələri : **der Montag - bazar ertəsi**
6. Dağ və göl adları: **der Kaukasus -Qafqaz**
7. Pul vahidləri : **der Dollar**

Qadın cins isimlər:

1. Qadın cinsli canlılar və dişi heyvanlar: **die Mutter (ana), die Kuh (inək)**
2. Əksər ağac adları: **die Tanne -küknar**
3. Gül adları: **die Tulpe - zanbaq**
4. Meyvə və giləmeyvə adları: **die Birne -armud**
5. Alman çayları : **die Elbe - Elba**
6. Miqdar saylarından düzəlmiş isimlər: **die Null - sıfır, die Drei -üç**

Orta cins isimlər:

1. Bala adları : **das Kind (uşaq), das Kalb (dana)**
2. Hər iki cinsə aid olan heyvan adları: **das Pferd -at**
3. Metal adları: **das Gold -qızıl**
4. Əksər ölkə və şəhər adları: **(das) Deutschland - Almaniya**
5. Topluq mənasında işlənən adlar : **das Volk -xalq**
6. Sifətlərdən düzəlmiş isimlər, xüsusən də rənglər: **das Gute, Schöne, Wahre; Blau, Lila**

Quruluşuna görə:

Kişi cinsi isimlər:

1. Fel kökü əsasında əmələ gələn tək hecalı bir çox isimlər: **der Blick - baxış**
2. **e, er, ner, ler, el, en, ling, ig, ich** suffiksli sözlər :

der Arbeiter - fəhlə , e -ilə bitən zəif hallanma isimlər **der Junge –oğlan, der Honig -bal**

3. **ant, ent, at, al, är, ar, or, ör, eur, ier, ist, ismus, nom, soph** - suffiksli xarici mənşəli sözlər:

der Musikant -musiqiçi, der Student -tələbə, der Soldat - əsgər, der General –general,

der Bankier- bankir, Friseur, Frisör- bərbər

Qadın cins isimlər:

1. **e**-ilə bitən sözlər : **die Blume - gül** (e - ilə bitən zəif hallanma kişi cins və ge prefiksli və e suffiksli orta cins isimlərdən başqa)
2. **ung,- heit,- keit, schaft, ei, in** - ilə bitən sözlər : **die Zeitung - qəzet**
3. **ie, ik, tion, ion, tät, ur, enz, anz** - ilə bitən alınma sözlər : **die Theorie - nəzəriyyə**
4. Şəxs, milliyət və peşə bildirən isimlərin sonuna **-in** şəkilçisi əlavə edildikdə qadına və qadın cinsinə aid olur. **der Lehrer – müəllim, die Lehrerin – müəllimə**

Orta cins isimlər:

1. **chen- lein** kiçiltmə bildirən isimlər : **das Tischchen- kiçik stol**
2. **tum, nis, sal, sel**-ilə bitən isimlər : **das Schicksal - tale**
3. **ment, at, um, ma, ing, o, eau** - suffiksli xarici mənşəli sözlər:

das Museum - muzey, das Klima - iqlim, das Kino –kino ,

das Training –məşq, das Niveau - səviyyə

5. **ge** -prefiksli və **e, el, er** suffiksli sözlər: **das Gebirge - dağlar**
6. **-(s)tel** suffiksli kəsr sayları: **das Viertel - dördü bir**
7. İsimləşmə yolu ilə məsdərdən : **das Lernen -öyrənmə**
8. İsimləşmə yolu ilə sifətdən : **das Alte – köhnəlik**

İsimlər sadə, düzəltmə və mürəkkəb olur.

Düzəltmə isimlər:

Kişi cinsi:

1. Hərəkət, fəaliyyət ifadə edən fel kökünə **-er** əlavə olunmaqla (bəzən umalut olur):

arbeiten -işləmək, der Arbeiter - fəhlə

2. **ler, ner** əlavə olunmaqla : **die Kunst - incəsənət, die Künstler - incəsənət işçisi**

3. **ling** - isim, sifət, və fel kökünə əlavə edilməklə (umalut olur) :

feige - qorxaq, der Feigling -qorxaq, lehren -öyrətmək, der Lehrling - şagird

Qadın cins:

1. Kişi cinsli isimlərə - **in** qoşulmaqla əks cinsi bildirir (umalut olur) :

der Koch -aşbaz, die Köchin -aşbaz qadın

2. **ung** - felin kökünə əlavə olunur: **erzählen - nəql etmək, die Erzählung - nağıl**
3. **schaft** -isim və sifətin kökündən isim əmələ gətirir:

der Freund - dost, die Freundschaft - dostluq

4. **heit** - sifətdən əmələ gəlir: **frei - azad, die Freiheit - azadlıq**
5. **keit - ig, lich, bar, sam** ilə bitən sifətlərə qoşulur:

freundlich - səmimi, die Freundlichkeit - səmimiyyət

6. **e** - fel və sifətin (umalut olur) kökündən isim əmələ gətirir:

helfen - kömək etmək, die Hilfe - kömək

7. **t** - felin kökündən isim yaradır (umalut və ablaut (saitin dəyişməsi) olur) :

abfahren - yola düşmək, die Abfahrt - yola düşmə

Orta cins:

1. **tum** - isim və sifətin kökünə qoşulmaqla:

der Held - qəhrəman, das Heldentum - qəhrəmanlıq

2. **nis** - felin və isimin kökünə əlavə etməklə (umalut olur) :

verstehen - başa düşmək, das Verständnis - anlama

3. **sal** -fel, isim və sifətin kökünə əlavə olunmaqla:

schicken - göndərmək, das Schicksal - tale

4. **chen, lein** -isimlərdən düzəlir, kiçiltmə bildir (umalut olur) :

das Brot - çörək, das Brötchen - bulka

5. **ge** -prefiksi və **e** - suffiksi vasitəsi ilə düzəlir və sözə topluluq mənası verir:

der Berg - dağ, das Gebirge - dağlar

Bütün cinslərə aid:

1. **un** - sözə mənfi məna verir: **das Glück - xoşbəxtlik, das Unglück - bədbəxtlik**

2. **miß** - sözə mənfi məna verir: **der Erfolg - uğur, der Mißerfolg - uğursuzluq**

3. **ur** - mənşəni, qədimliyi və ibtidailiyi bildirir:

der Mensch -insan, der Urmensch -ibtidai insan

Mürəkkəb isimlər

İsim iki sözün birləşməsindən yaranarsa onda bu isim axırcı isimin artiklını daşıyır.

Der Vorname- ad (der Name), Der Familienname-soyad (Die Familie, der Name).

Mürəkkəb sözlərin tərkibində birləşdirici elementlər (**- s, er, en, e**) və umlaut da ola bilər.

1. **e** - fellərin məsdərindən **n** atılmaqla, **er, en** isə isimlərin cəmini saxlamaqla:

lesen + die Brille = die Lesebrille baden + das Zimmer = das Badezimmer

die Geburt + der Tag + das Geschenk = das Geburtstagsgeschenk

der Student + der Ausweis = der Studentenausweis

das Kind + das Zimmer = das Kinderzimmer

2. Əksər hallarda mürəkkəb sözlər arasında **- s** durur:

1. **dt, heit, keit, schaft, ung tat, -ion, -ling -tum** bitən sözlərdən sonra

2. **Verkehr, Beruf, Unterricht, Urlaub, Einkauf** kimi kişi cinsi isimlərdən, **Arbeit, Liebe, Heirat, Hochzeit** kimi qadın cinsi isimlərdən, **Geschäft, Glück, Gefühl** kimi orta cinsi isimlərdən sonra

3. Felin məsdər formasından yaranmış isimlərdən sonra

Bir nitq hissəsinin isimə keçməsi ilə ismin cinsini təyin etmək olar. İsimləşmiş əksər nitq hissələri **orta cinsdə** olur.

Əgər üç eyni hərf yanaşı gələrsə onları birgə yaxud defislə yazmaq olar.

Schiffahrt yaxud Schiff-Fahrt

Bundan əlavə tək həfli isimlərdə, rəqəmlərlə işlənən isimlərdə, ixtisarlarda defis işlənir:

E-Mail, T-Shirt, Lkw-Fahrer, 18-Jährige

İsim kimi işlənən günün hissələrini böyük həflə yazırlar:

gestern - das Gestern, heute - das Heute, morgen - das Morgen

Bəzi **sein, werden, bleiben** felləri ilə işlənən isimlər bəzən balaca yazılır:

Ich bin schuld. (die Schuld)

italienisch - italyan, **deutsch** -alman kimi sifətlər balaca yazılır.

Yalnız dilləri bildirdikdə böyük həflə yazılır.

İsim fel birləşmələri ayrı yazılır (**eislaufen, leidetun, teilnehmen, schlussfolgern** -dən başqa).

Auto fahren, eine Diät machen, Schlange stehen, Ski laufen

Şəxs əvəzlilikləri yalnız məktublarda böyük yazıla bilər.

Apposition - özündən əvvəlki isimi daha ətraflı təsvir edən isimlər qrupudur. Özündən əvvəlki isimlə eyni halda olur və adətən ondan vergüllə ayrılır (insan adlarından başqa).

Der höchste Berg Deutschlands, die Zugspitze, ist 2962 Meter hoch.

Almaniyanın ən böyük dağı Zugspitze 2962 metr hündürlüyündədir.

İsimlərin hallanması

Alman dilində isimin 4 halı var:

Hallar		Sualları			
Nominativ	adlıq hal	kim?	wer?	nə?	was?
Genitiv	yişəlik hal	kimin?	wessen?	nəyin?	wessen?
Dativ	yönlük hal	kimə?	wem?	nəyə?	was?
Akkusativ	təsirlik hal	kimi?	wen ?	nəyi?	was?

Alman dilində isimlər 3 cür hallanması var:

1. Qüvvətli
2. Zəif
3. Xüsusi

İsimlərin qüvvətli hallanması

Müəyyən artikllı isimlərin hallanması:

	Kişi cins isim	Qadın cins isim	Orta cins isim	Cəm
Nom.	der Schüler - şagird	die Frau- qadın	das Buch- kitab	die Bücher -kitablar
Gen.	des Schülers- şagirdin	der Frau- qadının	des Buches- kitabın	der Bücher - kitabların
Dat.	dem Schüler- şagirdə	der Frau -qadına	dem Buch- kitaba	den Büchern- kitablara
Akk.	den Schüler- şagirdi	die Frau- qadını	das Buch-kitabı	die Bücher - kitabları

İşarə əvəzlilikləri (**dieser - bu, jener -o, jeder - hər bir, solcher - bu cür** və s.) müəyyən artikl kimi hallanır.

Qeyri - müəyyən artikllı isimlərin hallanması

	Kişi cinsi	Orta cins	Qadın cinsi
Nom.	ein Mann	ein Buch	eine Frau
Akk.	einen Mann	ein Buch	eine Frau
Dat.	einem Mann	einem Buch	einer Frau
Gen.	eines Mannes	eines Buches	einer Frau

kein (heç bir) inkar əvəzliyi və yişəlik əvəzlilikləri qeyri müəyyən artikl kimi hallanırlar. Cəmdə kein (heç bir) inkar əvəzliyi və yişəlik əvəzlilikləri müəyyən artikl sonluğu qəbul edirlər.

İsmlərin yönük halı:

Cəmin Dativ -ində isimlər - **n** və ya **-en** qəbul edirlər. Əgər isimlər **-en, -n, -s** cəm sonluğu qəbul edirlərsə onda onların Dativ -də hal sonluğu olmur.

Nom. die Männer Dat. den Männern

Nom. die Knaben Dat. den Knaben

Təkin Dativ -ində tək hecalı isimlər - **e** sonluğu qəbul edirlər: **das Haus - ev, nach Hause -evə**

İsmlərin yiyəlik halı.

Yiyəlik halı wessen? (kimin?, nəyin?) sualına cavab verir.

	kişi c.	orta c.	qadın c.	cəm
Nom.	der/ ein Baum	das / ein Buch	die Tür/ eine Tür	die Bücher
Gen.	des/ eines Baumes	des / eines Buches	der Tür/ einer Tür	der Bücher

Alman dilində bütün orta cins isimlər (das Herz - dən başqa) və əksər kişi cins isimlər yiyəlik halda - **s** və ya - **es** qəbul edirlər.

Tək hecalı sözlər, **ss, — ß, — tz, — x və - z** ilə bitən, bir neçə samitlə bitən isimlər və vurğusu son hecaya düşən isimlər yiyəlik halda **-es** sonluğu qəbul edirlər. **-us, -ismus, -os** bitən sözlər **-s** və ya **es** sonluğu qəbul etmirlər.

das Kleid des Kindes -uşağın paltarı

Sonu **-s** ilə bitən isimlər yiyəlik halda - **ses** sonluğu qəbul edirlər.

das Ergebnis - des Ergebnisses

Ay adları yiyəlik halda işləndikdə **-s** sonluğu düşür: **des 1. Mai**

Ay adları həmçinin bu sözlərlə (**Anfang - başlanğıc, Mitte - orta, Ende - son**) birgə işləndikdə yiyəlik halda **-s** sonluğu düşür : Anfang Mai

Əgər isim cəmdə olarsa və ya isimin qarşısında artıqlıq və onu əvəz edən söz yoxdursa, sifət varsa alman dilində isimlərin yiyəlik halı **von** sözünü ilə də verilə bilər.

Die Hefte der Schüler -Die Hefte von Schülern -şagirdlərin dəftəri

Xüsusi isimlərin yiyəlik halı

Artıqlıqsız işlənən xüsusi isimlər cinsindən aslı olmayaraq yiyəlik halda **-s** sonluğu qəbul edir və ona aid olan isimdən əvvəl və sonra gələ bilər.

ie, e ilə bitən qadın cinsli, **ß, s, tz, sch, x və z** ilə bitən kişi cinsli xüsusi isimlər yiyəlik halda - **ens** yaxud **apastrof** qəbul edirlər.

Peters Auto ist kaputt - Peterin maşını xarabdır.

Max' Heft liegt auf dem Tisch (yaxud Maxens Heft liegt auf dem Tisch)-

Maksın dəftəri stolun üstündədir.

Artikel və təyinlə işlənən xüsusi isim Genitiv- də sonluq qəbul etmir:

die Bücher der kleinen Marie - kiçik Mariyanın kitabları

Eyni şəxs bir neçə ad olduqda onda axırıncı ad dəyişir.

Die Romane Alexander Sergejewitsch Puschkins

İsimlərin zəif hallanması

Zəif hallanma üzrə hallanan isimlər Nominativ -dən başqa qalan hallarda -n və ya -en sonluğu qəbul edirlər.

	Junge -oğlan	Held – qəhrəman	Aspirant - aspirant
Nom.	der Junge	der Held	der Aspirant
Gen.	des Jungen	des Helden	des Aspiranten
Dat.	dem Jungen	dem Helden	dem Aspiranten
Akk.	den Jungen	den Helden	den Aspiranten

Aşağıdakı qrup isimlər zəif hallanma ilə hallanır:

1. Sonu **e** ilə bitən canlı kişi cins isimlər. (Nominativdən başqa qalan hallarda **-n** sonluğu qəbul edir). Bu isimlər mənaca kişi cinsinə aid olur. Bura kişi cinsində olan bəzi heyvanlar, **e** -ilə bitən milliyyətlər, peşələr aiddir.:

der Affe - meymun **der Bote** - elçi, **der Bube** -oğlan, **der Bulle** -öküz, **der Bursche** - cavan oğlan, **der Erbe** - irs, **der Experte** - mütəxəssis, **der Gefährte** - yoldaş, **der Genösse** - yoldaş, **der Hase** - dovşan, **der Heide** -düzənlik, **der Insasse** - sərnəşin, məhbus, **der Jude**-yəhudi, **der Junge** - gənc, **der Knabe** -oğlan, **der Kollege** - yoldaş, **der Komplize** - cinayətdə əlbir adam, **der Kunde** - müştəri, **der Laie**-səriştəsiz, amatör, **der Lotse** - pilot, **der Löwe** -şir, **der Nachkomme** - övlad, xələf, **der Neffe** - qardaşoğlu, bacıoğlu, **der Pate** - xaç atası, xaç anası, **der Rabe** - qarğa, **der Riese**-div, nəhəng, **der Sklave** - qul, **der Zeuge** - şahid, **der Afghane** -əfqan, **der Brite** - britaniyalı, **der Bulgare** - bolqar, **der Chilene** - çilili, **der Chinese** - çinli, **der Däne** - danimarkalı, **der Finne** - finlandiyalı, **der Pole** - polşalı, **der Russe** - rusiyalı, **der Slave** - slavyan, **der Türke** -türkiyəli, **der Schwede** - şved, **der Matrose** -matros, **der Französe** - fransız, **der Asiate** - asiyalı

2. Alman dilinin qədim dövrlərində Nominativ - də **e**- sonluğuna malik olmuş, lakin sonradan bu sonluğu itirmiş canlı isimlər (Nominativdən başqa qalan hallarda **-en** sonluğu qəbul edir):

der Bär -ayı, **der Nachbar** - qonşu, **der Narr** - axmaq, **der Prinz** -şahzadə, **der Herr** - cənab, **der Rebell** - qiyamçı, **der Kamerad** - dost, **der Bauer** - kəndli, **der Fürst** - knyaz, **der Graf** - qraf, **der Held** - qəhrəman, **der Mensch** -insan, **der Ochs** -öküz

3. **ent, ant, ist, log, nom, soph, et, it, ot, at, graph, ad, arch** ilə bitən kişi cins alınma sözlər (Nominativdən başqa qalan hallarda **-en** sonluğu qəbul edir):

Məsələn : **der Student** - tələbə, **der Philosoph** - filosof, **der Soldat** - əsgər, **der Poet** - şair, **ier, eur** - suffiksli isimlər isimlərin qüvvətli hallanmasına aiddirlər. **us** və **-ismus** suffiksli xarici mənşəli sözlər hallar üzrə dəyişirlər.

Xüsusi hallanma

Bir qrup isimlər təsirlik və yönük halda **-en**, **n** və yiyəlik halda **-ens** sonluğu qəbul edir:

das Herz - ürək, **der Friede** - sülh, **der Schade**-ziyan, zərər, **der Wille** - iradə, niyyət, istək, **der Haufe**- qalaq, qucaq, dəstə, **der Same** - toxum, rüseyim, dən, **der Name** -ad, **der Funke** - qığılcım, işıltı, **der Gedanke** - fikir, düşüncə, **der Buchstabe** -hərflər, **der Glaube** - etibar, iman, **der Fels** -qaya

Das Herz sözünün hallanmasında Nominativlə Akkusativ eynidir.

	Der Name -ad	Das Herz – ürək
Nom.	der Name	das Herz
Gen.	des Namens	des Herzens
Dat.	dem Namen	dem Herzen
Akk.	den Namen	das Herz

Bu qrup isimlərin Nominativində iki forması var (das Herz -dən başqa) . İkinci forma **-n** və ya **-en** ilə bitir:

der Glaube - der Glauben - etibar, iman, **der Fels - der Felsen**- qaya

Bəzi isimlər həm qüvvətli, həm də zəif hallanır:

der Bauer -kəndli, **der Vetter** - əmi oğlu, **der Nachbar** - qonşu, **der Untertan** - sadıq, **der Nerv** - əsəb

Nom. der Bauer Gen. des Bauers, des Bauern

İsimlərin cəmi (Pulural)

1-ci növ

Əksəriyyət tək hecalı kişi cins, çox hecalı kişi (Məsələn: **eur, ich, ier, ig, ling, ör** ilə bitən isimlər) və orta cins, 30 yaxın qadın cins isimlər cəmdə **-e** qəbul edir. Tək hecalı kişi cins və 30 yaxın qadın cins isimlər cəmdə umlaut qəbul edir :

der Tisch - stol, die Tische - stollar,

der Schrank - ş kaf, die Schränke - şkaflar,

die Hand - əl, die Hände - əllər

2-ci növ

Qadın cins isimlərin əksəriyyəti (Məsələn: **e, in, heit, keit, schaft, ung** ilə bitən), bəzi orta cins isimlər, zəif hallanan kişi isimlər və **ant, ent, at, al, är, ar, or, eur, ier, ist, ismus, nom, soph, ion, ik, tät** -suffiksli xarici mənşəli sözlər cəmdə **-n** və ya **en** qəbul edir. Əgər isim **e** - ilə bitərsə **-n** qəbul edir. :

die Blume-gül, die Blumen - güllər, der Mensch - insan, die Menschen - insanlar

n - ilə bitən isimlər cəmdə **-nen** qəbul edir. **die Lehrerin - die Lehrerinnen**

ma, um, us - ilə bitən alınma isimlərdə əksər hallarda cəmdə bu sonluqlar **-en** ilə əvəz olunur.

das Thema - die Themen das Museum - die Museen

3-cü növ

Orta cins isimlərin əksəriyyəti və bəzi kişi cins isimlər cəmdə **-er** qəbul edir. Qadın cins isimlər heç vaxt bu cəm sonluğu qəbul edtmir. Umlaut olur :

das Bild -şəkil, die Bilder -şəkillər, der Mann - kişi, die Männer-kişilər

4- cü növ

er, el, en ilə bitən kişi cins isimlər, **er, el, en, chen, lein** ilə bitən orta cins isimlər, **ge** prefiksli və **-e** suffiksli orta cins isimlər və iki qadın cins (**die Mutter -ana, die Tochter - qız, qızı**) isim cəmdə sonluq qəbul etmir. Umlaut olur :

der Lehrer - müəllim, die Lehrer - müəllimlər, die Tochter - qızı, die Töchter - qızları

5-ci növ

a, i, o, u, y ilə bitən isimlər, fransız və ingilis dilindən keçmə sözlər (y -ilə bitən isimlərin hamısı: **das Hobby - die Hobbys**) və ailənin familyası haqqında söhbət gedəndə isimlər-s qəbul edir.:

der Park - park, die Parks - parklar, Müllers - Müllerlər ailəsi

b, d, g, p, t, k, s, f, z bitənlər sözlər adətən cəmdə - e qəbul edir **der Tag - die Tage**

in və **nis** ilə bitən isimlərdə son samit təkrarlanır: **die Köchin- die Köchinnen**

Birdən başqa miqdar saylarından sonra isimlər cəmdə olur. **drei Äpfel - üç alma**

Kişi və orta cinsdə olan ölçü bildirən isimlər cəmlənmir, qadın cins cəmlənir.

zehn Kilogramm - on kilo, drei Tassen - üç fincan

Bəzi isimlərin cəminin xüsusi forması olur:

das Risiko - die Risiken

das Praktikum - die Praktika

der Index - die Indizes

das Solo - die Soli

das Komma - die Kommata

das Visum - die Visa

das Lexikon - die Lexika

Bəzi isimlər yalnız təkdə olur: **das Gemüse** - tərəvəz, **das Obst** - meyvə, **das Glück** - bəxt,

der Verkehr - nəqliyyat, **das Internet** - internet, **das Alter** -yaş, **der Ärger** -əsəb, **die Butter** - yağ,

der Frieden - sülh, **das Gepäck** - yük, **die Gesundheit** - sağlamlıq, **der Hass** - nifrət, **der Honig** - bal,

die Milch - süd, **der Schnee** - qar, **der Schmuck** - bəzək əşyası, **der Stahl** – polad

Bəzi isimlər yalnız cəmdə olur: **die Eltern** - valideynlər, **die Geschwister** - bacı - qardaş, **die Möbel** -

mebel, **die Ferien** - tətil, **die Gliedmaßen** - əl- ayaq, **die Leute** - adamlar, **die Finanzen** -

maliyyə, **die Kosten** - xərclər, **die Spaghetti** -

Sifət (das Adjektiv)

Alman dilində sifət əşyanın (ismin) keyfiyyətini, əlamət və xüsusiyyətini bildirir.

Sifətlər quruluşuna görə **sadə, düzəltmə və mürəkkəb** olurlar:

Düzəltmə sifətlər

Düzəltmə sifətlər aşağıdakı nitq hissələrinin birləşməsindən əmələ gəlir.

Sifət + Sifət **hell + blau-hellblau**

Fel + Sifət **wissen + begierig -wissbegierig**

İsim + Sifət **die Leistung + fähig -leistungsfähig**

Düzəltmə sifətlər aşağıdakı şəkilçilərlə düzəlir:

Prefikslər:

un, ir, il in, de, des - qeyri

deutlich - aydın, undeutlich - qəliz

irrational -səmərəsiz, məntiqsiz

illegal- qeyri qanuni

instabil -qeyri stabil

deaktiviert - qeyri aktiv edilmiş

miss – səhv missverständlich - anlaşılmazlıq

ur- qədim alt - yaşlı, uralt - çox qədim

Suffikslər:

all, ell, iell - die Kultur - mədəniyyət, kulturell - mədəni

haft-casına der Held- qəhrəman, heldenhaft - qəhrəmancasına

isch - das Kind -uşaq, kindisch - uşaqcasına

ig -li - die Farbe - rəng, farbig - rəngli

lich, bar, -lı, li lachen - gülmək, lächerlich - gülməli essen - yemək, essbar - yeməli

ant - die Interesse -maraq, interessant - maraqlı

ern, en - dan, dən das Eisen -dəmir eisen - dəmirdən

sam- cil sparen- qənaət etmək, sparsam - qənaətcil

los- sız, siz, suz, süz die Arbeit - iş, arbeitslos- işsiz

frei - sız, siz, suz, süz salzfrei- duzsuz

voll - dolu, zəngin taktvoll - taktiki

abel - variabel -dəyişkən olmaq

gemäß -mäßiğ - uyğun zeitgemäß,-zamana uyğun, rechtmäßiğ - qanuna uyğun

iv- impulsiv - düşünmədən

ös - nervös - əsəbi

Bəzi zərflər sifət kimi işləyə bilər: **innen** -içəridə, **außen** -bayırda, **oben** - yuxarıda, **unten** - aşağıda,

hinten -arxada, **rechts** -sağda, **links** - solda:

auf der rechten Seite - sağ tərəfdə, die hinteren Reihen -arxa cərgələr

Mürəkkəb sifətlər iki və daha artıq sözdən ibarət olur:

dunkelblau - tünd mavi, **kreideweiß** - ağappaq

Sifətlərin hallanması

Sifətlər cümlədə zərflək, ismi xəbərin ismi hissəsi, yaxud təyin olurlar.

Alman dilində sifətlər isimdən əvvəl gələndə (**təyin olanda**) hallanır.

Das ist ein großes Haus. - Bu böyük evdir. Das Haus ist groß. - Ev böyükdür.

Sifətlərin üç cür hallanması var:

1. Qüvvətli

2. Zəif

3. Qarışıq

- **Artiklsız** isimlər **qüvvətli**,
- **müəyyən artikllı** isimlər **zəif**,
- **qeyri müəyyən artikllı** isimlər **qarışıq** hallanır.

Sıra sayları (zəif hallanma), təyin kimi işlənən feli sifətlər, isimləşmiş sifətlər də sifətlər kimi hallanır. rosa (çəhrayı), lila (bənövşəyi), prima (əla), super (super) əcnəbi mənşəli sifətlər isimdən əvvəl hallanmır: **ein lila Kleid - bənövşəyi paltar**

Coğrafi adlardan **er** - şəkilçisi vasitəsi ilə yaranmış sifətlər hallanmır:

Moskau - Moskva, [die] Moskauer [Universität] - Moskva universiteti

el, en, er ilə bitən sifətlər **e** ilə başlayan şəkilçi qəbul edəndə son heca **e-** si düşür.

teuer - ein teures Hotel

hoch hallanarkən - **hoh** formasına düşür.

Sifətin zəif hallanması

Müəyyən artikl və dieser, dieses, diese və s. kimi əvəzliliklərindən sonra gələn sifətlər zəif hallanır.

	Kişi cinsi	Orta cins	Qadın cinsi	Cəm
Nom.	der alte Mann	das schöne Buch	die kleine Frau	die schönen Bücher
Akk.	den alten Mann	das schöne Buch	die kleine Frau	die schönen Bücher
Dat.	dem alten Mann	dem schönen Buch	der kleinen Frau	den schönen Büchern
Gen.	des alten Mannes	des schönen Buches	der kleinen Frau	der schönen Bücher

Sifətin qarışıq hallanması

Qeyri müəyyən artikl, kein və yiyəlik əvəzliliklərindən sonra sifət qarışıq hallanır

	Kişi cinsi	Orta cins	Qadın cinsi	Cəm
Nom.	ein alter Mann	ein schönes Buch	eine kleine Frau	keine schönen Bücher
Akk.	einen alten Mann	ein schönes Buch	eine kleine Frau	keine schönen Bücher
Dat.	einem alten Mann	einem schönen Buch	einer kleinen Frau	keinen schönen Büchern
Gen.	eines alten Mannes	eines schönen Buches	einer kleinen Frau	keiner schönen Bücher

Sifətin qüvvətli hallanması

Sifətlərdən əvvəl artikl olursa qüvvətli hallanırlar.

	Kişi cinsi	Orta cins	Qadın cinsi	Cəm
Nom.	alter Mann	schönes Buch	kleine Frau	schöne Bücher
Akk.	alten Mann	schönes Buch	kleine Frau	schöne Bücher
Dat.	altemMann	schönem Buch	kleiner Frau	schönen Büchern
Gen.	alten Mannes	schönen Buches	kleiner Frau	schöner Bucher

Əvəzlilərdən sonra sifətlərin hallanması

Təkdə:

1. Diese, dieser, dieses, (bu), jener, jene, jenes(o), jeder, jede, jedes (hər), solche, solcher, solches (bələ) welche, welcher, welches, (hansı), derselbe, dieselbe, dasselbe (həmin), manche, mancher, manches (bəzi), derjenige, diejenige, dasjenige (o), folgende, folgender, folgendes (aşağıdakı, növbəti) sonra gələn sifətlər **zəif** hallanır.
2. Kein, irgendein (hər hansı) və yiyəlik əvəzlilərdən sonra sifət **qarışıq** hallanır
3. Dessen, wessen (kimin), manch (bəzi), welch (necə), solch (bu cür), allerlei (cürbəcür), mancherlei (cürbəcür), genug (kifayət), nichts (heç nə), etwas (bir az), mehr (daha çox), viel (çox), wenig (az) sonra sifətlər **qüvvətli** hallanır

Cəmdə:

1. Yiyəlik əvəzliləri, kein, alle (bütün), beide (hər iki), manche (bəzi), diese (bu), welche (hansı), solche (bələ), diejenige (o), dieselbe (həmin), sämtliche (bütün), irgendwelche (hər hansı) sonra sifətlər cəmin **zəif** hallanması ilə hallanır.
2. Miqdar sayları, andere (başqa), einige (bəzi), ein paar (bir neçə), mehrere (çoxlu), folgende (aşağıdakı, növbəti), viele (çoxlu), wenige (az), zahlreiche (çoxlu), zahllose (çoxlu), etliche (bəziləri), dessen, wessen (kimin), manch (bəzi), welch (necə), solch (bu cür), all (bütün), beide (hər ikisi), manche (bəzi), sämtliche (bütün), verschiedene (müxtəlif) sonra sifətlər cəmin **qüvvətli** hallanması ilə hallanır.

Nom.	viele alte Häuser	Nom.	viel altes Holz
Akk.	viele alte Häuser	Akk.	viel altes Holz
Dat.	vielen alten Häusern	Dat.	viel altem Holz
Gen.	vieler alter Häuser	Gen.	viel alten Holzes

Qeyd: beide, manche və sämtliche sonra sifətlər cəmin həm qüvvətli həm zəif hallanması ilə hallana bilər.

Əvəzlilərin sifət kimi hallanması

Andere- (başqaları), **beide** (hər ikisi), **einige** - (bəziləri) əvəzlilərdən əvvəl artikl gələrsə onlar sifət kimi hallanır.

solche, solcher, solches əvəzliyindən əvvəl **qeyri müəyyən artikl** gələ bilər bu zaman bu əvəzlilər sifətin **qarışıq** hallanması ilə hallanırlar.

Sıra sayları həmişə **müəyyən artikldan** sonra gəlir və sifətlərin **zəif** hallanması ilə hallanır.

Sifətlərin isimləşməsi

Alman dilində hər bir sifət isimləşə bilər. Bu zaman o əşyalılığı ifadə edir və artikl qəbul edir. İsimləşmiş sifətlər sifətin hallanması ilə hallanır. Müəyyən artiklla sifətin zəif, qeyri- müəyyən artiklla sifətin qarışıq hallanması ilə hallanır. Milliyətlərdən yalnız alman milliyətini bildirən alman sözü isimləşmiş sifət kimi aşağıdakı misallar kimi hallanır.

der Kranke, ein Kranker - xəstə

Müəyyən artiklla			Qeyri – müəyyən artiklla	
	təkdə	cəmdə	təkdə	cəmdə
Nom.	der Kranke	die Kranken	ein Kranker	Kranke
Akk.	den Kranken	der Kranken	einen Kranken	Kranker
Dat.	dem Kranken	den Kranken	einem Kranken	Kranken
Gen.	des Kranken	die Kranken	eines Kranken	Kranke

Sifətlər etwas, viel, wenig, nichts sözlərindən sonra isimləşə bilər və orta cinsdə olur və sifətlərin qüvvətli hallanması ilə hallanır. **Etwas Grünes - nəşə yaşıl**

Alles(allem, alles) -dən sonra sifətlər isimləşərkən zəif hallanma ilə hallanır.

Alles Gute - bütün ən yaxşı (arzular)

Sifətlərə **heit, ling, schaft, tum, sal, keit** (ig, lich, bar, sam ilə bitən sifətlərə qoşulur), **e** (umalut olur) əlavə olunmaqla isim düzəlir.

frei - azad, die Freiheit - azadlıq, freundlich - səmimi, die Freundlichkeit - səmimiyyət

hoch - hündür, die Höhe -hündürlük, kalt - soyuq, die Kälte - soyuqluq

Sifətlərdən düzələn isimlər cansız, sayılmayan, abstrakt və uşaq və heyvan balalarına aid olduqda orta cinsdə olur : **gut -yaxşı, das Gute -yaxşılıq, klein - balaca, das Kleine - balaca (uşaq)**

Sifətin dərəcələri

Sifətlərin əksəriyyəti keyfiyyətin müxtəlif dərəcəsini göstərə bilər.

Alman dilində sifətin üç dərəcəsi var:

Adi dərəcə (der Positiv)

Müqayisə dərəcəsi (der Komparativ)

Üstünlük dərəcəsi (der Superlativ)

Hər üç dərəcədə sifət cümlədə həm ismi xəbər, həm də ismin təyini ola bilər. Hər üç dərəcədə sifətlər ismin təyini olarsa adi dərəcə kimi hallanır (**yəni sadə, qarışıq və qüvvətli**). Mürəkkəb sifətlərdə ya birinci ya da ikinci hissə müqayisə yaxud üstünlük dərəcəsində olur.:

das meistgelesene Buch, der schwerwiegendste Vorwurf.

Adi dərəcə (der Positiv)

Adi dərəcə (der Positiv) sifətin lüğət formasıdır.

Müqayisə dərəcəsi (der Komparativ)

Müqayisə dərəcəsi bir keyfiyyətin və halın digəri ilə (yəni sifətin adi dərəcəsindən) müqayisə edərək üstün olduğunu göstərir. **er** - şəkilçisi ilə düzəlik. Azərbaycan dilində **daha** - sözü ilə müqayisəyə oxşayır.

Schön - gözəl, schöner daha gözəl, froh- şad froher- daha şad el, en, er ilə bitən sifətlər müqayisə dərəcəsində **e-** ni itirir.

Dunkel- tünd , dunkler- daha tünd

Müqayisə dərəcəsində mənanı gücləndirmək üçün **viel (çox)**, tədricən artmanı göstərmək üçün **immer (həmişə)** işləyə bilər.

viel besser - çox daha yaxşı, immer besser - get- gedə yaxşı

Üstünlük dərəcəsi (der Superlativ)

Üstünlük dərəcəsi sifətlərə **-est** və **-st** şəkilçiləri əlavə etməklə düzəlik.

Kökü **d, t, s, st, ß, sch, z** ilə bitən sifətlər üstünlük dərəcəsində **est** sonluğu qəbul edir. Sifətin keyfiyyətinin **ən** yüksək (uyğun olaraq **ən** aşağı) olduğunu göstərir. Üstünlük dərəcəsində olan sifətlərin Azərbaycan dilinə tərcüməsi **ən** - sözü ilə işləyən sifətlərə uyğun gəlir.

Schön - gözəl, schönste - ən gözəl

Əgər sifət üstünlük dərəcəsində tək işləyərsə (yəni ondan sonra isim olmazsa yəni isimi təyin etməzsə) bu zaman onun qarşısına **am** - sözünü və **en-** şəkilçisi əlavə olunur.

Am schönsten Er ist am jüngsten. - o ən cavanıdır.

Sifətin üstünlük dərəcəsinə **am** - sözünü və **en-** şəkilçisi əlavə olunursa, bu zaman müxtəlif əşyalar müqayisə edilir. **Der Garten ist am schönsten - Bağ ən gözəldir. (Məsələn: evə, həyatə nisbətən)**

Sifətin üstünlük dərəcəsi ismi xəbərin ismi hissəsi olarsa və oxşar əşyalar müqayisə edilərsə **am** - sözünü və **en-** şəkilçisi qəbul etmir.

Der Garten ist der schönste (Garten). - Bağ ən gözəldir. (Bütün bağlar üçündə)

Əgər sifətin üstünlük dərəcəsi isimi təyin edərsə bu zaman o müəyyən artiklla işləyir və üstünlük dərəcə şəkilçisi ilə yanaşı hal şəkilçisində qəbul edir.

auf dem größten Platz - ən böyük meydanda

Bəzi üstünlük dərəcəsində olan sifətlərə **-s** əlavə etməklə zərflik düzəlik.

höchstens-ən çoxu, artıq olmayaraq

nächstens - gələcəkdə, növbəti

bestens-ən yaxşı, əla

meistens-çox zaman, əksər halda

wenigstens - heç olmasa, ən azı

mindestens - heç olmasa, ən azı

Kökündə **a, u, o** saiti olan əksər sifətlər müqayisə və üstünlük dərəcəsində **umlaut (iki nöqtə)** qəbul edirlər.

Alt - yaşlı , älter - daha yaşlı Kurz - qısa, kürzeste- ən qısa

Aşağıdakı sifətlərin dərəcələrinin əmələ gəlməsində umlaut düşür.

1. **au** -diftonqlu sifətlər: laut (bərkdən) -lauter (daha bərkdən)

2. **el, en, er, bar, sam, ig, lich, isch, haft** -ilə bitən sifətlər :

mutig -cəsarətli, mutiger - daha cəsarətli

3. Aşağıdakı bir qrup sifətlər:

bläss -solğun,	glatt - yastı,	schmal -dar,	krumm -əyri,
gesund - sağlam,	falsch- səhv,	froh - şad,	blond - sarı saç,
klar - aydın,	roh - çiy,	sanft -yumşaq,	schlank - arıq,
rasch - sürətli,	voll -dolu,	rot -qırmızı,	nass -nəm

4. Çox hecalı sifətlər : **tapfer - qoçaq, tapfrer -daha qoçaq**

5. Feli sifətlər: **klagend,verdorben**

Sifətin dərəcələnməsi zamanı kökü tamamilən dəyişən sifətlər.

Gut (yaxşı) - besser- am besten	Groß(böyük) - größer -am größten
Hoch (hündür) - höher-am höchsten	Nah (yaxın) - näher - am nächsten
Viel - (çox) -mehr - am meisten	Gern (həvəslə) -lieber - am liebsten

Müqayisə

Eyni keyfiyyətləri müqayisəsini bildirmək üçün sifətin adi dərəcəsi və bu sözlər istifadə edilir.

wie - kimi	so.... wie... -onun kimi ...
nicht so ... wie	ebenso..... wie -onunkimi.....
fast so ... wie	genauso ... wie - onun.... kimi....
doppelt so ... wie	halb so ... wie

Er ist so alt wie ich - O mənim kimi yaşlıdır.

Müxtəlif keyfiyyətləri müqayisə edərkən sifətin müqayisə dərəcəsi və **als - (dan, dən)** sözü istifadə edilir. **Er ist älter als ich - O məndən daha yaşlıdır.**

Müqayisə cümlələrində **wie** və **als** sözlərindən sonra isim və əvəzlilik gələrsə **Nominativdə** olur.

Wie və als sözlərindən sonra gələn söz cümlənin sonunda gəlir.

Er ist so alt wie ich

Bu sifətlər ölçülərlə işlənir, özündən əvvəl gələn, Akkusativ halında olan isimə aid olur

alt - köhnə, qədim: einen Monat alt - bir ay yaşında

breit - enli, geniş einen Meter breit - bir metr uzunluğunda

dick - qalın: 20 mm dick - 20 mm qalınlığında

hoch - hündür: 5000 m hoch - 5000 metr hündürlüyündə

tief-dərin : zehn Meter tief - 10 metr dərinliyində

lang - uzun: 2 m lang - 2 metr uzunluğunda

schwer - ağır: ein Kilo schwer - bir kilo ağırlığında

weit-uzaq: 10 Kilometer weit-10 kilometr uzunluğunda

wert-dəyərli : die Hälfte wert - yarısı dəyərində

Əvəzlilər (das Pronomen)

Əvəzlilər ismi, sifəti və sayı əvəz edir. Əvəzlilər isimin qarşısında gəlib artıqlı əvəz edirsə uyğun artıqlar adlanır. Bu zaman onlar fərqli hallanır.

das Possessivpronomen - yiyəlik əvəzliyi

der Possessivartikel - yiyəlik artıqlı

Əvəzlilər aşağıdakı qruplara bölünür:

1. Şəxs əvəzliləri (das Personalpronomen)
2. Yiyəlik əvəzliləri (das Possessivpronomen)
3. İşarə əvəzliləri (das Demonstrativpronomen)
4. Sual əvəzliləri (Interrogativpronomen)
5. Nisbi əvəzlilər (das Relativpronomen)
6. Qeyri - müəyyən əvəzlik (das Indefinitpronomen)
7. Şəxsiz əvəzlik
8. Qayıdış əvəzliləri (das Reflexivpronomen)

Şəxs əvəzliləri (das Personalpronomen)

	Təkdə	Cəmdə
I	ich -mən	wir-biz
II	du- sən	ihr- siz
III	er (k.c.)/ sie (q.c.) / es (o.c.) - o	sie -onlar hörmət mənasında Sie- Siz

Alman dilində şəxs əvəzliləri hallanır. Şəxs əvəzliyinin hallanması:

Nom. Adlıq hal	Akk. Təsirlik hal	Dat. Yönlük hal	Gen. Yiyəlik hal
Ich -mən	mich -məni	mir -məyə	mein - mənim
Du -sən	dich -səni	dir -sənə	dein-sənin
Er -o (kişi c.)	ihn -onu	ihm- ona	sein-onun
Sie - o (qadın c.)	sie -onu	ihr -ona	ihr -onun
Es-o (orta c.)	es - onu	ihm - ona	sein - onun
Wir - biz	uns-bizi	uns - bizə	unser - bizim
Ihr - siz	euch -sizi	euch - sizə	euer -sizin
Sie -onlar	sie-onları	ihnen -onlara	ihr - onların
Sie - Siz	Sie - Sizi	ihnen - Sizə	ihr -Sizin

Yiyəlik əvəzliləri (das Possessivpronomen)

	Tək	Cəm
I	Mein- mənim	unser- bizim
II	Dein - sənin	euer- sizin
III	Sein/ ihr/ sein- onun	ihr- onların hörmət mənasında -ihr- Sizin

Yiyəlik əvəzlilikləri isimsiz işləndikdə, yəni artikl funksiyasında olmadıqda aşağıdakı kimi hallanır: Mein - mənim misalında aşağıda verilib, digər yiyəlik əvəzlilikləri də həmin şəkildə hallanır.

Tək				Cəm
	Kişi c.	Qadın c.	Orta c.	
Nom.	meiner	meine	mein(e)s	meine
Akk.	meinen	meine	mein(e)s	meine
Dat.	meinem	meiner	meinem	meinen
Gen.	meines	meiner	meines	meiner

İst das dein Buch? - Bu sənin kitabındır? Ja, es ist meins (mein Buch). -Bəli, bu mənimdir.

Yiyəlik əvəzlilikləri artikl funksiyasında (yəni isimsiz işləndikdə)

Yiyəlik əvəzlilikləri əşyanın sahibini göstərir, **wessen ? -kimin? nəyin?** -suallarına cavab verir, onlardan sonra gələn isimlərin cinsi, kəmiyyəti və halına uyğun sonluqlar qəbul edir.

Yiyəlik əvəzliliklərinin qramatik xüsusiyyəti **təkdə qeyri-müəyyən artikllarla, cəmdə müəyyən artiklla** eynidir.

Təkdə:

Nom.	meine Tasche (eine Tasche) -mənim çantam
Akk.	meine Tasche (eine Tasche) -mənim çantamı
Dat.	meiner Tasche (einer Tasche) -mənim çantama
Gen.	meiner Tasche (einer Tasche) -mənim çantamın

Cəmdə :

Nom.	meine Bücher (die Bücher) - mənim kitablarım
Akk.	meine Bücher (die Bücher) - mənim kitablarımı
Dat.	meinen Büchern (den Büchern) - mənim kitablarıma
Gen.	meiner Bücher (der Bücher) - mənim kitablarımin

Yiyəlik əvəzliyini istifadə edərkən III şəxsin təkində əşyanın kişi, orta və ya qadın cinsi isimlərə və şəxslərə aid olmasına fikir vermək lazımdır.

Onun kitabı (oğlanın, misal üçün RUFƏTİN) -sein Buch

Onun kitabı (qızın, misal üçün RƏNAIN) - ihr Buch

euer -sizin şəkilçi qəbul etdikdə son heca **-e** düşür, eure Bücher - sizin kitablar

İşarə əvəzlilikləri (das Demonstrativpronomen)

der, die, das, die -bu

dieser, diese, dieses, diese -bu

jener, jene, jenes, jene -o

solcher, solche, solches, solche -belə

derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen - bu, o

derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben - bu, o

es - o

selbst -özü

der, die, das, die -bu - işarə əvəzlilikləri ilə artikllar qarışdırılmamalı. Əgər bunlardan sonra isim gəlsə bu artikldır, əks halda işarə və ya təyin əvəzliyidir.

der, die, das, die - işarə əvəzlilikləri bir müddət əvvəl adı çəkilmiş isimləri, növbəti cümlədə əvəz etmək üçün istifadə olunur.

Das - ismi xəbər olan cümlələrdə **bu** mənasında işlənir. **Das** - həmçinin bütün cümləni əvəz edə bilir. Das bəzən alles əvəzliyi ilə işlənir.

Das ist ein Buch - Bu kitabdır. Er kommt morgen. - O sabah gəlir.

Das weiß ich. - Bunu bilirəm, yaxud Das alles weiß ich. - Mən bütün bunları bilirəm.

Das - əvvəlki ifadəyə işarə etdiyi halda, es -növbəti ifadəyə işarə edir.

Hallanması:

	Kişi c.	Orta c.	Qadın c.	Cəm
Nom.	der	das	die	die
Akk.	den	das	die	die
Dat.	dem	dem	der	denen
Gen.	dessen	dessen	deren	deren

Dies-bütün cümlə əvəz olunduqda istifadə olunur.

Dieser, diese, dieses, diese -bu işarə əvəzliyi yaxın əşyalara işarəni bildirir və müəyyən artikl kimi hallanır:

	Kişi c.	Qadın c.	Orta c.	Cəm
Nom.	dieser Mann	diese Frau	dieses Buch	diese Bücher
Akk.	diesen Mann	diese Frau	dieses Buch	diese Bücher
Dat.	diesem Mann	dieser Frau	diesem Buch	diesen Büchern
Gen.	dieses Mannes	dieser Frau	dieses Buches	dieser Bücher

Artikl funksiyasında olmadıqda yalnız orta cins **Nom. və Akk. dies** olur.

Jener, jene, jenes(o), solche, solches, solcher (belə) əvəzlilikləri də **dieser, diese, dieses, diese** -bu işarə əvəzliyi kimi hallanır. **Jener, jene, jenes(o)** - uzaq əşyalara işarəni bildir.

Solche, solcher, solches artiklsız işləndikdə (**yəni artikl funksiyasında**) **dieser, diese, dieses, diese** -bu işarə əvəzliyi kimi hallanır. **Solche, solcher, solches** əvəzliyindən əvvəl **qeyri müəyyən artikl** gəlsə bu zaman bu əvəzliliklər sifətin **qarışıq** hallanması ilə hallanır.

ein solches Glück - belə bir xoşbəxtlik

Solche, solcher, solches əvəzliyindən sonra **qeyri müəyyən artikl gəlsə** bu zaman bu əvəzliliklərin qısa forması işlənir. **Solch ein Glück - belə bir xoşbəxtlik**

Derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben - bu, o, derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen - bu, o-əvəzlilikləri hallanır və bu hallanma müəyyən artikllardan sonra gələn sifətin hallanmasına (zəif hallanma) oxşayır:

	Kişi c.	Qadın c.	Orta c.	Cəm
Nom.	derselbe Mann	dieselbe Frau	dasselbe Buch	dieselben Bücher
Akk.	denselben Mann	dieselbe Frau	dasselbe Buch	dieselben Bücher
Dat.	demselden Mann	derselben Frau	demselden Buch	denselden Büchern
Gen.	desselden Mannes	derselben Frau	desselden Buches	derselben Bücher

Derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen - bu, o-əvəzliliklərinədən sonra nisbi əvəzliliklərlə başlayan təyin budaq cümləsi gəlir. Bu zaman " **derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen vergül nisbi əvəzliyi**" birləşməsini çox zaman " **wer - kim**" əvəz edir.

Derjenige, der ein Lehrbuch hat, soll es dem Lehrer geben.

Wer ein Lehrbuch hat, soll es dem Lehrer geben.

Dərsliyi olan adam onu müəllimə verməlidir.

Derselbe-/dieselbe-/dasselbe- artıq adı çəkilmiş yaxud tanış şəxs yaxud əşya ilə eyni olan şəxs yaxud əşyanı bildirir.

Derjenige-/diejenige-/dasjenige- növbəti təyin cümləsində daha ətraflı danışılan şəxs yaxud əşyaya işarə edir.

Selbst, es işarə əvəzlilikləri:

Es - işarə əvəzliyi das - işarə əvəzliyi ilə sinonimdir.

Ich weiß es nicht. Ich weiß das nicht. - Mən bunu bilmirəm.

Selbst -(özü) aid olduğu sözdən sonra gəlir və **selbst (hətta)** zərfi ilə qarışdırılmamalı, belə ki **selbst (hətta)** zərfi aid olduğu sözdən əvvəl gəlir. Selbst, selber-özü işarə əvəzliyi hallanmır və cinsə görə dəyişmir. selber - adətən adi danışiq dilində istifadə olunur.

Sual əvəzlilikləri (Interrogativpronomen)

was -nə, wer-kim

welche, welcher, welches - hansı

was für eine, was für ein, was für - necə

„ **Wer?**“-kim, „ **Was?**“-nə? əvəzlilikləri isimi əvəz edirlər və yalnız təkdə işlənilirlər, **3 -cü şəxsin təkin** tələb edirlər. Cümlədə mübtəda və tamamlıq ola bilərlər.

Nom.	wer	kim	was	nə
Gen.	wessen	kimin	wessen	nəyin
Dat.	wem	kimə	was	nəyə
Akk.	wen	kimi	was	nəyi

Was für eine, was für ein, was für (necə) sualı qeyri müəyyən əşya və ya şəxsin keyfiyyəti soruşulanda istifadə edilir, cins və say üzrə fərqlənir.

Was für eine - qadın cinsi, was für ein - orta və kişi cinsi, was für - cəm

	Kişi c.	Orta c.	Qadın c.	Cəm
Nom.	was für einer	was für ein(e)s	was für eine	was für (welche)
Akk.	was für einen	was für ein(e)s	was für eine	was für (welche)
Dat.	was für einem	was für einem	was für einer	was für (welchen)
Gen.	was für eines	was für eines	was für einer	was für (welcher)

Bu suala cavab qeyri müəyyən artiklla verilir.

welcher, welches, welche (hansı) sualı müəyyən şəxs və əşyaların içərisindən seçəndə istifadə edilir, cins və say üzrə fərqlənir. Bu suala cavab müəyyən artiklla verilir və **dieser, dieses, diese** -bu işarə əvəzliyi kimi hallanır. Sifətləri əvəz edir.

	Kişi c.	Orta c.	Qadın c.	Cəm
Nom.	welcher	welches	welche	welche
Akk.	welchen	welches	welche	welche
Dat.	welchem	welchem	welcher	welchen
Gen.	welches/welchen	welches/welchen	welcher	welcher

Yiyəlik halda “welchen” forması yalnız ondan sonra gələn isim yiyəlik halda -s, es qəbul edərsə istifadə olunur.

Nisbi əvəzlilər (das Relativpronomen)

Nisbi əvəzlilərə sual və işarə əvəzlilərinin bir neçəsi aiddir:

der, die, das, die (kim ki)

welcher, welches, welche, welche (hansı ki)

wer (kim ki)

was (nə ki)

Bu əvəzlilər tabeli mürəkkəb cümlədə budaq cümləni baş cümləyə bağlayır və aşağıdakı şəkildə hallanır:

Hal	Kişi cinsi	Qadın cinsi	Orta cins	Cəm
Nominativ	der/welcher	die/welche	das/welches	die/welche
Genitiv	dessen	deren	dessen	deren
Dativ	dem/welchem	der/welcher	dem/welchem	denen/welchen
Akkusativ	den/welchen	die/welche	das/welches	die/welche

der, die, das, die (kim ki) və **welcher, welches, welche, welche (hansı ki)** əvəzliləri yiyəlik halda bir cür hallanır. **wer (kim ki)** və **was (nə ki)** əvəzlilərinin hallanmasında heç bir fərq yoxdur. Yiyəlik haldan başqa bütün hallarda nisbi əvəzlilər cümlənin hər hansı bir üzvü olurlar.

Qeyri - müəyyən əvəzlik (das Indefinitpronomen)

Bu əvəzlilər qeyri - müəyyən sayda şəxs və əşyanın olmasını və ya onların məlum olmamasını göstərir. Bu əvəzlilər tamamlıq və mübtəda kimi işlənə bilirlər.

man

jeder, jede, jedes- hər

jemand - kimsə

jederman -hər bir kəs

einer, eine, eins -biri

keiner, keine, keins, keine -heç biri

welcher, welche, welches, welche - biri

alle - hamı

beide - hər ikisi

einige -bəzi

viele - çoxlu, əksəriyyət

mehrere - çoxlu, çoxları

wenige - az

andere - başqa

irgendwer -kimsə

ein bißchen - bir az

ein wenig - bir az

ein paar - bir neçə

irgendetwas - nə isə

irgendein - hər hansı

irgendwelche - hər hansı

irgendwas - nə isə

irgendjemand - kim isə

manch -bəzi

mancher -bəzi

etwas-bir az

sämtlich - bütün

nichts- heç nə

kein - heç bir

niemand - heç kim

Qeyri - müəyyən şəxs əvəzlilikləri 3 qrupa bölünür:

1. Şəxslər üçün olan qeyri - müəyyən əvəzliliklər

man, jemand, niemand

Man-qeyri- müəyyən ümumiliyi bildirir. Bir və ya bir neçə qeyri - müəyyən şəxsləri bildirə bilər.

Nominativ: man

Akkusativ: einen

Dativ: einem

Der Stress macht einen krank. - Stres birini xəstə edir.

Əgər hərəkət bizə məlum və ya naməlum şəxslərə aid olduqda və buna görə hərəkətin icraçısını (icraçıları) bildirməyə ehtiyac olmayanda **man** əvəzliyi işlənir. Azərbaycan dilinə tərcümə olunmur

man- felin III şəxsinin təkini tələb edir, Nominativ təkdə işlənir və cümlənin mübtədası olur.

In Russland spricht man Russisch - Rusiyada rusca danışılır (danışılar).

Hamı Rusiyada hamı rus dilində danışdığı üçün icraçıların adının çəkilməsinə ehtiyac olmur.

Man əvəzliyi modal fəllərlə də işlənir.

man kann -olar, man darf -icazə olar, man soll - lazımdır, man muß - vacibdir

Jemand - kimsə və jederman -hər bir kəs, niemand - heç kim əvəzliliklərinin hallanması:

	Jemand	Jedermann	Niemand
Nom.	jemand	jedermann	niemand
Akk.	jemand (en)	jedermann	niemand (en)
Dat.	jemand (em)	jedermann	niemand (em)
Gen.	jemandes	jedermanns	niemandes

2. Əşyalar üçün olan qeyri - müəyyən əvəzliliklər

etwas, ein bisschen, ein wenig, nichts, alles, welch, (irgend - hər- hansı ilə işləyə bilər)

manch -bəzi, ein bißchen - bir az, ein wenig - bir az, ein paar - bir neçə

irgendetwas - nə isə, etwas-bir az, nichts- heç nə

mehr, viel, wenig sayılmayan isimlərlə işlənir. mehr cəmdə olan isimlə də işlənir.

anders - başqa cür ilə, **anderes** - digəri qarışdırmamalı.

Alles-hər şey, tanış vəziyyəti bildirir.

Nom. alles

Gen. -

Dat. allem

Akk. alles

Qeyri-şəxs əvəzlilikləri man, jemand, niemand, alle, etwas, nichts, alles qeyri- müəyyən, naməlum yaxud ətraflı müəyyən olmayan şəxslər və əşyalar üçün istifadə olunur.

3. Şəxslər və əşyalar üçün olan qeyri-müəyyən əvəzliliklər:

all, einige, jede, ein, kein, manch, mehrere

Jeder, jedes, jede (hər bir) əvəzliyinin cəmi olmur, əvəzinə alle, sämtliche istifadə olunur.

	Kişi cinsi	Orta cinsi	Qadın cinsi
Nom.	jeder Mann	jedes Buch	jede Frau
Akk.	jeden Mann	jedes Buch	jede Frau
Dat.	jedem Mann	jedem Buch	jeder Frau
Gen.	jedes/jeden Mannes	jedes/jeden Buches	jeder Frau

Alle - hamı, beide - hər ikisi, wenige - az, viele - çoxlu, mehrere - çoxlu

All əvəzliyindən sonra artikl, yiyəlik əvəzliyi və işarə əvəzliyi olarsa -all kimi yazılır. All isimləşmiş sifətlər və sayılmayan abstrakt isimlərlə işlənir.

Alle – hamı:

	Kişi cinsi	Orta cinsi	Qadın cinsi	Cəm
Nom.	aller	alles	alle	alle
Akk.	allen	alles	alle	alle
Dat.	allem	allem	aller	allen
Gen.	alles /allen/ jeden	alles/ allen/ jeden	aller	aller

einige -bəzi, manche, mancher, manches (bəzi) alle kimi hallanır.

Manche və sämtliche əvəzlilikləri ya sifət kimi hallanır, ya da müəyyən artikl kimi hallanır, bu zaman onlardan sonra gələn sifət zəif hallanma ilə hallanır.

Andere- (başqaları), beide (hər ikisi), sämtlich - (bütün), einige - (bəziləri) əvəzliliklərindən əvvəl artikl gələrsə onlar sifət kimi hallanır.

Viele (əksəriyyət), wenige (az) mehrere,-çoxlu cəmdə olur və alle -nin cəmi kimi hallanır:

Nom.	viele	wenige	mehrere	Studenten
Akk.	viele	wenige	mehrere	Studenten
Dat.	vielen	wenigen	mehreren	Studenten
Gen.	vieler	weniger	mehrerer	Studenten

Beide (hər ikisi) - hallanması:

	Təkdə	Cəmdə artiklsız	Müəyyən artikldan, yiyəlik əvəzlilikləri və keine- dən sonra
Nom.	beides	beide	die/ keine beiden
Akk.	beides	beide	die /keine beiden
Dat.	beidem	beiden	den/ keinen beiden
Gen.		beider	der / keiner beiden

Einer, eine, eins -biri, keiner, keine, keins, keine -heç biri

Bu əvəzliliklər hər hansı qrupdan olan şəxs və əşyalardan birini və ya heç birini bildirir.

Ich nehme ein Buch - mən bir kitab götürürəm

Ich nehme eins - mən birini (kitabı) götürürəm

Qeyri müəyyən artikllın cəmi olmadığından cəmdə **welche** işlənir.

	Kişi	Qadın	Orta	Cəm
Nom.	einer	eine	eins / eines	welche
Gen.	eines	einer	eines	---
Dat.	einem	einer	einem	welchen
Akk.	einen	eine	eins / eines	welche

Bu əvəzlilərdən əvvəl müəyyən artikl gələrsə onlar **sifətin zəif hallanması** ilə hallanırlar.

Nom.	der eine	die eine	das eine
Gen.	des einen	der einen	des einen
Dat.	dem einen	der einen	dem einen
Akk.	den einen	die eine	das eine

Eyni şəkildə **welche, welcher, welches** hallanır.

Ich nehme ein Buch - mən kitabı götürürəm. Ich nehme welches - mən birini (kitabı) götürürəm.

	Kişi c.	Qadın c.	Orta c.	Cəm
Nom.	welcher	welche	welches	welche
Gen.	---	---	---	---
Dat.	welchem	welcher	welchem	welchen
Akk.	welchen	welche	welches	welche

Ich nehme ein Buch - mən kitabı götürürəm.

Ich nehme keines - mən heç birini (kitabı) götürmürəm.

	Kişi c.	Qadın c.	Orta c.	Cəm
Nom.	keiner	keine	keins / keines	keine
Gen.	keines	keiner	keines	keiner
Dat.	keinem	keiner	keinem	keinen
Akk.	keinen	keine	keins / keines	keine

irgend digər əvəzlilərin (**ein, jemand, wer, etwas, was**) qarşısında işlənərək onların mənasını gücləndirir və onlar kimi hallanır.

Məsələn irgendein - hər hansı hallanması:

	Kişi	Qadın	Orta
Nom.	irgendein/irgendeiner	irgendeine	irgendein/irgendeins / irgendeines
Gen.	irgendeines	irgendeiner	irgendeines
Dat.	irgendeinem	irgendeiner	irgendeinem
Akk.	irgendeinen	irgendeine	irgendein/irgendeins / irgendeines

Məsələn irgendwelch - hər hansı hallanması:

irgendwelcher, irgendwelches, irgendwelche - hər hansı

	Kişi c.	Orta c.	Qadın c.	Cəm
Nom.	irgendwelcher	irgendwelches	irgendwelche	irgendwelche
Gen.	irgendwelchen / irgendwelches	irgendwelchen / irgendwelches	irgendwelcher	irgendwelcher
Dat.	irgendwelchem	irgendwelchem	irgendwelcher	irgendwelchen
Akk.	irgendwelchen	irgendwelches	irgendwelche	irgendwelche

Irgendwer -kimsə, irgendwas - nə isə hallanması:

Nom.	irgendwer	irgendwas
Akk.	irgendwen	irgendwas
Dat.	irgendwem	irgendwas
Gen.	irgendwessen	irgendwessen

Şəxsiz əvəzlik

Es əvəzliyi alman dilində şəxs, işarə, şəxsiz əvəzlik kimi işlənir.

Es - şəxsiz əvəzliyi yalnız təkin Nominativində işlənib, cümlədə formal mübtədə olur. Alman cümləsində mübtədə və xəbər olmalıdır. Mübtədə olmadıqda onu formal mübtədə **-es** əvəz edir. Azərbaycan dilinə tərcümə olunmur. Hərəkəti icra edən olmayanda istifadə edilir.

Məsələn: Hava hadisələri ilə bağlı fellərlə işlənir.

Es - şəxsiz əvəzliyi aşağıdakı hallarda işlənir:

1. İcraçısı məlum olmayan təbiət hadisələrində:

Es regnet - yağış yağır.

2. Təbiət hadisələrinin vəziyyətini və başlanmasını bildirir:

Es ist kalt - soyuqdur, Es ist spät - gecdir.

3. İfadələrdə (Məsələn: es gibt, es geht, es steht). Danışiq dilində es əvəzliyində -e bəzən apostrof ilə əvəz olunur:

Wie geht es Ihnen? - Kefiniz necədir? Wie geht's dir? - Necəsən?

4. İnsan əhval - ruhiyyəsini bildirən fellərlə (Bu zaman Akkusativ halı tələb edir):

Es friert mich - mən donuram

es cümlədə heç bir məna yada malik ola bilər.

Es singen die Vögel - quşlar oxuyurlar.

Qayıdış əvəzliləri (das Reflexivpronomen)

Hərəkətin bu hərəkəti icra edənin özü üzərində gördüyünü ifadə etmək üçün qayıdış əvəzliləri istifadə olunur.

Qayıdış felləri qayıdış əvəzliləri vasitəsilə düzəlir.

Qayıdış əvəzliləri öz əvəzliyinin uyğun forması kimi də tərcümə oluna bilər və ya ümumiyyətlə tərcümə olunmaya bilər.

Ich wasche das Auto-Mən maşını yuyuram.

Ich wasche mich - Mən özümü yuyuram.

wasche mich- burda qayıdış felidir.

Qayıdış felləri təsriflənərkən qayıdış əvəzliləri də şəxsə görə dəyişir.

Qayıdış əvəzliləri III şəxsdə sich formasında olur, qalan şəxslər üçün müvafiq şəxs əvəzliləri işlənir.

Qayıdış əvəzliləri cümlədə tamamlıq olub, yalnız Akk. və Dat. hallarında olur.

Şəxs əvəzlilikləri	Şəxs əvəzlilikləri: Təsirlik hal	Şəxs əvəzlilikləri: Yönlük hal	Qayıdış əvəzlilikləri
ich	mich	mir	mich
du	dich	dir	dich
er	ihn	ihm	sich
sie	sie	ihr	sich
es	es	ihm	sich
wir	uns	uns	uns
ihr	euch	euch	euch
sie	sie	ihnen	sich
Sie	Sie	Ihnen	sich

Əgər qeyri həqiqi qayıdış felləri işlənən cümlədə bu felə bağlı təsirlik halda olan isim yoxsa onda qayıdış əvəzliyi təsirlik halda, yox əgər varsa onda qayıdış əvəzliyi yönlük halda olur.

Ich wasche mich - Mən özümü yuyuram.

Ich wasche mir die Hände - Mən öz əllərimi yuyuram.

Cümlədə qayıdış əvəzliyi həmişə təsriqlənən feldən sonra gəlir. Qayıdış əvəzliyi isim ilə ifadə olunan mübtədadan əvvəl, əvəzliliklə ifadə olunan mübtədadan sonra gəlir.

Am Morgen duscht er sich. -O səhər yuyunur.

Am Morgen duscht sich der Schüler. -Şagird səhər yuyunur.

Bəzi fellərdə (**sich kennen, sich sehen, sich lieben, sich streiten, sich einigen**) qayıdış əvəzliyinin əvəzinə **einander** - **bir- birimizi, bir- birini, bir- birinizi** istifadə edilir. Bu fellərə reziproke fellər deyilir. Bu yalnız cəmdə olur.

Ich glaube, wir kennen uns. - Məncə biz bir- birimiz tanıyıyıq.

Ich glaube, wir kennen einander. - Məncə biz bir- birimiz tanıyıyıq.

	I	II	III
Gen.	einander	einander	einander
Dat.	einander	einander	einander
Akk.	einander	einander	einander

Reziproke fellər

- sich gegenseitig ärgern
- sich miteinander anfreunden
- sich einander begrüßen
- sich einigen
- sich kennen
- sich lieben
- sich sehen
- sich streiten
- sich miteinander verbrüdern
- sich verfeinden
- sich verkrachen
- sich miteinander vertragen

Alman dilində inkar

Qeyri müəyyən şəxs əvəzlilikləri: **niemand-** heç kim, **nichts-** heç nə, **kein-** heç bir;

Zərflər: **nicht-** deyil, **heç bir**, **nie-** heç vaxt, **niemals-** heç vaxt, **nimmer-** heç vaxt, **nirgends** – heç yerdə, **nirgendwo** – heç yerdə, **nirgendwohin** – heç yerə, **keinesfalls** – heç bir halda, **keineswegs** – heç bir halda və **nein** - xeyr.

Kein

Qeyri müəyyən artiklla, artiklsız işlənən və cəmdə olan simlərin inkarı zamanı - **kein (heç bir)** - inkar əvəzliyi istifadə olunur, o özündən sonra gələn isimdən aslı olaraq **cinsə, kəmiyyətə, hala** görə dəyişir.

Kein (heç bir) -inkar əvəzliyinin qramatik xüsusiyyəti təkdə **qeyri-müəyyən artikllarla, cəmdə müəyyən artiklla** eynidir.

Təkdə:

Nom.	keine Tasche (eine Tasche) -heç bir çanta
Akk.	keine Tasche (eine Tasche) - heç bir çantanı
Dat.	keiner Tasche (einer Tasche) - heç bir çantaya
Gen.	keiner Tasche (einer Tasche) - heç bir çantanın

Cəmdə

Nom.	keine Bücher (die Bücher) - heç bir kitablar
Akk.	keine Bücher (die Bücher) - heç bir kitabları
Dat.	keinen Büchern (den Büchern) - heç bir kitablara
Gen.	keiner Bücher (der Bücher) - heç bir kitabların

Kişi cinsi: Ein Mann - bir kişi, kein Mann- heç bir kişi.

Qadın cinsi: Eine Frau - bir qadın, keine Frau - heç bir qadın.

Orta cins: Ein Buch - bir kitab, kein Buch- heç bir kitab

Cəmdə: Bücher- kitablar, keine Bücher - heç bir kitablar.

Ich esse kein Brot- mən çörək yemirəm.

Nicht

Alman dilində inkarda əsasən **nicht - deyil** sözü istifadə olunur. Cümlədə nicht inkar etdiyi sözdən əvvəl gəlir.

Das Buch ist nicht rot - kitab qırmızı deyil.

Yalnız bütün cümləni inkar etdikdə cümlənin sonunda gəlir.

Ich komme nicht - mən gəlmirəm.

Nicht - mürəkkəb xəbəri inkar edərkən mürəkkəb xəbərin cümlənin sonunda gələn hissəsindən (şəxsə görə dəyişməyən hissəsindən) əvvəl gəlir.

Er ist heute nicht fleißig. - O bu gün çalışqan deyil. (çalışqan ismi xəbərin dəyişməyən hissəsi)

İsim fel sabit birləşmələrində (Auto fahren, Musik hören) və sondern bağlayıcısı işlənən cümlələrdə həm nicht həm də kein işləyə bilər.

Mein Vater kann nicht Auto fahren. - Mənim atam maşın sürə bilmir.

Mein Vater kann kein Auto fahren.- Mənim atam maşın sürə bilmir.

Ich habe nicht Kaffee, sondern Tee bestellt.-Mən kofe yox çay sifariş etdim.

Ich habe keinen Kaffee, sondern Tee bestellt. - Mən kofe yox çay sifariş etdim.

Niemand - heç kim əvəzlikliyinin hallanması

Nom.	niemand
Akk.	niemand (en)
Dat.	niemand (em)
Gen.	niemandes

Alman dilində cümlədə yalnız bir inkar əvəzliyi işləyə bilər.

ein - kein

etwas - nichts

jemand - niemand

einmal - einmal

allerlei - keinerlei

irgendwo - nirgends

jemals - nie, niemals

Sözönləri (die Präpositionen)

Sözönləri köməkçi nitq hissəsidir. O əsasən isimlə işlənərək ondan əvvəl durur.

Vor dem Hause -evin qabağında

Sözönləri yalnız söz birləşməsində müəyyən mənaya malikdirlər. Əksər sözönləri çoxmənalıdır. Sözönlü birləşmələr yer, məkan, istiqamət, tərz, zaman, vaxt, səbəb, mənsubiyyət və s. mənaları ifadə etməklə yanaşı heç bir mənə ifadə etmiyə bilirlər. Sözönləri ayrılıqda heç bir mənə ifadə etmirlər, suala cavab vermirlər və vurğuya düşmürlər. İsimdən başqa əvəzlilik və zərflə də işləyə bilər. İki müxtəlif sözönlü bir birləşmə daxilində işləyə bilər (**von zu Hause - evdən**). Hər bir sözönlü ismin müəyyən halını tələb edir.

während - Gen. durch - Akk. aus - Dat. auf - Dat. Akk.

Sözönlü qoşulduğu sözlə birlikdə suala cavab verir: **auf dem Tisch - wo? (harada?)**

Artiklin sözönlü ilə birləşməsi:

an+das=ans	an+dem=am
bei+dem=beim	von+dem=vom
in+das=ins	in+dem=im
zu+der=zur	zu+dem=zum

Genitiv halını tələb edən sözönləri

Genitiv halı tələb edən sözönləri yazılarda əsasən istifadə olunur. **Statt/anstatt, trotz, während, wegen, innerhalb (von) və außerhalb** gündəlik həyatda da rast gəlinir.

während - vaxtı : während der Arbeit - iş vaxtı

außerhalb, abseits -kənarında, xaricində, außerhalb der Stadt - şəhərin kənarında

anlässlich - səbəbi ilə : anlässlich seines Geburtstages

bezüglich, hinsichtlich - barəsində, haqqında: hinsichtlich der Vorschrift - təlimat haqqında

beiderseits-hər iki tərəfində : beiderseits der Grenze - sərhəddin hər iki tərəfində

diesseits - bu tərəfində, diesseits der Landesgrenzen - ölkə sərhəddinin bu tərəfində

jenseits - o tərəfində : Jenseits der Alpen - Alp dağlarının o tərəfində

oberhalb - üzərində : oberhalb der Stadt - şəhərin üzərində

unterhalb - altında: unterhalb des Bergdorfs - dağ kəndinin altında

unweit -yaxınlıqda: unweit des Hauses - evin yaxınlığında

seitens, von Seiten - tərəfindən: Seitens seiner Familie - ailəsi tərəfindən

längs, längsseits - boyunca : längs der Autobahn - avtoban boyunca

inmitten, innerhalb - arasında: inmitten dieser Unordnung-bu özbaşallıq arasında

wegen - görə (danışıq dilində Dativ, yazıda Genitiv -lə işlənir

(yalnız şəxs əvəzlilikləri Dativ -də olur):

wegen der Krankheit - xəstəliyə görə wegen mir - mənə görə

Yiyəlik əvəzlilikləri -wegen ilə birləşərək mürəkkəb zərflər əmələ gətirir. :

deinetwegen - sənə görə

Bu zaman wegen -nin qarşısında **r t** - ilə əvəz olunur.

aufgrund - görə, əsasında : aufgrund der Aussagen -ifadələrin əsasında
angesichts -görə: angesichts des Elends - faciə səbəbi ilə
halber - üçün, görə (isimdən sonra gəlir): der Bequemlichkeit halber - rahatçılıq üçün
um... willen - xatirinə: um des Friedens willen - sülhün xatirinə
zwecks - məqsədilə (əksər halda artiklsız işlənir) : zwecks besserer Situation - daha yaxşı vəziyyət məqsədilə
infolge - görə, nəticəsində: infolge eines Fehlers - bir səhv nəticəsində
laut - görə, uyğun olaraq (artiklsız və yiyəlik hal şəkilçisiz işlənir):
 laut Paragraph I - paraqraf I- ə uyğun olaraq
mangels - çatışmamazlığına görə: mangels Beweise - sübut çatışmamazlığına görə
zugunsten - xeyrinə: zugunsten seines Sohnes - oğlunun xeyrinə
trotz - baxmayaraq: trotz des schlechten Wetters -pis havaya baxmayaraq
ungeachtet - baxmayaraq: ungeachtet des schlechten Wetters - havanın pis olmasına baxmayaraq
statt, anstatt, anstelle - əvəzinə: statt des Lehrers - müəllimin əvəzinə
anhand - köməyi ilə: anhand eines Wörterbuchs- bir lüğətin köməyi ilə
mit Hilfe - köməyi ilə: mit Hilfe eines Fachmanns - bir mütəxəssisin köməyi ilə
mittels, vermittels - köməyi ilə: Mittels eines Dokuments - bir sənədin köməyi ilə
vermöge - köməyi ilə, hesabına: vermöge seines Gedächtnisses - yaddaşının köməyi ilə

Dativ halını tələb edən sözləri

ab, aus, bei, außer, dank, binnen, gemäß, mit, nach, seit, von, zu, entgegen, gegenüber, zufolge
ab-

Müəyyən bir zamandan, nöqtədən başlanı göstərir. ab heute - bu gündən

aus-

1. Cansız bir əşyadan, onun içərisindən çıxmağı istiqamət almağı bildirir:

aus dem Text - məndən

2. Əşyanın nədən olduğunu bildirir: aus dem Holz - taxtadan
3. Səbəb bildirir. Bu halda isim artiklsız işlənir: aus Mitleid -ürəyi yandığından
4. Məcəzi mənada işlənir: aus der Mode - dəbdən düşmüş

außer -

1. Bir şeydən kənar olmaq mənasını verir -außer dem Heft -dəftərdən başqa
2. Vəziyyət dəyişikliyi bildirir - Er war außer Atem - o təngnəfəs olmuşdur.
3. Sabit birləşmələrdə işlənir:

außer Atem sein - təngnəfəs olmaq

außer Betrieb sein - işləməmək

außer Dienst - istifadə olmaq, işləməmək

außer Gefahr sein - təhlükəsiz olmaq

etwas steht außer Frage -şübhəsiz

außer Zweifel - şübhəsiz

Qeyd: sabit birləşmələrdə artikl düşür: **außer Betrieb sein - işləməmək**

bei-

1. Yer, şəxs, vəziyyət mənasında yaxınlığı bildirir.

bei seiner Tante - xalasının yanında

2. Zaman, vaxt mənasında işlənir

beim Essen - yemək vaxtı

3. Müəllif adlarından əvvəl məcazi mənada işlənir

Dieses Zitat fand ich bei Göthe - Bu sitatı mən Götedə tapmışam.

4. Sabit birləşmələrdə işlənir:

beim besten Willen - istəsəydi(m) də

bei guter Laune -yaxşı əhval ruhiyyədə

bei Kasse sein - pulu olmaq

bei weitem nicht - hamısı yox

dank -

Nəyinsə köməkliyi ilə, sayəsində : dank seiner Hilfe - onun köməkliyi ilə

binnen-

Müəyyən müddətin içində : binnen einer Woche - bir həftə içində

entsprechend -

Uyğun olaraq (isimdən əvvəl və sonra durur) :

entsprechend dem Gesetz, dem Gesetzt entsprechend - qanuna uyğun olaraq

gemäß -

Uyğun olaraq: gemäß dem Gesetz-qanuna uyğun olaraq

mit-

1. Birgəliyi, aidiyyəti bildirir: mit dem Bus - avtobusla

2. Şəxsə aid olduqda artikl işlənir, abstrakt isimlərə aid olduqda artikl işlənir :

mit sechs Jahren -altı yaşında

nach -

1. Yer, istiqamət mənasında işlənir. Artiklsız (orta cinsdə olan) şəhər, ölkələrə istiqaməti bildirir. Bu zaman ondan gələn söz artiklsız olur.

nach Deutschland - Almaniya (Yer adları artiklsız işlənir)

2. Zaman mənasında işlənir: nach der Schule - məktəbdən sonra

3. Uyğunluq, müvafiqlik mənasında işlənir: nach der Qualität - keyfiyyətə görə

4. Görə mənasında : Nach meiner Meinung - Mənim fikrimə görə (Mənim fikrimcə)

Nach bəzən isimdən sonra da durur: der Große nach -böyüklüyünə görə

nebst, samt -

Birlikdə mənasında işlənir: nebst dem Haus - ev ilə birlikdə

seit -

Zaman mənasında işlənir : Seit einem Jahr - bir ildən bəri

von -

1. Yer mənasında (bir yerdən çıxmağı bildirir): von der Straßenbahn - tramvaydan

2. Zaman mənasında işlənir: von acht Uhr ab - saat səkkizdən,

von acht Uhr bis neun Uhr - saat səkkizdən doqquza qədər

Bu mənələrdə isimdən sonra bir sözünü də işləyə bilər:

von der Brücke an - körpüdən, vom Morgen bis zum Abend -səhərdən axşama kimi

3. Abstrakt isimlərdən əvvəl keyfiyyəti bildirir: von Gold -qızıldan

4. Məchul növdə icraçını bildirmək üçün:

Das Buch wurde von dem Autor geschrieben. - Kitab müəllif tərəfindən yazılır.

5. Mənsubiyyət bildirir: Die Werke von Anna - Annanın əsərləri

6. Seçmə, ayırma, hissə mənasında işlənir: von allen Frauen - bütün qadınlardan

Von bəzi söz önləri ilə birgə işlənir:

von ab : Hər hansı nöqtədən: von Brücke ab - körpüdən

von....bis : Bir müddətdən digərinə qədər: von 7 Uhr bis 8 Uhr - saat 7-dən 8-ə qədər

von... aus: Bir yerdən : von Deutschland aus - Almaniyadan

von....an : Müəyyən vaxtdan : von Kindheit an - Uşaqlıqdan

Aus bir şeyin bilavasitə içindən çıxmağı bildirirsə, **von** bir şeydən istiqamət almağı bildirir.:

Aus dem Tisch -stoldan (içindən), von dem Tisch - stoldan

Aus- nəinsə, haraninsa içərisindən:

Ich komme aus der Schule- Mən məktəbdən (içərisindən) gəlirəm.

Nəinsə haraninsa içərisində olmayan digər hallarda- **von** .

Das buch liegt auf dem (Kitab stolun üstündədir.)-Tisch .

Ich nehme das Buch von dem Tisch. (Mən kitabı stoldan götürürürəm)

in və nach ilə işlənən istiqamətlərdən çıxış **aus** - la,

an, auf, bei, zu işlənən istiqamətlərdən çıxış **von** - la olur.

zu -

1. Yer, istiqamət mənasında: zum Bahnhof - vağzala

Bu mənada auf, in, zu arasında fərq var:

Ich gehe auf den Bahnhof - Mən vağzala gedirəm. (Hər hansı məqsədlə)

Ich gehe in den Bahnhof - Mən vağzala gedirəm (Vağzalın içinə)

Ich gehe zum Bahnhof - Mən vağzala gedirəm (Vağzal istiqamətində)

2. Coğrafi adlardan əvvəl zu yox nach işlənir : nach Berlin - Berlinə

3. Zaman mənasında : zum Abendessen -axşam yeməyinə

Bu zaman Abend (axşam), Essen(yemək), Jahresende (ilin sonu) kimi sözlərdən əvvəl sifət işlənir və sözünü artiklla birləşir: zum Tag der Republik - Respublika gününə

4. Məqsədi bildirmək üçün (Bu zaman **für** felin kökündən əmələ gəlmiş isimlərlə işlənirsə, **zu** felin məsdər formasından əmələ gəlmiş isimlərlə işlənir)

zum Schlafen -yatmaq üçün, yatmağa

5. Xoş arzular, bayramlar zu ilə işlənir:

zum Glück -xoşbəxtlikdən, zum Ostern - pasxa bayramına,

Beste Wünsche zum Geburtstag - ad gününə ən xoş arzular

6. Sabit birləşmələrdə:

zum Andenken - yadigar olaraq,

zu zweit - ikilikdə,

zu fünf Euro - beş avroya,

zu Fuß - piyada

zu Hause - evdə,

zu Wasser -suda,

zu Lande - quruda

zu Besuch - səfərdə

zu Ende sein - bitmək

zu Bett gehen - yatmağa getmək

entgegen-

1. Bir şeyin əksinə, əleyhinə mənasında işlənir:

entgegen dem Befehl (dem Befehl entgegen)- əmrin əksinə

Bu sözünü isimdən (əvəzlikdən) əvvəl və sonra gəlir.

2. Bir şeyə yönəlmə, istiqamət alma mənasında işlənir: mir entgegen - mənə qarşı

gegenüber -

1. Yer, qarşıdurma mənasında işlənir: gegenüber unserer Schule - məktəbimizin qarşısında

İsimdən əvvəl, əvəzlikdən sonra gəlir: mir gegenüber - mənim qarşımda

2. Münsəibət mənasında işlənir: allen Menschen gegenüber - bütün insanlara qarşı

zufolge -

Uyğun olaraq (isimdən sonra durur): dem Bericht zufolge - hesabatə görə

zuliebe -

xətrinə (isimdən sonra durur) meinem Freund zuliebe - dostumun xətrinə

Entgegen, entsprechend, gemäß və zufolge əsasən yazıda istifadə edilir.

Akkusativ halını tələb edənlər

durch, für, ohne, um, gegen, wider, bis, entlang

durch -

1. Yer mənasında: bir yerin içi ilə: durch den Wald - meşənin içilə

2. Tərz mənasında: alət, vasitə, səbəbkar:

durch Dampf - buxar vasitəsi ilə, durch einen Hammer - çəkic vasitəsi ilə

3. Zaman mənasında : məhdud vaxt: (isimdən sonra hindurch sözü ilə):

die ganze Nacht (hindurch) - bütün gecə

für-

1. Məqsəd mənasında : für das Studium - tədris üçün

2. Hadisənin şəxsi və ya qeyri-şəxsi aidiyyəti: für die Physik arbeiten - fizika üçün işləmək

3. Qoşa sözlərdə (artiklsız): Schritt für Schritt - addımbaaddım

4. Əvəzetmə: für sein Haus - onun evi üçün, für alle - hamı üçün, hamının əvəzinə

5. Zaman (məhdudiyyətlə): für ein Jahr - bir illiyə

ohne -

Tərz bildirir (inkar mənasında artıqlı düşə bilər, dəqiqləşdirmə olduqda artıqlı işlənir):

ohne Mantel - paltosuz, ohne die Hilfe des Vaters - atanın köməyi olmadan

um-

1. Yer mənasında ətrafında, ətrafına mənalarında : um die Ecke - döngəyə, döngədə

2. Zaman mənasında :

dəqiqlik: um 2 Uhr- saat 2 də, qeyri-dəqiqlik: um 2 Uhr - 2 radələrində,

3. Ölçmələrdə artma və azalma

um 2 Grad steigen- iki dərəcə artmaq

4. Qoşa sözlərdə: Tag um Tag - hər gün

gegen-

1. Bir hərəkətin başqa hərəkətin əleyhinə yönəlməsini: gegen den Feind - düşmən əleyhinə

gegeneinander - bir- birinə qarşı

2. Müqayisə mənasında: gegen gestern -dünənlə müqayisədə

3. Təxmini vaxtı bildirir: gegen 2 Uhr - saat 2 - yə yaxın

4. Əvəzinə : gegen 10 Euro eintauschen- on avro əvəzinə dəyişmək

bis -

1. Sayla birlikdə müəyyən bir həddə qədərliyi bildirir: bis zehn Uhr - saat ona qədər

2. İsim və zərflə işlənərək məsafənin səddini bildirir: bis hierher - bura qədər

3. an, auf, über, unter, in, zu, nach sözlü isim, zərf və saylarla işlənir:

bis zur Mitte - ortasına qədər, bis nach der Vorstellung - tamaşadan sonraya qədər

Bis (qədər) həm tək, həm də digər sözlərlə birgə işlənir. Digər sözlərlə birgə işləndikdə halı həmin sözünün halı təyin edir. Əgər tək işlənirsə özündən sonra artıq tələb etmir. Bis sözünü zaman və yer (şəhər, ölkə adları) zərfləri və saylarla adətən tək işlənir. Şəhər və ölkə adlarının qarşısında təyin olarsa bu zaman bis zu ilə birgə işlənir (bis zum heutigen Moskau -bu günkü Moskvaya qədər). İsimlərdən yalnız die Woche, der Monat, das Jahr ilə nächst (gələn) sözü ilə birgə işlənir.

bis nächste Woche - gələn həftəyə qədər

bis nächsten Monat - gələn aya qədər

bis nächstes Jahr - gələn ilə qədər

bis heute - bu günə qədər

bis bald! - hələlik

bis dann! - hələlik

Bis - sözünün digər sözlərlə işlənməsi:

bis + zu: Wir fahren bis zum Bahnhof. - Biz vağzala qədər gedirik.

bis + nach: Warten wir bis nach dem Unterricht ab.- Biz dərslə qurtarmasına qədər gözləyirik.

bis + vor: Ich warte bis vor dem Unterricht ab. - Mən dərslə başlanmasına qədər gözləyirəm.

bis + an A Er fuhr bis an den Stadtrand. - O şəhərin kənarına qədər sürdü.

bis + auf A Bis auf den letzten Platz war alles voll. -Axırncı yerə qədər hər yer dolu idi.

bis + in A Wir gingen bis in die Nacht hinein spazieren. Biz bütün gecəni gəzdik.

entlang -

1. Bir şeyin boyunca uzun olmağı bildirir. Həmin isimdən əvvəl və sonra durur:

entlang den Fluß (den Fluß entlang) - çay boyunca

İsimdən əvvəl gəldikdə isim genitivdə də dura bilər: entlang des Flusses - çay boyunca

2. Parallelliyi bildirir. an D + entlang hər- hansı məhdudiyyətin boyunca bildirir

Ich ging am Ufer entlang gegangen. - Mən çayın sahilı boyunca getdim.

wider-

Ələhinə, qarşı. Sabit birləşmələrdə işlənir: wider Willen - iradəsinə qarşı, wider Erwarten - gözləməsinin əksinə

Dativ və Akkusativ hallarını tələb edən sözləri

an, auf, über, unter, hinter, vor, neben, in, zwischen

Bu 9 sözləri ismin həm Dativ həm də Akkusativ halını tələb edə bilər. Əgər bu sözlərinə aid olan söz (wo? -harada?) sualına cavab verib, əşyanın tərpənməz vəziyyətini bildirərsə Dativ halında, (wohin? - haraya?) sualına cavab verib, hərəkətin müəyyən nöqtəyə yönəlməsini bildirərsə Akkusativ halında olur.

Ich gehe in die Schule - Mən məktəbə gedirəm. (in -Akk)

Ich bin in der Schule - Mən məktəbdəyəm. (in - Dat.)

an-

1. an - Dativ -də bir əşyanın yaxınlığında olmağı, ona vertikal şəkildə olmağı, vertikal səth üstündə olmağı və ya ona söykənməyi, onu əhatə etməyi bildirir və ətrafında, da,də, dan, dən - kimi tərcümə olunur. Məsələn:

Das Bild hängt an der Wand - Şəkil divardan asılıdır.

Wir sitzen an dem Tisch - Biz stolun ətrafında otururuq.

2. Akkusativdə - isə an - hərəkətin bir əşyaya doğru yönəlməsini,yaxınlaşmasını bildirir və Azərbaycan dilinə yönlük hal kimi tərcümə olunur.

Ich hänge das Bild an die Wand. - Mən şəkili divara asıram.

Er tat an mich heran. - O, mənə yaxınlaşdı.

3. Zaman mənasında günü və onun hissəsini də bildirir:

am Tage - gündüz, am Morgen - səhər

4. Su hövzələrinin, şəhər kənarının yanına istiqaməti və yanında, kənarında olmağı:

am Fluss, - çayın kənarında, am Meer - dənizin kənarında

5. Nəyinsə yanından (an D... vorbei): am Museum vorbei - Muzeyin yanından

6. Sabit birləşmələrdə: **an seiner Stelle-onun yerinə**

auf -

1. Dativ halında üfqi bir şeyin üzərində olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın üzərinə doğru yönəlməsini göstərərək, yönlük halda olur.

Auf dem Tisch liegt ein Buch. - Stolun üstündə bir kitab var.

Ich lege das Buch auf den Tisch. - Mən kitabı stolun üstünə qoyuram.

2. Müəyyən müddətə olmağı bildirir:

Komm doch auf einige Minuten vorbei. – Bir neçə dəqiqəliyə gəl.

3. Sabit birləşmələrdə:

auf den Weg machen - yola düşmək

auf Urlaub - məzuniyyətə

auf jeden Fall-istənilən halda

auf Dienstreise - məzuniyyətdə

auf Deutsch - almanca

auf der Reise - səyahətdə

4. Kənd, meydan və adaya istiqaməti və orada yerləşməni bildirir:

auf eine Insel, -adaya auf den Platz -meydana

auf - ilə işlənən digər sözlər

auf den Bahnhof, auf den Balkon, auf den Berg, auf den Hof, auf ein Konzert, auf den Marktplatz, auf eine Party, auf die Post, aufs Rathaus, auf den Spielplatz, auf die Straße, auf die Terrasse

hinter -

1. hinter - Dativ halında bir şeyin arxasında olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın arxasına doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Der Ball liegt hinter dem Tisch - Top stolun arxasındadır

Ich lege den Ball hinter den Tisch - Mən topu stolun arxasına qoyuram.

2. Dəstəyi bildirir: Die Kollegen stellten sich hinter ihn. - Yoldaşları onun tərəfində durur.
3. Daldə qalmağı bildirir:

Ich bin hinter der Gruppe zurückgeblieben. - Mən qrupdan geri qaldım.

4. Sabit birləşmələrdə: **hinters Licht führen - aldatmaq**

vor -

1. Dativ halında bir şeyin qarşısında olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın qarşısına doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Der Stuhl steht vor dem Tisch - Stul stolun qarşısındadır.

Ich lege den Stuhl vor den Tisch. - Stulu stolun qarşısına qoyuram.

2. Dativdə hərəkətin səbəbini bildirir.

Sie weinte vor Erregung- O, həyəcədən ağlayırdı.

3. Vaxtı bildirərək, qədər, əvvəl, qabaq kimi tərcümə olunur:

Vor einem Monat war er in Baku. - Bir ay bundan əvvəl o Bakıda idi.

4. Sabit birləşmələrdə: **Vor allem** - hər şeydən öncə

Über -

1. Dativ halında bir şeyin üzərində olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın üzərinə doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Die Lampe hängt über dem Tisch- Lampa stolun üzərində asılıb.

Ich hänge die Lampe über den Tisch - Mən lampanı stolun üzərinə asıram.

2. Akkusativdə maneəçiliyə üstün gəlməyi bildirir:

Die Soldaten gehen über die Grenze - Soldatlar sərhəddi keçirlər.

3. Akkusativdə - bir şeyin üzərində üstünlüyü bildirir

Wie siegen über den Feind. - Biz düşmənlərə qalib gəlirik.

4. Akkusativdə - hərəkətin əşya üzəri ilə davam etməsini bildirir.

über die Brücke gehen -körpünün üzəri ilə getmək

5. Akkusativ -də əşya haqqında fikri və ya rəyi bildirir.

Wir sprechen über Nisami. - Biz Nizami haqqında danışırıq.

Von və über - nəinsə haqqında danışıldıqda istifadə edilir. Bu zaman über- ətraflı məlumat verildikdə, von- isə ümumi məlumat verildikdə istifadə edilir.

6. Akkusativdə sayı bildirərək, Azərbaycan dilinə artıq və çox sözləri kimi tərcümə olunur.

Über 200 Personen waren da. -Burada 200 -dən artıq adam var idi.
ganz ... über bütün mənasında : den ganzen Tag über - bütün günü

7. Sabit birləşmələrdə:

über alle Berge sein - uzaqda olmaq, über und über sein: başdan ayağa

unter -

1. Dativ halında bir şeyin altında olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın altına doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Der Ball liegt unter dem Tisch. - Top stolun altındadır.

Ich lege den Ball unter den Tisch. - Mən topu stolun altına qoyuram.

2. Dativdə Azərbaycan dilinə rəhbərliyi, komandanlığı altında kimi tərcümə oluna bilər:

Unter Suworow dienen. - Suvorovun komandanlığı altında xidmət göstərmək.

3. Dativ və Akkusativdə bir neçə əşyanın içərisində olmağı bildirir:

Unter den Studenten - tələbələr arasında

4. Dativdə hərəkətin baş verdiyi vəziyyəti və ya şəraiti bildirir:

unter dieser Bedingung - bu şəraitdə

5. Dativdə sayı bildirərək, az olmaq, çatmamaq mənalərini bildirir:

Kinder unter 7 Jahren - 7 yaşına çatmamış uşaqlar

6. Sabit birləşmələrdə:

unter vier Augen-üz- üzə

unter Kontrolle halten-kontrol altında saxlamaq

unter Wasser kommen-batmaq

unter anderem - həmçinin, yeri gəlmişkən

neben-

1. Dativ halında bir şeyin yanında olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın yanına doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Ich stehe neben dem Tisch. - Mən stolun yanıdayam

Ich stelle den Stuhl neben den Tisch. - Mən stulu stolun yanına qoyuram.

2. Yanaşı, əlavə: neben der Arbeit - işlə yanaşı

in-

1. Dativ halında bir şeyin içərisində olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin bir əşyanın içərisinə doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Ich lebe in der Stadt. - Mən şəhərdə yaşayıram.

Ich fahre in die Stadt. - Mən şəhərə gedirəm.

2. Dativdə vaxtı bildirir və sonra qoşması və yerlik halı ilə tərcümə olunur (Bu zaman sonra, ərzində və da, də kimi tərcümə oluna bilər):

In einer Woche fahre ich nach Moskau. - Bir həftədən sonra mən Moskvaya gedirəm.

Im Januar fahre ich nach Moskau. - Yanvarda mən Moskvaya gedirəm.

3. Sabit birləşmələrdə:

in Ordnung bringen - qaydaya salmaq

in Gesetz treten - qüvvəyə minmək (qanun)

in Gefahr sein-təhlükədə olmaq

4. Kişi və qadın cinsində olan ölkələrə istiqaməti və orda yerləşməni bildirir.
in die Schweiz - İsveçrəyə, in der Schweiz - İsveçrədə

zwischen -

1. Dativ halında iki şeyin arasında olmağı bildirib, yerlik halda, Akkusativ halında isə hərəkətin iki əşyanın arasına doğru yönəlməsini göstərib, yönlük halda olur.

Der Stuhl steht zwischen der Tür und dem Tisch. - Stul qapı ilə stolun arasındadır.

Ich stelle den Stuhl zwischen den Tisch und die Tür. - Mən stulu qapı ilə stolun arasına qoyuram.

2. Zaman və ölçü vahidləri ilə arasında, dan, dən qədər mənasında:

zwischen 8 und 9 Uhr morgens - Səhər saat 8 - 9 arasında

zwischen 15 und 20 Meter hoch - 15 -20 metr arasında

3. Sabit birləşmələrdə: **zwischen Tür und Angel - tələsik**

Sözönləri zaman mənasında

an Dat. : Günün hissələri, günlər, tarix, həftə sonu

am Nachmittag/am Montag/ am 8. Mai/am Wochenende

aus Dat. : zaman mənşəyini

aus dem 11. Jahrhundert. - 11 əsrdən

bei Dat.: paralel cərəyan edən hərəkətlərdə

beim Skifahren - xizək sürən zaman

in Dat.: an, gecə, həftələr, aylar, fəsillər, əsrlər

Im Moment, In der Nacht, in dieser Woche, im Januar, im 13. Jahrhunder

vor, nach Dat. : zaman ardıcılığı

nach/vor dem Essen

zu Dat.: müəyyən zaman, başlanğıc, kilsə bayramları:

zu Weihnachten, zu Beginn zu dieser Zeit

zwischen Dat., außerhalb Gen., innerhalb Gen., während Gen., : məhdud zaman

Zwischen Februar und März, innerhalb der nächsten Tage

auf Akk.: müəyyən zaman

auf Mittwoch

um Akk. dəqiq və qeyri dəqiq zaman

um 8.30 Uhr - saat 8:30 da, um 1900-təxminən 1900 - cu ildə

gegen Akk. qeyri dəqiq zaman

gegen 20.00 - hardasa 20:00 - da

ab, seit Dat.: başlama vaxtını - ab indiki və gələcək, seit - keçmiş zamanı bildirir.

Ab heute, Seit Montag

bis Akk.: bitmə vaxtı

bis Montag

von... bis : başlanğıc və bitmə vaxtı

von heute bis Montag

für, über Akk.: müəyyən bir müddətə

für eine Stunde, übers Wochenende

in, an, vor və zwischen sözlərinə aid sözlər zaman bildirdikdə (wann? nə vaxt? - wie oft? - (hansı tezlikdə?) suallarına cavab verdikdə) Dativ, auf və über Akkusativ tələb edirlər:

in der Nacht - gecə

Gün və ya günün bir hissəsi haqqında danışdıqda **an**-, həftə, ay və ya il haqqında danışdıqda **in**- işlənir:

am Abend - axşam, im Januar - yanvarda, müstəsna: in der Nacht - gecə

Sözləri onlara aid sözlərlə birlikdə wo? - harada?, wohin? - haraya?, wie oft? - nə tezlikdə? suallarına cavab verdikdə cümlədə zərflik olurlar.

Sözlərsiz zamanlar (da, də ilə işlənən) Akk- də, tarixlər həm Akk, həm də Nom. də olurlar.

Wir treffen uns Dienstag, den 12. Mai. - Biz ikinci gün 12 may (da) görüşürük.

Heute ist der 13. April. Wir haben heute den 13. April. - Bu gün 13 aprelidir.

Yalnız rəqəmlə yazılmış illər sözsüz işlənir. Alman dilində çıxışlıq və yerlik halları yoxdur. Bunun əvəzinə sözləri istifadə edilir.

Sözləri özlərindən sonra gələn isimlə birlikdə aşağıdakı mənaları bildirir

1. yer (lokal)

ab (əksər halda artiklsız) Das Flugzeug fliegt ab Frankfurt.-Təyyarə Frankfurtdan uçar.

aus Ich komme aus der Türkei. Mən Türkiyədən gəlmişəm.

bei bei + dem = beim Er wohnt bei seinen Eltern. O valideynlərinin yanında qalır.

nach -yer mənasında artiklsız Ich fahre nach Hause. -Mən evə gedirəm.

von von + dem = vom Ich komme gerade vom Zahnarzt. –

Mən diş həkimindən gəlirəm. Ich gehe zur Bibliothek.-Mən kitabxanaya gedirəm.

bis (artiklsız) Der Zug fährt nur bis München.-Qatar ancaq Münxənə qədər gedir.

durch Wir fahren durch die Türkei. Biz Türkiyənin içi ilə gedirik.

gegen Das Auto fuhr gegen einen Baum.-Maşın ağaca çırpıldı.

Wir sind um die Kirche (herum) gegangen. Biz kilsənin başına dolandıq.

an (an + dem = am) Wo? Dativ Das Bild hängt an der Wand. -Şəkil divardan asılıb.

an (an + das = ans) Wohin? Akkusativ

Ich hänge den Mantel an die Garderobe. - Mən paltonu qarderobdan asıram.

auf (auf + das = aufs)Wo? Dativ Das Buch liegt auf dem Tisch. - Kitab stolun üstündədir.

auf Wohin? Akkusativ Ich lege das Buch auf den Tisch. Mən kitabı stolun üstünə qoyuram.

hinter Wo? Dativ Der Brief liegt hinter dem Schreibtisch. Məktub yazı stolunun arxasındadır.

hinter Wohin? Akkusativ

Der Brief ist hinter den Schreibtisch gefallen. Məktub yazı stolunun arxasına düşdü.

in (in + dem = im) Wo? Dativ Ich war in der Schweiz. Mən İsveçrədə idim.

in (in + das = ins) Wohin? Akkusativ Ich fahre in die Schweiz. Mən İsveçrəyə gedirəm.

neben Wo? Dativ Der Tisch steht neben dem Bett. Stol yatağın yanındadır.

neben Wohin? Akkusativ Ich stelle den Tisch neben das Bett. Mən stolu yatağın yanına qoyuram.

über Wo? Dativ Das Bild hängt über dem Sofa. Şəkil divanın üstündən asılıb.

über Wohin? Akkusativ Otto hängt das Bild über das Sofa. Otto şəkli divanın üstündən asır.

unter Wo? Dativ Die Katze sitzt unter dem Stuhl. Pişik stulun altında oturub.

unter Wohin? Akkusativ Die Katze kriecht unter den Stuhl. Pişik stulun altına sürünüb girir.

vor (vor + dem = vorm) Wo? Dativ

Die Taxis stehen vor dem (vorm) Bahnhof. - Taksilər vağzalın qarşısında dururlar.

vor Wohin? Akkusativ

Die Taxis fahren direkt vor die Tür. Taksilər birbaşa qapının qarşısına sürürlər.

zwischen Wo? Dativ

Vielleicht ist das Foto zwischen den Büchern? Bəlkə şəkil kitabların arasındadır.

zwischen Wohin? Akkusativ

Hast du das Foto zwischen die Bücher gesteckt? Sən şəkili kitabların arasına qoydun.

entlang Der Weg führt den Fluss entlang. - Yol çayın boyunca gedir.

abseits Ruhe findet man nur abseits der großen Städte. Rahatçılığı şəhərin kənarında tapmaq olar.

diesseits Diesseits der Berge wachsen die Weinstöcke besonders gut. - Dağların bu tərəfində tənəklər xüsusən yaxşı bitirlər.

außerhalb Außerhalb der Stadt gibt es viel Wald. - Şəhərin kənarında çoxlu meşə var.

innerhalb Das Tier kann sich innerhalb der Wohnung befinden. Heyvan mənzilin içində qala bilər.

oberhalb Oberhalb der Stadt gibt es viele Berge - Şəhərin üst tərəfində çoxlu dağ var.

unterhalb Die Bücher befinden sich unterhalb des Tisches. - Kitablər stolun alt tərəfində yerləşirlər.

2. zaman (temporal)

ab Ab nächster Woche habe ich Urlaub.-Gələn həftədən məzuniyyətdəyəm.

bei Er sieht beim Essen fern. O yemək zamanı televizora baxır.

nach Nach dem Essen gehe ich ins Bett. Yeməkdən sonra mən yatmağa gedirəm.

seit Es regnet seit zwei Tagen. İki gündən bəri yağış yağır.

bis Ich bleibe bis Sonntag.-Mən bazar gününə qədər qalırım.

gegen Ich komme gegen 8.00 Uhr. Mən təxminən saat 8:00 -da gələcəm.

um Die Besprechung beginnt um 9.00 Uhr. Danışiq saat 9:00 - da başlayır.

um Die Kirche wurde um 1750 gebaut. Kilsə təxminən 1750 -ci ildə tikildi.

an Wann? Dativ Ich komme am Montag. -Mən bazar ertəsi gələcəm.

in Wann? Dativ Wir haben im August Ferien. Bizim avqustda tətlimiz var.

vor Wann? Dativ

Treffen wir uns vor dem (vorm) Mittagessen? Günorta yeməyindən əvvəl görüşək?

zwischen Wann? Dativ Zwischen dem 1. und dem 5. Mai ist das Restaurant geschlossen. 1 -i maydan 5- i maya kimi restoran bağlıdır.

von Der Kurs geht vom 13. bis (zum) 27. Mai. Kurs 13 maydan-27 maya qədər davam edir.

zu Zu dieser Zeit studierte er in Paris. - Bu vaxt o Parisdə oxuyurdu.

für Der Künstler kommt nur für eine Stunde. - Sənətkar bir saatlıq gəlir.

außerhalb

Außerhalb der Geschäftszeiten ist niemand im Büro.-İş vaxtından xaricdə büroda heç kim olmur.

innerhalb Bitte bezahlen Sie die Rechnung innerhalb einer Woche. - Zəhmət olmasa hesabı bir həftə ərzində ödəyin.

während Während seines Studiums lernte er Spanisch. Təhsil vaxtı o ispan dilini öyrəndi.

3. tərzi - hərəkət (modal)

aus (tərzi - hərəkət və səbəb mənalərində artiklsız)

Die Tür ist aus Holz.-Qapı taxtadandır. (ohne Artikel)

mit Ich fahre mit dem Zug.-Mən qatarla gedirəm

Sie trinkt Kaffee mit Zucker. O kofeni şəkər ilə içir.

nach Meiner Meinung nach steigen die Benzinpreise noch.

Mənim fikirmə benzin qiymətləri hələ qalxır. (nach çox vaxt sonra gəlir)

zu zu -dem = zum zu + der = zur Ich gehe zu Fuß. (birləşmələrdə)

durch Die Mannschaft verbesserte sich durch hartes Training.

Komanda güclü treyninq hesabına yaxşılaşdı.

ohne (əksər halda artiklsız Artikel)

Ohne Brille kann ich nichts sehen.-Eynəksiz mən heçnə görə bilmirəm.

auf Wie? Akkusativ Er macht es auf seine Art. O onu öz üsulunda edir.

in Wie? Dativ Er war in guter Stimmung. O yaxşı əhval-ruhiyyədə idi.

unter Wie? Dativ Wir arbeiten unter schlechten Bedingungen. Biz pis şəraitdə işləyirik.

entsprechend Entsprechend der Vorhersage stieg der Dollarkurs an.

Proqnoza uyğun olaraq dolların kursu qalxdı.

gemäß

Das Verfahren muss den Vorschriften gemäß ablaufen. Proses təlimatlara uyğun keçməlidir.

zufolge Einem Bericht zufolge steckt das Unternehmen in Schwierigkeiten.

Bir hesabatə görə şirkət çətinliklər içindədir.

über Die Reise dauerte über ein Jahr.-Səyahət bir ildən artıq çəkdi.

anhand Anhand dieses Beispiels lässt sich der Prozess gut erklären.

Bu misal vasitəsilə prosesi yaxşı izah etmək olur.

laut Laut einer Studie sind nur 50 Prozent der Deutschen glücklich.

Bir tədqiqatə görə almanların yalnız 50 faizi xoşbəxtədir.

mangels Mangels Materialien wurden preiswerte Stoffe verwendet.

Material çatışmamazlığına görə qiymətli maddələr istifadə edildi.

mithilfe Mithilfe (Mit Hilfe) eines Freundes gelang ihm die Flucht.

Dostunun köməyi ilə ona qaçmaq müvəffəq oldu.

4. səbəb (kausal)

aus Er heiratete sie aus Liebe. O sevib evlənir. (ohne Artikel)

gegen Ich nehme die Tabletten gegen Kopfschmerzen.

Mən tabletləri baş ağrısına qarşı qəbul edirəm. (ohne Artikel)

vor Warum? Dativ Er sprang vor Freude in die Luft. O sevincindən göyə tullandı.

dank (Genitiv halı da olur)

Dank dem schnellen Eingreifen der Polizei konnte eine Eskalation verhindert werden.

Polisin cəld müdaxiləsi sayəsində gərginləşmənin qarşısı alına bilindi.

zuliebe Ich mache das nur dir zuliebe. Bunu ancaq sənin xətrinə edirəm.

angesichts Angesichts wachsender Preise wird das Leben dort schwieriger.

Artan qiymətlərə orada həyat çətinləşir.

anlässlich Anlässlich des Todes von Müller zeigt das Fernsehen seine Filme.

Müllərin vəfatı səbəbi ilə televizya onun kinolarını göstərir.

bezüglich/hinsichtlich

Die Vorschriften bezüglich/hinsichtlich der staatlichen Beihilfen werden überarbeitet.

Dövlətin maddi yardımı haqqında təlimatların üzərində işlənəcək.

infolge Infolge starker Schneefälle wurde die Alpenstraße gesperrt.

Alp küçəsi güclü qar yağmasına görə bağlanıb.

wegen/Aufgrund Wegen/Aufgrund eines Unglücks hatte der Zug Verspätung.

Bədbəxt hadisə səbəbindən qatar gecikdi.

zugunsten

Sie verzichtete zugunsten ihres Sohnes auf das Erbe. Oğlunun xeyrinə o vərəsədən vaz keçdi.

5. məqsəd (final)

zu Zum Einparken sollte man beide Außenspiegel benutzen.

Parking üçün yan güzgülərdən istifadə edilir.

für Ich brauche das Geld für meine Miete. Mənə pul mənim kirayəm üçün lazımdır.

Die Blumen sind für meine Frau. Güllər mənim xanımım üçündür.

zwecks Zwecks Kommunikation wurden in der Firma neue Regeln eingeführt.

Ünsiyyət məqsədi ilə firmada yeni qaydalar həyata keçirildi.

6. şərt (konditional)

Bei schlechtem Wetter gehe ich nicht spazieren.-Pis havada mən gəzməyə getmirəm.

An deiner Stelle hätte ich nicht gekündigt. - Sənin yerində olsaydım istefa etməzədim.

Sözönləri və fellər

stellen (şauquli qoymaq), **legen** (üfiqi qoymaq), **setzen** (oturtmaq), **hängen** (asmaq) fellərin

özlərindən sonra haraya, **stehen** (şauquli durmaq), **liegen** (üfiqi durmaq), **sitzen** (oturmaq), **hängen** (asılmaq) felləri özlərindən sonra harada sualı tələb edir.

Bəzi fellərdən sonra alman dilində hər iki sual (harada?, haraya?) olur.

aufnehmen - qəbul etmək, **klopfen** - döymək, **verschwinden** - yoxa çıxmaq.

Ich klopfe an der Tür/an die Tür. - Mən qapını döyürəm.

Əksər sözönləri müəyyən fellərlə işlənir, yəni bəzi fellər özlərindən sonra müəyyən sözönləri tələb edir. Bu fellərin siyahı **əlavədə** verilib. Bu zaman sözönlərinin əsas mənasından kənara çıxma ola

bilər: **interessieren** für Akk. - maraqlanmaq

Ich interessiere mich für die Geschichte - Mən tarix ilə maraqlanıram.

Əsas sözönlərinin qısa mənası

Özündən sonra təsirlik hal tələb edən sözönləri:

Durch- ilə, la, le (nəinsə içi ilə) **durch** den Weg - yolun içi ilə

Für- üçün

Um- ötrü, ətrafında **um** das Haus- evin ətrafında

Ohne- siz, siz, süz, suz **ohne-** Bruder- qardaşsız

Gegen -ələhinə **gegen** den Feind- düşmən ələhinə

Wider - ələhinə **wider** die Erwartung

Entlang- boyunca, uzun- **entlang** die Straße - küçə boyu

Bis- kimi, qədər **bis** den Montag- bazar ertəsinə qədər.

Yönlük halı tələb edən sözləri:

Mit - ilə mit dem Bus - avtobusla

Nach - sonra, a,ə nach dem Unterricht- dərstdən sonra, nach Berlin- Berlinə

Aus- dan, dən (içindən) - aus der Tasche - çantadan

Von- dan dən , haqqında von dem Haus- evdən

Zu- a,ə yanına, zur Schule- məktəbə

Bei - yanında, da, də , bei den Eltern - valideynlərin yanında

Außer -başqa außer dir - səndən başqa

Seit - bəri, seit dem October- oktyabrdan bəri

Entgegen- qarşısına, dem Freund entgegen - dostumun qarşısına

Gegenüber- qarşısında, dem Haus gegenüber - evin qarşısında

Yiyəlik halı tələb edən:

Während - zamanı, während des Unterrichts - dərş zamanı

Wegen-görə, səbəbinə, wegen- der Krankheit xəstəliyə görə

Trotz-baxmayaraq, trotz den Regen - yağışa baxmayaraq

Statt- əvəzinə, statt des Textes - mətnin əvəzini

Unweit-yaxınlığında, unweit des Hauses -evin yaxınlığında

Außerhalb -xaricində, außerhalb des Hauses-evin xaricində

Yönlük və təsirlik halı tələb edən sözləri:

Əgər haraya sualına cavab verirsə isim təsirlikdə, əgər harada sualına cavab verirsə isim yönlük halında olur.

İn- da, də, a, ə, içərisinə,içərisində, im Haus- evdə

An- da, də, a, ə yanında,yanına, an die Wand - divara

Auf- da, də, a, ə, üzərinə, üzərində, auf dem Tisch- stolun üstündə

Hinter - da, də, a, ə, arxasında, arxasına-hinter dem Baum

Unter- da, də, a,ə, altında, altına, unter dem Tisch- stolun altında

Über- da, də, a,ə, üzərində, üzərinə, über dem Tisch - stolun üzərində

Vor - da, də, a, ə, qarşısında, qarşısına, vor die Tür - qapının qarşısına

Neben- da, də, a,ə, yanında, yanına, neben der Tür- qapının yanında

Zwischen - da, də, a,ə, arasında, arasına, zwischen den Häuser - evlərin arasında

Saylar (das Zahlwort)

Saylar müəyyən (1, 2, 6, 12) və qeyri- müəyyən (viel -çox, wenig -az) olurlar.

Quruluşuna görə saylar:

1. Sadə (vier -4, fünf- 5)
2. Düzəltmə (vierzig -40, fünfzig -50)
3. Mürəkkəb (14 -vierzehn) olur.

Miqdar sayları (die Grundzahlen, Kardinalzahlen)

Sıra saylarından yalnız eins (qeyri - müəyyən artikl), zwei və drei hallanır.

eins – isimdən əvvəl gələndə qeyri –müəyyən artikl kimi hallanır. **zwei və drei** - dən sonra gələn isimlər cəmdə olduğundan cəmin hallanması ilə hallanır:

Tək				Cəm	
	Kişi c.	Qadın c.	Orta .	zwei	drei
Nom.	ein	eine	ein	zwei	drei
Gen.	eines	einer	eines	zweier	dreier
Dat.	einem	einer	einem	zweien	dreien
Akk.	einen	eine	ein	zwei	drei

Bu saylardan əvvəl müəyyən artikl gələrsə onlar sifətin zəif hallanması ilə hallanırlar.

Nom.	der eine	die eine	das eine
Gen.	des einen	der einen	des einen
Dat.	dem einen	der einen	dem einen
Akk.	den einen	die eine	das eine

Azərbaycan dilindən fərqli olaraq alman dilində saylar təklikdə onluğa doğru oxunulur. 12 -dən yüzə qədər əvvəl ikinci sonra birinci rəqəm tələffüs olunur. **13- dreizehn, 15- fünfzehn**

Onluqlar uyğun rəqəmlərin sonuna **zig** şəkilçisi əlavə etməklə düzəlir.

İyirmi - zwanzig, qırx- vierzig

Müstəsna: sechs, sieben saylarından mürəkkəb say düzəltildikdə sonluqlar düşür.

siebzehn- 17, 30 - dreißig, 20- zwanzig kimi yazılır. **eins-1** yazınız bu formada sadalamada və nömrələmədə işlənir.

19 dan 100 qədər rəqəmlərin birləşməsi **und (və)** vasitəsi ilə olur. 100 dən yuxarı solda sağa birinci yüzlük, minlik varsa birinci minlik sonra yüzlük, onluqlara çatdıqda birinci son rəqəm sonra ikinci rəqəm tələffüs olunur.

23- dreiundzwanzig, 132- ein hundertzweiunddreizig,

1435- ein tausend vierhundertfünfunddreizig.

0 null	5 fünf	10 zehn	15 fünfzehn	20 zwanzig	70 siebzig
1 eins	6 sechs	11 elf	16 sechzehn	30 dreißig	80 achtzig
2 zwei	7 sieben	12 zwölf	17 siebzehn	40 vierzig	90 neunzig
3 drei	8 acht	13 dreizehn	18 achtzehn	50 fünfzig	100 (ein)hundert
4 vier	9 neun	14 vierzehn	19 neunzehn	60 sechzig	1000 eintausend

İki və daha artıq rəqəmdən ibarət saylar sözlə yazılarda bitişik yazılır. Yalnız Million, Milliarde ayrı yazılır.

7043875 - sieben Millionen dreiundvierzigtausendachthundertfünfsiebzig

Böyük hərflərlə yazılmış saylay isimləşmiş hesab olunur və orta və qadın cinsində olur, isim kimi hallanır:

hundert - yüz, das Hundert - yüz, die Hunderte - yüzlər

eine Million və **eine Milliarde** - sadə saylar olub isim kimi hallanır. İsimləşmiş rəqəmlər cəmdə çox zaman von - sözünü ilə işlənir:

viele Hunderte von Zuschauern - yüzlərlə tamaşaçılar

İllər alman dilində miqdar sayı ilə, Azərbaycan dilində sıra sayı ilə yazılır:

2005 -ci ildə - im Jahre 2005

Tarxin minilliyini göstərən 4 rəqəmli say yüzlüklərlə, yəni birinci iki rəqəm qoşa oxunur. Qalan hallarda adi şəkildə oxunular:

im Jahre 1999 (neunzehnhundertneunundneunzig) -1999-cu ildə

1999 Bücher (ein Tausend neunhundertneunundneunzig) - 1999 kitab

Sıra sayları (die Ordnungszahlen)

Sıra sayları 2- 19 qədər ədədlərə **t**, 19 sonrakı saylara **st** şəkilçisi əlavə etməklə düzəlir.

Müstəsna: **erste -birinci, dritte - üçüncü, achte - səkkinci.**

Sıra saylarından əvvəl müəyyən artikl işlənir. Sıra sayları isimdən əvvəl gəldikdə sifət kimi hallanır.

Der vierte Mai-4 may

Sıra saylarını rəqəmlə yazdıqda onlardan sonra nöqtə qoyulur.

Der 4. Mai= der vierte Mai

Ayın tarixində alman dilində sıra sayı işlənir:

Am 15. Juni (am fünfzehnten Juni) - 15 iyun

Alman dilində ayın tarixini bildirmək üçün adətən sözsüz Akkusativ halı və ya an sözünü istifadə olunur:

Den fünften Mai (Am fünften Mai) habe ich eine Prüfung.- 15 mayda bir imtahanım var

Sıra saylarına -ens əlavə etməklə zərf düzəlir. erstens - birincisi, drittens -üçüncüsü

Bəzi ölçü vaidləri:

% - Prozent, kg - Kilogramm, 1 Pfd. - Pfund, l - Liter,

km - Kilometer, m -Meter, m² - Quadratmeter, 15 °C - fünfzehn Grad Celsius

Kəsr sayları (die Bruchzahlwörter)

der Bruch - kəsr, der Zähler - surət, der Nenner- məxrəc, der Bruchstrich - kəsr xətti

Kəsr saylarının əksəriyyəti böyük hərflə yazılır və orta cinsdə olur.

Miqdar saylarına 12-dən 19 -a qədər **-tel** və 20 -dən yuxarı - **stel** əlavə etməklə düzəlir:

1/4 - ein Viertel, 1/5 ein Fünftel, 3/5 drei Fünftel

Müstəsna: 1/3 ein Drittel

Azərbaycan dilindən fərqli olaraq əvvəlcə surət sonra məxrəc oxunur.

Bəzi kəsr sayları kiçik hərflə yazılır və sifət funksiyasında olurlar və sifət kimi hallanırlar:

1,5 - anderthalb (eineinhalb)- bir (tam) yarım

2,5 - zweieinhalb- iki yarım

Kəsr sayları ölçü göstərən isimlərdən əvvəl kiçik yazılır: ein viertel Liter - dördüdə bir litr
tel - ilə əmələ gələn kəsr sayı böyük yazıldıqda ismin qüvvətli hallanması üzrə hallanır, kiçik yazıldıqda isə hallanmır.

Kəsr sayları say qrupunda ayrı yazılır. Yalnız einhalb (bir dəfə yarım) və dreiviertel (dördüdə üç) bir yerdə və kiçik hərflə yazılır.

Onluq kəsr sayları aşağıdakı kimi oxunur:

0,5 - Null Koma fünf, 2,54 - Zwei Komma vierundfünzig

Riyazi hesablamalar

(addieren -toplama)

3+5=8 drei und (plus) fünf ist (macht, gleich) acht

(subtrahieren -çıxma)

8-5=3 acht weniger (minus) fünf ist (macht, gleich) drei

(multiplizieren -vurma)

3x5=15 drei mal fünf ist (macht, gleich) fünfzehn

(dividieren - bölmə)

15:5=3 fünfzehn (geteilt) durch fünf ist (macht, gleich) drei

(potenzieren - qüvvətə yüksəltmək)

3²=9 drei hoch zwei ist (macht, gleich) neun drei (im, zum) Quadrat ist (macht, gleich) neun

(radizieren -kök altına salma)

√16=4 Quadratwurzel (zweite Wurzel) aus sechzehn ist (macht, gleich) vier

Çoxaltma sayları və digərləri

einmal - bir dəfə	dreifach - üç dəfə	vielmals-çox dəfə	mehrmals-bir neçə dəfə
zweimal - iki dəfə	einfach-sadə, bir dəfə	mehrfach- dəfələrlə	zum zweiten Mal -ikinci dəfə
zweifach - iki dəfə	oftmals-çox dəfə	vielfach - dəfələrlə	zweimal so viel -iki dəfə artıq
einerlei - eyni	auf einerlei Art-eyni üsulla	zweierlei - iki üsulla	doppelt so viel-iki dəfə artıq

fach - ilə bitən saylar, zərf və sifət kimi işlənir.

Şəxslərin sayı

zu zweit iki nəfərə, ikimiz, zu dritt-üç nəfər, üçümüz

Sadalama zamanı:

erstens - birinci, birinci olaraq

zweitens - ikinci, ikinci olaraq

drittens - üçüncü, üçüncü olaraq

viertens - dördüncü, dördüncü olaraq

Qeyri - müəyyən saylar andere, einige, etliche, folgende, mehrere, verschiedene, viele, wenige, halb sifət kimi hallanır.

Fel (das Verb)

Fel hərəkəti, vəziyyəti və eləcə də onların dəyişməsinə göstərir və felə zaman, say, növ və formalar xasdır.

Quruluşuna görə fellər **sadə, düzəltmə və mürəkkəb** olurlar. Düzəltmə fellər önşəkilçilər (**prefiks**) və son şəkilçilər (**suffiks**) vasitəsi ilə düzəlir. Mürəkkəb fellər iki kökdən ibarət olub, təsrifdə ayrılırlar: Beləki mürəkkəb felin ikinci hissəsi təsrif olunur, birinci hissəsi isə dəyişməz qalır.

kennen lernen -tanış olmaq,

Ich lerne ihn heute kennen. - mən onunla bu gün tanış olacam.

Sifət və feldən əmələ gəlmiş fellər birgə (freisprechen), iki feldən əmələ gəlmiş ayrı (kennen lernen) yazılır. **Eislaufen, leidtun, teilnehmen, schlussfolgern** bu isim fel birləşmələri birgə yazılır.

Önşəkilçilər (Präfix)

Aufstehen- qalxmaq, auf- burda prefiks

Alman dilində 3 cür prefiks var:

1. Ayrılan - bu prefikslər cümlədə felin kökündən ayrılaraq cümlənin sonuna keçir.

Anrufen - zəng etmək. Ich rufe ihn an.

ab, an, auf, aus, bei, zu, ein, mit, nach, vor, fort, los, da, hin, her weg, daran nach darauf, hinauf, herauf

Ayrılan prefikslər Präsens, Präteritum və Imperativ - də cümlədə feldən ayrılır.

Budaq cümlədə və məsdərdə bu prefikslər ayrılırlar.

Məsdər zu- ilə işləndikdə zu-və Partizip II - də ge- prefiksi ayrılan önşəkilçi ilə felin kökünün arasında durur.

anrufen -anzurufen - angerufen

2. Ayrılmayan -bu prefikslər cümlədə felin kökündən ayrılırlar.

Verstehen - başa düşmək. Ich verstehe den Text

be, ge, er, ver, zer, emp, miß, ent

be, er, ver təsirsiz feli təsirli felə çevirir.

3. Həm ayrılan həm də ayrılmayan. Felin verdiyi mənadan aslı olaraq həm ayrıla həm də ayrılmaya bilərlər.

über, durch, um, unter, wieder, voll

Əgər bu prefikslər felə əlavə olunduqda əsas mənaya yaxın məna saxlanırsa ayrılır.

umschreiben -üzündən köçürmək

Er schreibt den Text um - o mətni köçürür.

umschreiben - təsvir etmək (prefiks ayrılmır)

Er umschreibt den Text- o mətni təsvir edir.

durch-, um- und wieder-prefiksləri əksər halda ayrılır, hinterüber-, unter- und wider əksər halda ayrılmır.

Prefikslərin mənaları

Ayrılan önşəkilçilər:

an-

Əsas mənası yaxınlıq, nəyinsə üstündə olmaqdır. Həmçinin kiməsə müraciət etməyi və prosesin başlanmasını bildirir.

auf -

Əsas mənası nəyinsə üstündə olmaqdır, nəyinsə üstünə qoymaqdır. Həmçinin yuxarıya istiqaməti, açılmağı, hərəkətin bitməsini və başlanmasını bildirir.

aus-

Əsas mənası ayrılmaq, kənarlaşmaqdır. Həmçinin qurtarmağı, bitirməyi də bildirir.

bei-

Əsas mənası yaxınlıq, əlavə etməkdir.

mit-

Əsas mənası birliklik, müşayiət etməkdir.

Ayrılmayan önşəkilçilər:

be -

İsim əsasında fel düzəldir, əsasən bütöv əşyaya hərəkətin istiqamətlənməsini ifadə edir

ge-

Əsas felin mənasını şiddətləndirir

er -

Çox vaxt başlayan və ya bitmiş hərəkəti və əksinə hərəkətin başlanğıc çalarlığını bildirir.

ver-

Hərəkətin bitdiyini, uzaqlaşmanı, qayıdış əvəzliyi ilə işləndikdə hərəkətin səhv, yanlış olmasını bildirir.

zer-

Parçalanma, bölünmə, ayrılma bildirir

ent-

Uzaqlaşmanı, azad olmağı bildirir

emp-

Yalnız 3 feldə işlənir:

empfinden - hiss etmək, empfehlen - məsləhət görmək, empfangen - qəbul etmək

miß-

Pis, səhv mənasında işlənir

Suffikslər

-ieren

Əcnəbi sözlərdən, çox az hallarda alman sözlərindən fel düzəldir: kopieren - surətin çıxartmaq

-igen

Keyfiyyət aşılır: festigen - möhkəmləndirmək

-eln

Əsas mənanın azalmasını göstərir: lächeln - gülümsəmək

-ern

Eyni üsulla baş verən ardıcıl hərəkəti bildirir. klettern - dırmaşmaq

Təsirli və təsirsiz fellər

Təsirli fellərdən sonra gələn tamamlıq yalnız Akkusativ-də, təsirsiz fellərdən sonra gələn tamamlıq Dativ -də, Genitiv -də və sözönləri ilə işlənə bilər.

sehen- görmək (nəyi?), helfen -kömək etmək (kimə?)

Təsirli fellərin qarşısında lüğətdə **vt** işarəsi durur. Bəzi fellər həm təsirli həm təsirsizdir:

fahren -sürmək (nəyi?), fahren - getmək (nə ilə?)

Bəzi fellərin nəinki həm təsirli, həm də təsirsiz formaları olur, həmçinin qüvvətli və zəif formaları olur.

hängen (hängt, hängt, gehängt) - asmaq

hängen (hängt, hing, gehangen) - asılmaq

erschrecken (erschreckt, erschreckte, erschreckt) - qorxuzmaq

erschrecken (erschrickt, erschrak, erschrocken) - qorxmaq

schwellen (schwellt, schwellte, geschwellt) - şişirtmək

schwellen (schwillt, schwoll, geschwollen) - şişmək

Əksər fellər alman dilində Akkusativ tələb edirlər:

Təsirli fellər

1. Es şəxsiz əvəzliliklə işlənən şəxsiz fellər: Es freut mich - Buna sevindirəm.
2. es gibt, haben felləri
3. be, ver, zer ayrılmayan ön şəkilçisi olan fellər: besuchen - ziyarət etmək

Bəzi fellər özlərindən sonra həm Dativ, həm Akkusativ tələb edirlər. Bu fellərdən sonra kimə? nəyi? sualları olur.

Der Vater zeigt seinem Sohn (D) die Wohnung (Akk.).

Ata oğluna (kimə?) mənzili (nəyi?) göstərir.

Bəzi fellərin özündən sonra hansı hal tələb etməsi **əlavədə** verilib.

Felin formaları

Hər bir alman felinin 3 əsas forması vardır:

Məsdər (der Infinitiv), preterit (das Präteritum) - partizip II (Partizip II)

Əsas formaları əmələ gətirməyə görə fellər aşağıdakı qruplara bölünürlər:

1. Qüvvətli fellər
2. Zəif fellər
3. Zəif fellərin xüsusi qrupu
4. Preterito-prezentia fellər (Məsələn modal fellər)
5. Düzgün olmayan fellər

Bəzi fellərin indiki və keçmiş zamanda təsriflənərkən kök saitini dəyişirlər. Belə fellərə **qüvvətli** fellər deyilir. İndiki və keçmiş zamanda təsriflənərkən kökünü tamamilə dəyişən fellər **düzgün təsrif olunmayan fellər**, kökündə heç bir dəyişiklik olmayan fellər isə **zəif** fellər adlanır. **Zəif fellərin xüsusi qrupu** və **Preterito-prezentia fellərin** xüsusi təsriflənmə forması var.

Zəif fellərin xüsusi qrupu (qarışıq fellər)

rennen-qaçmaq
denken-fikirləşmək
brennen-yanmaq
kennen-tanımaq

senden - göndərmək
nennen -adlandırmaq
wenden- yönəltmək

Fellərin zaman formaları

Alman dilində 6 zaman forması var:

1. İndiki zaman (Präsens)
2. Keçmiş zaman
 - Präteritum (Imperfekt)
 - Perfekt
 - Plusquamperfekt
3. Gələcək zaman
 - Futurum I
 - Futurum II

Bundan əlavə felin aşağıdakı formaları :

1. Xəbər (İndikativ)
2. Əmr (İmperativ)
3. Konyunktiv

Konyunktivə daha iki forma aiddir:

1. Konditionalis I (Kondisional I)
2. Konditionalis II (Kondisional II)

Fellərin indiki zamanı (Präsens)

Felin indiki zamanını düzəltmək üçün felin əvvəlcə kökünü tapmaq lazımdır. Bunun üçün felin kökündən **en, n** (maq, mək) məsdər şəkilçilərini atmaq və uyğun şəxs sonluqları əlavə etmək lazımdır.

Fel- **kommen**, felin kökü **komm**

Təkdə	Cəmdə
I ich komm+ e-mən gəlirəm	wir komm+en - biz gəlirik (n ilə bitən fellərə -n əlavə edilir)
II du komm+st - sən gəlirsən	ihr komm+t -siz gəlirsiz
II er/ sie/ es komm+t- o gəlir	sie komm+en - onlar gəlir (n ilə bitən fellərə -n əlavə edilir) hörmət mənasında: Sie komm+en - Siz gəlirsiz

eln ilə bitən fellərdə I şəxsin təkində son hecda **e** bəzən düşür: **sammeln, ich sammle.**

Bu qaydaya preterito -prezentia və düzgün təsrif olmayan fellərdən sein və werden felləri aid deyil.

Wissen (bilmək) feli

Ich weiß	wir wissen
Du weißt	ihr wisst
Er, sie, es weiß	sie wissen Sie wissen

Kennen felidə bilmək mənasında işlənir, amma kennen əsaslı bilməni bildirirsə, wissen səthi bilməni bildirir. Əlavədə wissen felinin digər zaman formalrı verilib.

Düzəltmə fellərdə ayrılan prefikslər cümlənin sonuna keçir

anrufen - zəng etmək, Er ruft an. - O zəng edir.

Felin kökü **d, t** və bəzi **m** və **n** ilə bitən samit birləşmələri (**dm, tm, dn, gn, chn, ffn**) ilə bitən fellərin kökünə II və III şəxsin təkində, II şəxsin cəmində **e** səkilçisi əlavə olunur. **m** və **n** hərflərinin qoşa işləndiyi və bu hərflərdən əvvəl **-r** gələn hallardan başqa. **Bu qayda kök saitini dəyişən qüvvətli fellərin təkinə aid deyil.**

Arbeiten -işləmək, felin kökü -arbeit

I ich arbeite+ e-mən işləyirəm	wir arbeit+en-biz işləyirik
II du arbeit+e+st -sən işləyirsən	ihr arbeit+e+t -siz işləyirsiniz
III er/ sie/ es arbeit+e+t-o işləyir	sie arbeit+en - onlar işləyirlər hörmət mənasında: Sie arbeit+en - Siz işləyirsiniz

Kökü **ß, ss, s** və **z** ilə bitən fellər II şəxsin təkində yalnız **t** şəkilçisi qəbul edirlər.

Grüßen - salamlamaq felin kökü –grüß

Təkdə	Cəmdə
I ich grüß+ e-mən salamlayıram	wir grüß +en-biz salamlayıraq
II du grüß+t -sən salamlayırsan	ihr grüß +t -siz salamlayırsınız
III er/ sie/ es grüß +t-o salamlayır	sie grüß +en - onlar salamlayır hörmət mənasında: Sie grüß +en - Siz salamlayırsınız

Qüvvətli fellərin kökündə **II** və **III** şəxsin təkində **a** saiti varsa **ä** -yə, **o** varsa **ö** -yə, **e** saiti varsa **i** –yə (befehlen; empfehlen; geschehen, lesen, sehen; stehlen fellərində **i** - **ie** –yə) çevrilir. Məsələn:

stoßen (itələmək) - du stößt - er stößt

Sprechen - danışmaq, felin kökü – sprechen

Təkdə	Cəmdə
I ich sprech+ e-mən danışiram	wir sprech+en-biz danışırıq
II du sprich+st -sən danışırısan	ihr sprech+t -siz danışırırsınız
III er/ sie/ es sprich+t-o danışır	sie sprech+en - onlar danışır hörmət mənasında: Sie sprech+en - Siz danışırırsınız

lesen -oxumaq		fahren -sürmək	
ich lese	wir lesen	ich fahre	wir fahren
du liest	ihr lest	du fährst	ihr fahrt
er, sie, es liest	sie lesen Sie lesen	er, sie, es fährt	sie fahren Sie fahren

Eyni hərflər bir hərflə əvəz olunur: du lies-st-du liest, er hält -t - er hält, wir knie- en- wir knien nehmen- götürmək, treten - içəri keçmək fellərində kök saiti dəyişməklə yanaşı uzun saitlər qoşa samitlə əvəz olunur:

ich nehme	wir nehmen	ich trete	wir treten
du nimmst	ihr nehmt	du trittst	ihr tretet
er, sie, es nimmt	sie nehmen, Sie nehmen	er, sie, es tritt	sie treten, Sie treten

Kök saitini dəyişən qüvvətli fellərin kökü -t və -d ilə bitərsə yalnız 3-cü şəxsin cəmində e- qəbul edir:

raten - məsləhət görmək		halten – saxlamaq	
ich rate	wir raten	ich halte	wir halten
du rätst	ihr ratet	du hältst	ihr haltet
er, sie, es rät	sie raten Sie raten	er, sie, es hält	sie halten Sie halten

sich ereignen, gelingen, geschehen, missglücken, passieren felləri həmişə 3- cü şəxsin təkində olur.

Semantikaya (mənasına) görə fellər 4 qrupa bölünür:

1. Əsas fellər, mənaları tam fellər (Vollverben)
2. Köməkçi fellər (Hilfsverben)
3. Kopulativ fellər (die Kopula)
4. Modal fellər (Modalverben)

Köməkçi fellər

Köməkçi fellər müxtəlif zaman formalarının və növlərinin yaranmasında istifadə olunur.

sein, werden, haben köməkçi felləri **düzgün təsrif olunmayan** fellərdəndir. Alman dilində düzgün təsriflənməyən fellər var. Beləki təsriflənmərkən felin kökü tamamilə dəyişilir.

sein - olmaq		werden - tədricən olmaq		haben - malik olmaq	
ich bin	wir sind	ich werde	wir werden	ich habe	wir haben
du bist	ihr seid	du wirst	ihr werdet	du hast	ihr habt
er/ sie/ es ist	sie sind Sie sind	er/sie/es wird	sie werden Sie werden	er/ sie/ es hat	sie haben Sie haben

Sein feli

Alman dilində cümlələrdə mütləq fel olmalıdır. Hərəkət olmayan cümlələrdə adətən sein bu funksiyanı yerinə yetirir.

Azərbaycan dilində nə etmək sualına cavab verən fel olmayan cümlələrdə alman dilində adətən **sein** işlənir. Sein feli ilə yaranan xəbərlər mürəkkəb quruluşlu xəbər olur .

Buna ismi xəbər deyirlər.

Mən tələbəyəm- Ich bin Student. Kitab qırmızıdır-Das Buch ist rot.

bin Student- tələbəyəm, **ist rot-** qırmızıdır isimi xəbərdir, alman dilində bu iki söz bir-biri ilə əlaqəlidir.

werden və **bleiben** felləri də sein feli kimi ismi xəbər düzəldə bilir. : **Sie wird krank.**

İsmi xəbər iki hissədən ibarət olur :

Dəyişən hissə- sein felinin uyğun forması (məsələn ist). **Bu hissə şəxsə və cəmə görə dəyişir, yəni təsriflənir.**

Məsələn: Ich bin Du bist Der Lehrer ist

Dəyişməyən hissə - adətən **isim** və ya **sifətlə** ifadə olunur və həmişə cümlənin **sonunda** gəlir.

Er ist heute fleißig-o bu gün çalışqandır.

ist fleißig - çalışqandır ist - dəyişən hissə, fleißig - dəyişməyən.

sein - felinin cəmində isimlə ifadə olunmuş ismi xəbər də cəmdə olur.

Wir sind Studenten-Biz tələbələrlik. Sie sind Stühle - Onlar stullardır.

Haben feli

Haben -malik olmaq, var, mənsub olmaq.

Ich habe ein Buch - mənim bir kitabım var.

Haben - feli işlənən cümlədə sahib olan şəxs və ya əşya mütləq bildirilməlidir.

Das Buch hat zehn Seiten.- Kitabın 10 səhifəsi var. (Kitab 10 səhifəyə malikdir)

Burada sahib olan kitabdır. Sahib olan mübtədə olur.

Es gibt (var) feli işlənən cümlələrdə sahib olan bildirilmir.

Es gibt viele Bücher in der Bibliothek - Kitabxanada çoxlu kitablar var.

Sahib olan məlum deyil. Mübtəda **es-** dir. **Es gibt** olan cümlələrdə adətən **da, də** şəkilçisi olan söz (in der Bibliothek -kitabxanada - harada?) işlənir.

Cümlədə fellər isimlərlə işləndikdə, yəni mübtəda isim olduqda fellər III şəxsdə olur. Əgər isim təkdədirsə onda felin kökü III şəxsin təkinin şəxs sonluğunu (yəni **t**) qəbul edir. Əgər isim cəmdədirsə onda felin kökü III şəxsin cəminin şəxs sonluğunu (yəni **en**) qəbul edir.

Das Buch liegt auf dem Tisch. Die Bücher liegen auf dem Tisch.

Bu zaman **sein** feli təkdə olan isimlərlə **ist**, cəmdə olan isimlərlə **sind** formasında olur.

Das Buch ist rot.

Die Bücher sind rot.

Felin əmr forması (der Imperativ)

Alman dilində felin əmr formasının yalnız bir zaman forması və bir şəxsi var. Əmr cümlələrində əmri gücləndirmək üçün „!“ , əks halda nöqtə qoyulur. Əmr cümləsində fel birinci gəlir.

1. Əgər bir nəfərə müraciət olunursa onda əmr forması felin II şəxsin təkindən şəxs sonluğu **st** atılmaqla düzəlir.

Du kommst - sən gəlirsən Gəl - komm, Du gehst-sən gedirsən get - geh,

Bəzi hallarda **e** şəkilçisi də əlavə olunur.

Kökü **d, t, n, m, el, ig, ier (ieren)**-ilə bitən fellərin və məsdər forması - ern, eln ilə bitən fellərin əmr forması-e qəbul edir. (Felin kökü **d, t** və bəzi **m** və **n** ilə bitən samit birləşmələri (dm, tm, dn, gn, chn, ffn) ilə bitən fellər. **m** və **n** hərflərinin qoşa işləndiyi və bu hərflərdən əvvəl -r gələn hallardan başqa.) Arbeiten - işləmək, Du arbeitest - sən işləyirsən, Arbeite! - işlə!

Kök saitini dəyişən qüvvətli fellər-**e** sonluğu qəbul etmir. Bu zaman dəyişmiş kök saiti qalır.

nehmen - götürmək, du nimmst - sən götürürsən, Nimm! - götür

II və III şəxsin təkində umlaut qəbul edən fellər əmr formasında onu itirir.

du fährst - sən sürürsən. Fahr! - sür!

sein, werden, haben fellərinin əmr forması konyuktiv prezensin I şəxsinədən əmələ gəlir:

Sei!, Werde! Habe! (Hab!)

2. Əgər bir neçə şəxsə müraciət olunursa onda felin II şəxsinin cəmi istifadə olunur. Bu zaman şəxs əvəzliyi atılır.

Ihr lernt- siz öyrənirsiniz, Lernt - öyrənin, Ihr kommt - siz gəlirsiniz, Kommt- gəlin.

3. Xahiş edillərkən və ya hörmətlə müraciət edildikdə felin əmr forması məsdər formasına Sie (Siz) əlavə ediməklə düzəlir. Bu zaman fel birinci gəlir.

Kommen Sie- gəlin, gehen Sie - gedin.

4. Bəzən əmr forması I şəxsin cəmi (wir) ilə də düzəlir. Əsasən **wollen** modal feli ilə düzəlir və dəvət bildirir. Bu zaman özümüzü də daxil edirik.

Gehen wir heute ins Kino!-Kinoya gedək!

Wollen wir heute ins Kino gehen! - Bu gün kinoya gedək!

Əmr cümlələrində ayrılan prefikslər cümlənin sonuna keçir.

Machen Sie bitte das Licht aus! - İşığı söndürün!

Modal fellərdən əmr forması əmələ gəlmir.

Felin ad formaları

Felin ad formalarına aşağıdakılar aiddir:

Partizip I

Partizip II

İnfinativ I (Məsdər I)

İnfinativ II (Məsdər II)

Partizip I

Felin kökünə **end** (an, ən) şəkilçisi əlavə etməklə düzəlir. Fellin indiki zaman mənasını daşıyır.

Gehend - gedən, spielend- oynayan, lesend- oxuyan

Sein -seiend

zu partikl təsirli fellərdən əmələ gəlmiş Partizip I-dən də əvvəl işlənərsə bu **Gerundiv** adlanır. Bu birləşmə əşyaya aid edilməli olan və edilə bilən işi bildirir. Bu zaman Partizip I **passivlik** xarakteri daşıyır və isimdən əvvəl durub cümlədə təyin olur.

Das zu lösende Problem ist von großer Bedeutung.

Həll olunması (olunmalı) problemin böyük əhəmiyyəti var.

Partizip II (Partizip Perfekt)

Zəif fellərin kökünə **ge** önşəkilçisi və **t** şəkilçisi əlavə etməklə düzəlir.

Felin kökü **d, t** və bəzi **m** və **n** ilə bitən samit birləşmələri (**dm, tm, dn, gn, chn, ffn**) ilə bitən fellərdə **t**-sonluğundan əvvəl bir **-e** əlavə olunur, yəni **-et** qəbul edirlər. **m** və **n** hərflərinin qoşa işləndiyi və bu hərflərdən əvvəl **-r** gələn hallardan başqa:

machen- etmək gemacht - edilmiş, rechnen - hesablamaq, gerechnet -hesablanmış

Qüvvətli fellərin Partizip II forması felin kökünə **ge-** önşəkilçisi və **en-** şəkilçisi əlavə etməklə düzəlir. Bu zaman felin kökü dəyişə bilər.

Schlafen- yatmaq geschlafen- yatmış, gehen - getmək gegangen- getmiş

Qüvvətli fellərin Partizip II forması əzbər öyrənilməlidir. Bəzi qüvvətli fellərin Partizip II forması əlavədə verilib.

Fellə **ayrılmayan prefiks** varsa bu zaman Partizip II düzələrkən onlar **ge** - ni qəbul etmirlər.

erzählen - danışmaq erzählt - danışılmış,

Eyni zamanda **-ieren** ilə bitən fellər Partizip II -də **ge prefiksi** qəbul etmirlər.

kopieren - surətin çıxartmaq, kopiert - surəti çıxardılmış

Ayrılan prefiks olan fellərdə Partizip II düzələrkən **ge** - önşəkilçisi prefiksə fellin kökünün arasında olur.

ablegen - vermək (imtahan), abgelegt - verilmiş (imtahan)

Zəif fellərin xüsusi qrupu (qarışıq fellər) Partizip II həm- ge həm də - t qəbul edir həm də kök saiti **e, a- ya** dəyişir. Məsələn: **rennen - ge + rann + t**

Təsirli fellərdən əmələ gəmiş Partizip II **passiv** (məchul), təsirsiz fellərdən əmələ gəmiş Partizip II **aktiv** mənaya malik olur. Aktiv mənaya malik fellin Partizip II forması keçmiş zaman mənasını daşıyır.

der geschriebene Text - yazılmış mətn (schreiben - yazmaq, təsirli fel)

der eingefahrene Zug - gəlmiş qatar (einfahren - girmək, təsirsiz fel)

Bəzi fellərin Partizip II -si sifət kimi işlənir:

sein, hoben, arbeiten, antworten, danken, drohen, gefallen, nützen, schlafen und sitzen.

Partizip II haben və **sein** felləri ilə **Perfekt** keçmiş zaman formasının düzəlməsində istifadə olunur.

bekommen, kriegen, erhalten - almaq və gehören -aid olmaq felləri Partizip II ilə işləndikdə **passiv** məna bildirirlər.:

Ich bekomme ein Buch geschenkt. -

Mən kitab hədiyyə alıram. (Mən kitabı hədiyyə kimi alıram.)

Das Badezimmer gehört regelmäßig gereinigt. - Hamam mütəmadi təmizlənməlidir.

Fellərin keçmiş zamanı

Alman dilində 3 cür keçmiş zaman var

1. **Präteritum (İmperfekt)** - Əsasən yazı dilində: məktub, roman, hekayələrdə istifadə olunur.
2. **Perfekt** - Əsasən danışiq zamanı istifadə olunur.
3. **Plusquamperfekt** - keçmişdə biri digərindən əvvəl baş vermiş hadisələri bildirmək üçün istifadə olunur.

Präteritum (İmperfekt)

Preterit keçmiş zamanda baş verən hadisəni təsvir etdikdə, bu haqqda məlumat verdikdə işlənir. Əsasən yazı dilində: məktub, roman, hekayələrdə istifadə olunur. Bitməmiş bir hərəkəti bildirir. Preterit yalnız bir dəfə, sistematik və təkrarən baş verən hərəkəti bildirir. Məhz buna görə Azərbaycan dilinə məxsus bütün keçmiş zaman formaları ilə tərcümə olunurlar.

Preterit- də təkin I və III şəxsində şəxs sonluğu yoxdur, qalan şəxs sonluqları:

təkin II şəxsində -(e)st

cəmin I və III şəxsində - (e)n, II şəxsində (e)t

Zəif fellərin preteriti

Felin kökünə- **te** şəkilçisi artırmaqla düzəlir.

fragen - soruşmaq, preterit – fragte

ich fragte -mən soruşdum	wir fragten - biz soruşduq
du fragtest -sən soruşdun	ihr fragtet - siz soruşdunuz
er/ sie/ es fragte -o soruşdu	sie fragten -onlar soruşdu Sie fragten - Siz soruşdunuz

Er fragte seinen Nachbar - o öz qonşusundan soruşdu

Felin kökü **d, t** və bəzi **m** və **n** ilə bitən samit birləşmələri (**dm, tm, dn, gn, chn, fn**) ilə bitən fellərin kökünə **e** səkilçisi əlavə olunur, yəni preteritdə **-ete** qəbul edirlər. **m** və **n** hərflərinin qoşa işləndiyi və bu hərflərdən əvvəl **-r** gələn hallardan başqa.: baden -çimmək, preterit - badete.

ich badete	wir badeten
du badetest	ihr badetet
er/ sie/ es badete	sie badeten Sie badeten

Zəif fellərin xüsusi qrupu (**qarışıq fellər**) preteritdə həm **te** qəbul edir həm də kök saiti **e, a-** ya dəyişir.

rennen-qaçmaq -rannte, denken-fikirləşmək- dachte, brennen- yanmaq- brachte, kennen-tanımaq-kannte, senden - göndərmək -sandte, nennen -adlandırmaq-nannte, wenden-yönəltmək- wandte

ich kannte	wir kannten
du kanntest	ihr kanntet
er/ sie/ es kannte	sie kannten Sie kannten

Qüvvətli fellərdə preterit

Felin kökü dəyişir.

gehen -getmək, preterit – ging

ich ging -mən getdim	wir gingen - biz getdik
du gingst -sən getdin	ihr gingt - siz getdiniz
er/ sie/ es ging -o getdin	sie gingen -onlar getdi Sie fragten - Siz getdiniz

Präteritumunda kökündə **s, ss, ß, z, ts** və ya **sch** - olan qüvvətli fellərdə təkin II şəxsində preteritə ya **-e** əlavə olunur, ya da qoşa qoşa hərflərdən biri düşür.: **lesen - oxumaq, preterit – las**

ich las	wir lasen
du lasest/last	ihr last
er/ sie/ es las	sie lasen Sie lasen

Präteritumu **d, t** ilə bitən fellərin kökünə II şəxsin təkində, II şəxsin cəmində **e** səkilçisi əlavə olunur: **bitten - xahiş etmək, preterit –bat**

ich bat	wir baten
du batest	ihr batet
er/ sie/ es bat	sie baten Sie baten

haben, sein, es gibt və modal fellər keçmiş zamanda preteritumda (hətta danışiqda da) işlənir. Modal fellərin preteritinə əlavədə baxa bilərsiniz.

haben və sein fellərin preteriti

haben		sein	
ich hatte	wir hatten	ich war	wir waren
Du hattest	ihr hattet	du warst	ihr wart
Er, sie, es hatte	sie hatten Sie hatten	er, sie, es war	sie waren Sie waren

Perfekt

Perfekt keçmiş zaman forması:

Perfekt danışılan ana kimi keçmişdə olub qurtarmış bir hərəkəti, hər hansı bir faktın müəyyənləşdirilməsində, qısa məlumatlarda (dialoglarda, danışılarda) istifadə olunur.

1. Keçmişdə həm bitmiş bir hərəkəti bildirir. Perfekt keçmişdə bitmiş bir hadisənin nəticəsi öndə durarsa istifadə edilir.

Da hast du mich aber erschreckt! - Məni amma yaman qorxutdun!

2. Həm də keçmişdə davam edən hərəkəti bildirir.

Er hat den ganzen Tag ferngesehen. - O bütün günü televizora baxdı.

Haben və **sein** fellərinin **indiki zamanı** və **Partizip II** vasitəsi ilə düzəlik.

Ich habe gefragt- mən soruşdum.

Bu zaman **haben** və **sein** xəbərin dəyişən hissəsi kimi nəqli cümlədə **ikinci yerdə** gəlir və şəxsə görə dəyişir. **Partizip II** xəbərin dəyişməyən hissəsi kimi cümlənin **sonunda** gəlir.

Er hat gestern viel geschlafen - o dünən çox yatdı.

Perfekt zamanı haben ilə işlənən fellər:

1. Təsirli fellər
2. Qayıdış felləri
3. Şəxsiz fellər
4. Modal fellər
5. Haben felinin özü
6. Davamlı vəziyyəti bildirən təsirsiz fellər.

Ich habe gestern ein Buch gelesen - mən dünən bir kitab oxudum.

Ich habe das Essen nicht gewollt- mən yeməyi istəmirdim.

Sein feli ilə işlənən fellər:

1. Hərəkət və bir vəziyyətdən digərinə keçidi bildirən təsirsiz fellər.

Ich bin gestern früh aufgestanden. - mən dünən tez durudum

2. Həmçinin werden, begegnen, folgen, bleiben, gelingen, mißlingen, passieren, sein, geschehen felləri də sein la işlənir.

Modal fellər və lassen feli perfektdə məsdər forması ilə birgə işləndikdə Partizip II yox məsdər formasında olur.

Ich kann schnell lesen - mən tez oxuya bilirdim

Ich habe schnell lesen können - mən tez oxuya bilirdim.

Plusquamperfekt

Plusquamperfekt keçmişdə bir hərəkətin başqa bir hərəkətə qədər olduğunu göstərir. Bu özünü xüsusən budaq cümlədə göstərir.

Plusquamperfekt Perfekt kimi düzəlir, yalnız haben və ya sein Präteritumda (Imperfektdə) olur.

	machen - etmək	gehen - getmək
İnfinitiv	machen	gehen
Präteritum	machte	ging
Perfekt	habe gemacht	bin gegangen
Plusquamperfekt	hatte gemacht	war gegangen

Adətən zaman budaq cümlələrində (nachdem - sonra bağlayıcısı ilə) işlənir. Bu zaman daha gec baş vermiş hadisə məsələn Plusquamperfekt -də, daha tez baş vermiş hadisə adətən Präteritum -da olur.

Nachdem ich meine Schularbeiten gemacht habe, ging ich in die Bibliothek.

Mən dərslərimi edəndən sonra kitabxanaya getdim.

Əksinə:

Nachdem ich in die Bibliothek gegangen war, machte ich meine Schularbeiten.

Mən kitabxanaya gedəndən sonra dərslərimi etdim.

Modal fellər və lassen feli Plusquamperfektdə məsdər forması ilə birgə işləndikdə Partizip II yox məsdər formasında olur.

ich kann schnell lesen - mən tez oxuya bilirəm

ich hatte schnell lesen können - mən tez oxuya bilirdim.

Qüvvətli fellərdə felin kök saiti Präteritum və Partizip II-də aşağıdakı kimi dəyişə bilər
Əsas üç qayda var:

	Präsens	Präteritum	Partizip II
Keçmiş zamanda müxtəlif sait olur	sprechen	sprach	gesprochen
Keçmiş zamanda eyni sait və ya diftonqla əvəz olunur	schreiben	schrieb	geschrieben
Yalnız Präteritum - da sait dəyişir	lesen	las	gelesen

Kök saitləri aşağıdakı kimi dəyişə bilər:

e - a - e	essen aß gegessen	ei - ie - ie	bleiben blieb geblieben
i(e) - a - e	bitten bat gebeten	a - u - a	einladen lud ein eingeladen
i - a - o	beginnen begann begonnen	o - a - o	kommen kam gekommen
e - a - o	empfehlen empfahl empfohlen	ie (e) - o - o	anbieten bot an angeboten
i - a - u	binden band gebunden	a, au, ä, o, u - ie - a, au, ä, o, u	anfangen fing an angefangen

Bəzi fellərin nəinki həm təsirli, həm də təsirsiz formaları olur, həmçinin qüvvətli və zəif formaları olur.

hängen (hängt, hängt, gehängt) - asmaq

hängen (hängt, hing, gehangen) - asılmaq

erschrecken (erschreckt, erschreckte, erschreckt) - qorxuzmaq

erschrecken (erschrickt, erschrak, erschrocken) - qorxmaq

schwellen (schwellt, schwellte, geschwellt) - şişirtmək

schwellen (schwillt, schwoll, geschwollen) - şişmək

Modal fell (das Modalverb)

Danışanın hərəkətə müxtəlif münasibət çalarlıqlarını bildirən fellərə modal fellər deyilir. Modal fellər istək, bacarıq və cavabdehliyi bildirmək üçün istifadə olunur, hərəkətə münasibəti bildirir. Modal fellər felin məsdər forması ilə birləşirlər. Alman dilində 6 modal fel vardır:

1. **Können**
2. **Dürfen**
3. **Müssen**
4. **Sollen**
5. **Wollen**
6. **Mögen**

Modal fellər məsdərlə, məsdərsiz, isim və zərflə işlənir.

Bu zaman modal fel cümlədə təsriflənən felin yerində durur və şəxsə görə dəyişir, məsdər forması isə dəyişmədən cümlənin sonunda gəlir.

Ich kann schnell laufen -mən cəld qaça bilirəm. Kann - modal fel laufen - məsdər forması

Əgər məsdər hansı olduğu təbii olarsa onda işlənmir.

Ich kann Deutsch sprechen. Ich kann Duetsch - Mən almanca (danışa) bilirəm.

Können

Können -feli öz ixtiyarı ilə, başqasının icazəsi olmadan hər hansı bir hərəkəti etmək bacarığını bildirir. Können - bacarıq imkan bildirir.

Ich kann gehen - mən gedə bilərəm.

1. Bir şeyi etmək iqtidarında olmaq, bacarmaq, bilmək mənasında işlənir.

Ich kann Deutsch - Mən almanca bilirəm.

2. İcazə mənasında işlənir.

Sie können gehen. - Siz gedə bilərsiniz.

3. Güman ifadə edə bilər.

Es kann sein. - Ola bilər. (Ola bilsin ki, ..)

Dürfen

Dürfen-feli başqasının icazəsi ilə hər hansı bir hərəkəti etmək bacarığını bildirir.

Ich darf gehen- mən gedə bilərəm (mənim icazəm var).

1. İcazəni bildirir

Er darf kommen. - O gələ bilər.

2. İnkarla qadağanı bildirir.

Er darf nicht kommen. - O gəlməməlidir.

3. Güman mənasında dürfen həmişə Konjunktiv Präteritum ilə işlənir.

Er dürfte zu Hause sein - O evdə olmalıdır.

Müssen

Müssen - feli şəxsin (və ya şəxslərin) öz razılığı ilə hər hansı bir hərəkəti icra etməli olduğunu bildirir. Müssen - vaciblik bildirir.

1. Müssen təbii və mütləqlik vacibliyi bildirir:

Ich muss lesen - mən oxumalıyam

2. Məntiqi nəticə çıxarıldıqda

Dieser Mann muß sehr gebildet sein. - Bu adam görünür çox savadlıdır.

3. Güman bildirir. Müssten (Konjunktiv Präteritum) müssen -nə nisbətən daha az əminlik bildirir.

Er muss zu Hause sein. Er müsste zu Hause sein.-O evdə olmalıdır.

haben+zu+Infinitiv

Bu birləşmə modal münasibətləri bildirir.

haben+zu+Infinitiv aktivlik ifadə etməklə yanaşı vaciblik və zəruriliyi göstərir. Azərbaycan dilinə malı, məli kimi tərcümə olunur.

Ich habe dieses Buch zu lesen. - Mən bu kitabı oxumalıyam.

haben+zu+Infinitiv birləşməsi işlənən cümlədə man əvəzliyi də işlənir. Bu halda birləşmə lazım olmaq feli ilə tərcümə olunur.

Man hat die Temperatur des Körpers festzustellen.

Cismin istiliyini müəyyən etmək lazımdır.

sein+zu+Infinitiv

sein+zu+Infinitiv -də modal münasibətləri bildirir. sein+zu+Infinitiv -isə passivliyi ifadə edir, vaciblik və zəruriliklə yanaşı imkanı da göstərir. Azərbaycan dilinə malı, məli, bilmək və mümkün olmaq felləri ilə tərcümə olunur. Əsas fel passivdə işlənir.

Die Aufgabe ist morgen zu erfüllen. - İş sabah görülməlidir.

Die Aufgabe muß morgen erfüllt werden. - İş sabah görülməlidir.

haben+zu+Infinitiv, sein+zu+Infinitiv Präteritum - da da işlənir.

Müssen - felinin inkarı kimi **braucht nicht** işlənə bilir.:

Sie braucht heute nicht einzukaufen. - O bu gün alış - veriş etməməlidir.

Sollen

Sollen - feli başqasının istəyi ilə şəxsin (və ya şəxslərin) hər hansı bir hərəkəti icra etməli olduğunu bildirir. Sollen - tapşırıq bildirir.

1. Başqasının istəyi, qərarı və hökmündən asılı olan mənəvi vacibliyi bildirir.

Ich soll meine Schulaufgaben machen - Mən dərsimi etməliyəm. (Bu mənə tapşırılıb.)

Ich soll lesen - mən oxumalıyam (mənə belə tapşırıq verilib)

2. Sual cümlələrində icazə almaq məqsədi ilə işlənir.

Soll ich lesen? - Oxuyummu?

3. Gümanı və fərziyyəni ifadə edir.

Er soll krank sein. - O, gərək ki, xəstədir.

4. Məsdər II ilə tərəddüd bildirir.

Er soll dieses Buch gelesen haben. - Deyirlər ki, o bu kitabı oxumuşdur.

5. Əmri ifadə edir.

Er soll heute zu mir kommen. - O bu gün mənim yanıma gəlməlidir.

6. Konjunktiv Präteritumda məsləhəti bildirir:

Du solltest mehr Sport treiben. -Sən çox idman etməlisən.

Wollen

1. Wollen- konkret istəyi, niyyət bildirir.

Ich will lernen - mən öyrənmək istəyirəm.

2. İstəmək, arzusunda olmaq mənasında işlənir.

Er will in der Türkei studieren. - O, Türkiyədə oxumaq istəyir.

3. Cəmin I şəxsində zəif əmri, təkin II şəxində isə qəti əmri bildirir.

Wollen wir gehen! - Gəlin gedək

Willst du fortgehen! - Get.

4. Gələcəkdə olacaq hərəkəti bildirir.

Er will diese Zeitung mir morgen bringen. - O, bu qəzeti mənə sabah gətirəcək.

5. Məsdər II ilə şübhə bildirir.

Er will meinen Freund im Kino gesehen haben.

O mənim dostumu kinoda görmüşümiş.

Mögen

Mögen -feli xoşlamayı bildirir.

Ich mag lesen - mən oxumağı xoşlayıram.

1. Əsas müstəqil fel kimi sevmək, xoşlamaq, istəmək mənasında işlənir.

Ich mag die Blumen. - Mən gülləri xoşlayıram.

2. Konjunktiv Präterit - də (**möchten**) nəzakətli istək, arzu ifadə edir.

Ich möchte Sie besuchen. - Mən Sizə gəlmək istəyirəm.

3. Güman ifadə edir.

Es mag sein. - Bu ola bilər.

4. Bacarmaq, etmək - mənasında işlənir.

Er mag tun, was er will. - O istədiyini edə bilər.

Wollen niyyətində olmağı, istəməyi bildirdiyi halda, möchten - arzulamağı bildirir. Bu cəhətdən mədəni xahişlərdə möchten işlənir. Wollen - keçmiş zamanda işləyə bilər, möchten - isə yalnız indiki və gələcək zamanda işlənir.

Bəzən modal fellər iki məsdərlə işlənir.

Du bleibst liegen.- Sən uzanılı qalırsan.

Du musst noch liegen bleiben. Sən uzanılı qalmalısan.

Tom läßt sein Deutsch testen. Tom alman dili biliyinin yoxladır.

Tom will sein Deutsch testen lassen. Tom alman dili biliyini yoxlatmaq istəyir.

Modal fellərin təsriflənməsi

Modal fellər preterito -prezentia fellər qrupuna aiddir. Bu fellər təsriflənərkən felin kök saiti təkdə dəyişir və III şəxsin təkində şəxs sonluğu (t) qəbul etmir. Bu qrupa həmçinin modal fel olmayan wissen - bilmək feli aiddir.

Modal fellərin digər zaman formaları əlavədə verilib.

	können	dürfen	wollen	möchten	müssen	sollen	mögen
ich	kann	darf	will	möchte	muss	soll	mag
du	kannst	darfst	willst	möchtest	musst	sollst	magst
er, sie, es	kann	darf	will	möchte	muss	soll	mag
wir	können	dürfen	wollen	möchten	müssen	sollen	mögen
ihr	könnt	dürft	wollt	möchtet	müsst	sollt	mögt
sie / Sie	können	dürfen	wollen	möchten	müssen	sollen	mögen

Modal fellərin Präteritum –u

	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen
ich	konnte	durfte	musste	sollte	wollte	mochte
du	konntest	durftest	musstest	solltest	wolltest	mochtest
er, sie, es	konnte	durfte	musste	sollte	wollte	mochte
wir	konnten	durften	mussten	sollten	wollten	mochten
ihr	konntet	durftet	musstet	solltet	wolltet	mochtet
sie / Sie	konnten	durften	mussten	sollten	wollten	mochten

Lassen (qoymaq, icazə vermək) feli

Lassen feli təsrifinə görə yox, məzmununa görə modal fellərə aiddir.

	Präsens	Präteritum
ich	lasse	ließ
du	lässt	ließst
er/sie/es	lässt	ließ
wir	lassen	ließen
ihr	lasst	ließst
sie/Sie	lassen	ließen

Lassen feli iki cür işlənir: təklildə müstəqil fel kimi və məsdərlə modal fel kimi. Müstəqil fel kimi qoymaq, yaddan çıxartmaq, tərk etmək və s. mənələrdə işlənir.

Er hat sein Buch hier gelassen. - O, kitabını burada qoyub.

Perfektdə haben feli ilə işlənir və Partizip 2 - forması gelassen -dir. Lassen feli modal fellər kimi cümlədə hərəkət bildirən felin məsdər forması ilə işləyə bilər. Bu zaman məsdər forması cümlənin sonunda, lassen feli isə dəyişən fel yerində olur

Modal fel kimi lassen aşağıdakı mənələrdə işlənir.

1. Kimisə məcbur etmək.

Der Lehrer ließ den Schüler den Text lesen. - Müəllim şagirdə mətni oxutdurur.

2. Əmri, hökmü, işi, əməliyyatı yerinə yetirməyi ifadə edir.

Die Mutter läßt uns nähen- Ana bizə tikdirir.

3. Mane olmamağı, icazəni bildirir.

Lassen Sie ihn reden. - Qoyun o danışsın.

Adətən lassen feli əmr cümlələrində işlənir və icazə ver, qoy və ya icazə verin, qoyun kimi tərcümə olunur. Bu zaman bir nəfərə müraciət olunanda **Lass**, bir neçə nəfərə müraciət olunanda **Lasst**, bir nəfərə hörmətlə müraciət olunanda **Lassen Sie** - istifadə olunur.

sich+lassen+Infinitiv birləşməsi mürəkkəb xəbər olur. sich+lassen+Infinitiv forması alman dilində passiv mənə verməklə imkan bildirir. **sich+lassen+Infinitiv** birləşməsi **man kann** birləşməsinə sinonimdir.

Dieser Stoff läßt sich gut waschen- Bu parça yaxşı yuyulur. (Bu parçanı yaxşı yumaq olur.)

Modal fellər və lassen feli Perfektdə və Plusquamperfektdə məsdər forması ilə birgə işləndikdə Partizip II yox məsdər formasında olur. Tək işləndikdə Partizip II forması olur.

Ich habe schnell lesen können - mən tez oxuya bilirdim.

Ich habe das gekonnt. Mən bunu bacardım.

Fellərin gələcək zamanı (Futurum)

1. Futurum I

Gələcəkdə hərəkət baş verərsə Futurum I işlənir.

2. Futurum II

Gələcəkdə bir hərəkət o biri hərəkətə qədər baş verərsə və bir hərəkət gələcəkdə bitərsə Futurum II işlənir.

Hər iki Futurum- da indiki zamanda werden (tədricən olmaq)- köməkçi feli təsriflənmiş şəkildə və məsdər işlənir. Futurum I -də məsdər I və Futurum II -də məsdər II işlənir.

Futurum I

Futurum I - **werden (tədricən olmaq)**- felinin indiki zaman forması və əsas felin **məsdər forması (məsdər I)** ilə düzəlir. Bu zaman werden feli dəyişən felin yerində məsdər forması isə cümlənin sonunda gəlir.

Ich werde die Hausaufgaben machen. - Mən ev tapşırıqlarını edəcəm.

Ich werde 16 Jahre alt sein. -Mənim 16 yaşımla olacağ.

Bu zaman sein işləndə bilər, işlənməyədə.

Ich werde 16 Jahre alt. - Mənim 16 yaşımla olacağ.

Futurum I gələcək zaman forması gələcəklə bağlı güman və niyyəti bildirir. Gələcəklə bağlı güman **wohl - şübhəsiz, sicher, bestimmt - yəqin** sözləri ilə gücləndirilir.

Alman dilində gələcək zaman indiki zaman forması ilə də verilə bilər. Bu zaman gələcəyə aid olan sözlər **bald-tezliklə, morgen - sabah, im nächsten Monat- gələn ay** və s. istifadə olunur.

Ich komme morgen - Mən sabah gələcəm.

Ich werde morgen kommen - Mən sabah gələcəm.

Futurum II

Futurum II - **werden (tədricən olmaq)**- felinin indiki zaman forması və əsas felin **məsdər II forması** ilə düzəlir. Bu zaman werden feli dəyişən felin yerində məsdər II forması isə cümlənin sonunda gəlir. Futurum II

1. Ya gələcəkdə bitəcək hadisəni:

Bis dahin wird er das Fahrrad repariert haben. O vaxta qədər o velosipedi təmir edəcək.

2. Ya da bitmiş hadisə haqqında gümanı bildirir:

Er wird wohl gestürzt sein. - O yəqin yıxılmışdır.

fahren - getmək (məsdər I)

gefahren sein (məsdər II)

Ich werde gefahren sein. (Futurum II)

Wenn ich nach Berlin gefahren sein werde, werde ich die Museuminsel besuchen.

Mən Berlinə gedəndə muzeylər adasına baş çəkəcəm.

Futurum II az işlənən zaman formasıdır, onu adətən Pefekt əvəz edir.

Wenn ich nach Berlin gefahren bin, werde ich die Museuminsel besuchen.

Mən Berlinə gedəndə muzeylər adasına baş çəkəcəm.

Felin növləri

Alman dilində felin iki növü var:

1. **Məlum (das Aktiv)**
2. **Məchul (das Passiv)**

Alman dilində iki cür məchul növ var:

1. **Məchul növ (das Passiv)**
2. **Hal məchul növü (das Zustandspassiv)**

Felin məchul növü (das Passiv)

Müəyyən əşya və ya şəxs (başqa bir əşya və ya şəxs tərəfindən) hərəkətə məruz qalanda və hərəkətin icraçısının adı çəkilməyəndə və ya çəkilməsinə ehtiyac duyulmayanda məchul növ istifadə edilir. **Das Buch wird gelesen. - Kitab oxunur. (kimin tərəfindən adı çəkilmir.)**

Məchul növ ancaq təsirli növ fellərdən düzəlir.

Məchul növ **werden** felinin müvafiq zaman formasından və əsas felin **Partizip II** forması ilə düzəlir.

Werden - tədricən olmaq

Präsens		Imperfekt	
ich werde	wir werden	ich wurde	wir wurden
du wirst	ihr werdet	du wurdest	ihr wurdet
er/sie/es wird	sie /Sie werden	er/sie/es wurde	sie/Sie wurden

Partizip 2 sein köməkçi feli ilə işlənir - **geworden və ya worden.**

1. İndiki zaman məchul növü

İndiki zaman məchul növü werden felinin indiki zamanı və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch wird gelesen.- kitab oxunulur.

2. Keçmiş zaman məchul növü

- Präteritumda werden felinin präteritumu (wurden)və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch wurde gelesen -kitab oxunuldu.

- Perfektdə werden felinin perfekt (Məsələn: er ist ...worden) və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch ist gelesen worden. -kitab oxunuldu.

- Plusquamperfekt worden felinin plusquamperfekt (Məsələn: er war... worden) və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch war gelesen worden. -kitab oxunuldu.

3. Gələcək zaman məchul növü

- Futurum I -in məchul növü werden felinin Futurum I -i forması (Məsələn: er wird... werden) və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch wird gelesen werden.-Kitab oxunulacaq

- Futurum II -in məchul növü werden felinin Futurum II -i forması (Məsələn: er wird... worden sein) və əsas felin Partizip II forması ilə düzəlir.

Das Buch wird gelesen worden sein.-Kitab oxunulacaq

Passiv Präsens və Präteritum -də daha çox işlənir.

Məchul növ işlənən cümlələrdə hərəkəti icra edən verilə də bilər.

Əgər hərəkət kiminsə (şəxs) tərəfindən icra edilərsə hərəkəti edən **von** (tərəfindən) ilə bildirilir.

Das Buch wird von einem Student gelesen- kitab bir tələbə tərəfindən oxundu.

Əgər hərəkətin səbəbini, hərəkəti icra etmək üçün vasitəni və ya hərəkəddici qüvvəni bildirmək lazım gələrsə bu zaman **durch**, yalnız hərəkəti icra etmək üçün vasitəni bildirmək lazım gələrsə **mit**- istifadə edilir.

Die Tür wird durch den Wind geöffnet.- Qapı külək tərəfindən açılır.

Bəzi fellər passiv düzəldə bilərlər:

1. haben və sein əsas fel kimi: Ich habe Angst. Mən qorxuram. Ich bin morgen nicht da. Mən sabah burda deyiləm.
2. Vəziyyət dəyişikliyi və hərəkət bildirən fellər: Die Blume verblüht. -Gül açır. Der Patient ist gestorben. Xəstə öldü.
3. Şəxsiz fellər: Es regnet. - Yağış yağır.
4. Qayıdış felləri
5. Modal fellər kimi işlənən fellər: Ich bleibe sitzen. - Mən oturub qalıram. Peter lernt schwimmen. Peter üzməyi öyrənir.
6. Perfekt zaman formasını sein köməkçi feli ilə düzəldən fellər məchul növ düzəltmərlər.
7. Preterito -prezentia fellər

man əvəzliyi məchul növdə düşür.

Təsirsiz fellərdən məchul növ düzəlmir çünki təsirsiz fellərdən sonra məchul növdə mübtədaya çevrilən təsirlik halı olmur. Təsirsiz fellərdən də məchul növ düzələ bilər. Bu zaman **es** şəxsiz əvəzliyi işlənir. Şəxssiz əvəzlik es həmçinin cümlədə mübtədaya çevrilə bilən təsirlik halda olan söz olmayandada istifadə olunur. Bu cümlələrdə nə hərəkəti icra edən, nə də üzərində hərəkət icra olunan bildirilir, yalnız hərəkət bildirilir. Əgər belə cümlələrdə birinci yerdə digər cümlə üzvü gələrsə es düşür.

Es wird ihm geholfen. ihm wird geholfen. -Ona kömək edilir.

Es wurde gestern nicht gearbeitet - Dünən işləmədilər.

Bəzi təsirli fellərdən məchul növ yaranmır:

erhalten, bekommen, kriegen - almaq

erfahren - xəbər tutmaq

besitzen, haben - malik olmaq

behalte, - saxlamaq

enthaltten - içində olmaq

kosten - dəyərində olmaq

wiegen - çəkisində olmaq

zählen - saymaq

wissen, kennen - bilmək, tanımaq

Infinitiv passiv

werden felinin məsdər forması və Partizip II vəsitəsi ilə düzəldir.

Adətən modal fellərlə işlənir.

Der Brief muß heute geschrieben werden. - Məktub bu gün yazılmalıdır.

Das Buch wird gelesen.- kitab oxunulur.

1. Präsens

Das Buch kann gelesen werden.- kitab oxunula bilər.

2. Präteritum

Das Buch konnte gelesen werden.- kitab oxunula bilədi.

3. Perfekt

Das Buch hat gelesen werden können.- kitab oxunula bilədi.

4. Plusquamperfekt

Das Buch hatte gelesen werden können.- kitab oxunula bilər.

Hal məchul növü (das Zustandspassiv)

sein + Partizip II quruluşu (Hal passivi)

Hal passivi sein və Partizip II vəsitəsi ilə düzəlidir.

Hal passivi müəyyən hərəktin nəticəsində şəxsin və ya əşyanın vəziyyətini bildirir.

Er ist verheiratet - o evlidir.

Die Tür ist geschlossen- Qapı bağlıdır.

Bu quruluş ən çox Präsens, Präteritum və Futurum I -də işlənir.

Präsens: Er ist verheiratet.

Präteritum: Er war verheiratet.

Perfekt: Er ist verheiratet gewesen.

Plusquamperfekt: Er war verheiratet gewesen.

Futurum I : Er wird verheiratet sein.

Infinitiv II : hal Passivi : Partizip II + gewesen sein

sich+lassen+Infinitiv

sich+lassen+Infinitiv birləşməsi mürəkkəb xəbər olur.

sich+lassen+Infinitiv forması alman dilində passiv məna verməklə imkan bildirir.

sich+lassen+Infinitiv birləşməsi man kann birləşməsinə sinonimdir.

Dieser Stoff läßt sich gut waschen- Bu pəraça yaxşı yuyulur. (Bu pəraçanı yaxşı yumaq olur.)

sein+zu+Infinitiv

sein+zu+Infinitiv -də modal münasibətləri bildirir. sein+zu+Infinitiv -isə passivliyi ifadə edir, vaciblik və zəruriliklə yanaşı imkanı da göstərir. Azərbaycan dilinə malı, məli, bilmək və mümkün olmaq fəlləri ilə tərcümə olunur. Əsas fəl passivdə işlənir.

Die Aufgabe ist morgen zu erfüllen. - İş sabah görülməlidir.

Die Aufgabe muß morgen erfüllt werden. - İş sabah görülməlidir.

bekommen, kriegen, erhalten - almaq və **gehören** -aid olmaq fəlləri Partizip II ilə işləndikdə passiv məna bildirirlər.:

Ich bekomme ein Buch geschenkt.

Mən kitab hədiyyə alıram. (Mən kitabı hədiyyə kimi alıram.)

Das Badezimmer gehört regelmäÙig gereinigt. - Hamam mütəmadi təmizlənməlidir.

Konjunktiv (der Konjunktiv)

Alman dilində felin iki forması var :

1. reallığı bildirən- **Indikativ**
2. qeyri - reallığı bildirən - **Konjunktiv**

Präsens Konjunktiv (Konjunktiv I)

Präsens Konjunktiv - şəxsin dediyi və ya yazdığı məlumatdan tamamilən uzaqlaşmasını, yəni həmin məlumat üçün məsuliyyət daşımamasını bildirir. Ona görə Präsens Konjunktiv əsasən jurnalistikada istifadə olunur. Ən çox işləmə forması III şəxsin təki və III şəxsin cəmidir. Yalnız **sein** felinin bütün formaları işlənir. Präsens Konjunktiv felin İndikativ forması ilə eyni olarsa onu Präteritum Konjunktiv ilə əvəz edirlər. Bu əsasən I şəxsin təki və I şəxsin cəminə aiddir, beləki bu indiki zaman I şəxsin təki və I şəxsin cəmi ilə eynidir.

Präsens Konjunktiv təkdə felin məsədər formasından- **n** sonluğu atılmaqla, I və III şəxsin təkində heç bir, II şəxsin təkində **st** əlavə edilməklə, cəmində isə I və III şəxsdə felin kökünə - **en**, II şəxsin cəmində - **et** əlavə edilməklə düzəlir.

	haben	werden	sein	nehmen	können	dürfen	wissen
ich	habe	werde	sei	nehme	könne	dürfe	wisse
du	habest	werdest	seist	nehmest	könnest	dürfest	wissest
er, sie, es, man	habe	werde	sei	nehme	könne	dürfe	wisse
wir	haben	werden	seien	nehmen	können	dürfen	wissen
ihr	habet	werdet	seiet	nehmet	könnet	dürfet	wisset
sie, Sie	haben	werden	seien	nehmen	können	dürfen	wissen

Präsens Konjunktiv -in işlənməsi:

1. Vasitəli nitqdə: sagen - demək, erzählen - söyləmək, antworten - cavab vermək, versichern - əmin etmək, behaupten - təsdiq etmək, meinen - düşünmək, fragen - soruşmaq
fəllərindən sonra başqasını fikirini bağlayıcı və bağlayıcı olmayan tamamlıq budaq cümləsi şəklində verəndə:

Der Professor sagte uns, seine Vorlesung finde heute statt.

Professor bizə dedi ki, onun mühazirəsi bu gün olacaq.

2. die Erklärung - izahat, die Überzeugung - inam, die Meinung - fikir, die Ansicht - nöqteyi - nəzər, die Behauptung - təsdiq, die Vorstellung - təsəvvür, der Gedanke - fikir və s.
isimlərinə sonra gələn təyin budaq cümləsində:

Früher war man der Ansicht, die Erde sei flach.

Əvvəllər belə fikirdə idilər ki, yer kürəsi düzdür.

3. Şüarlarda arzu: Es lebe unser Volk! - Yaşasın xalqımız!
4. Xeyir-dualarda: Möge er lange Jahre leben! - Onun ömrü uzun olsun!
5. Yarı əmr, yarı icazəni: Der Kranke trete ein! - Qoy xəstə içəri gəlsin!
6. Mənzəliyi ilə göstəriş və ya əmr cümlələrində:

Man bringe Kreide! - Təbaşiri gətirin! (Təbaşiri gətirmək lazımdır)

7. Əsasən sein feli işlənən hallar:

➤ Kimya, fizika, riyaziyyatda, texniki ədəbiyyatda (əsasən sein feli ilə):

Der Winkel ABC sei gleich 30. -Fərz edək ki, ABC bucağı 30-dur.

➤ es+sei və ya sei +es modeli baş cümlə kimi işlənilib güzəşt mənası verir:

Ich werde es tun, sei es schwer oder leicht. - Bu çətin də olsa, asan da olsa, mən bunu edəcəyəm.

➤ Tanrı ilə əlaqədar bəzi müraciətlərdə:

Gottseidank! (Gott sei dank!) - Tanrıya şükür!

➤ Aşağıdakı ifadələrdə:

Es sei hier erwähnt ... Burada göstərmək lazımdır ki....

Es sei betont.... Nəzərə çarpdırmaq lazımdır ki....

Präterit Konjunktiv (Konjunktiv II)

Zəif fellərin Präterit Konjunktiv forması sadəcə Preteritum vasitəsilə düzəlik.

lernen - öyrənmək, lernte-həm Präteritum, həm də Präterit Konjunktiv -dir.

Qüvvətli fellərin Präterit Konjunktiv forması isə Präteritum- a - e şəkilçisi və felin kökündə **a, o, u** olarsa umlaut əlavə etməklər düzəlik.

Präterit Konjunktiv -də fellər Präteritum -da olduğu kimi şəxs sonluqları qəbul edirlər.

İnfinativ							
	sein	haben	werden	kommen	fliegen	fahren	gehen
Präteritum							
	war	hatte	wurde	kam	flog	fuhr	ging
Präterit Konjunktiv (Konjunktiv II)							
ich	wäre	hätte	würde	käme	flöge	führe	ginge
du	wärest	hättest	würdest	kämeest	flögest	führest	gingest
er, sie, es, man	wäre	hätte	würde	käme	flöge	führe	ginge
wir	wären	hätten	würden	kämen	flögen	führen	gingen
ihr	wäret	hättet	würdet	kämet	flöget	führet	ginget
sie, Sie	wären	hätten	würden	kämen	flögen	führen	gingen

Ich wünschte, ich hätte Ferien - Mən istərdim, mənim tətlim olaydı.

Modal fellərin Präterit Konjunktiv -i

	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen
ich	könnte	dürfte	müsste	sollte	wollte	möchte
du	könntest	dürftest	müsstest	solltest	wolltest	möchtest
er, sie, es, man	könnte	dürfte	müsste	sollte	wollte	möchte
wir	könnten	dürften	müssten	sollten	wollten	möchten
ihr	könntet	dürftet	müsstet	solltet	wolltet	möchtet
sie, Sie	könnten	dürften	müssten	sollten	wollten	möchten

helfen, stehen, werfen, sterben, verderben kök saitini ü-yə dəyişir.

İnfinativ					
	helfen	stehen	werfen	sterben	verderben
Präteritum					
	half	stand	warf	starb	verdarb
Präterit Konjunktiv (Konjunktiv II)					
ich	hülfe	stünde	würfe	stürbe	verdürbe
du	hülfe	stündest	würest	stürbest	verdürbest
er, sie, es, man	hülfe	stünde	würfe	stürbe	verdürbe
wir	hülfe	stünden	würfen	stürben	verdürben
ihr	hülfe	stündet	würet	stürbet	verdürbet
sie, Sie	hülfe	stünden	würfen	stürben	verdürben

Präterit Konjunktiv -in işlənməsi:

1. Qeyri -real imkanı, şərti, güzəşti, arzunu, gümanı, şübhəni, müqayisəni, bir sözlə qeyri-obyektiv reallığı ifadə edir. Bu əsasən bir çox zərflilik budaq cümlələrində (qeyri -real şərt budaq cümləsi, qeyri -real müqayisə budaq cümləsində, qeyri-real nəticə budaq cümləsində) rast gəlinir.

Ich wäre Arzt - mən həkim olardım.

Wenn ich Zeit hätte, ginge ich ins Theater. - Əgər vaxtım olsaydı, teatra gedərdim.

Bu aşağıdakı formalarda olur:

- Qeyri - real arzu

Wenn ich doch Zeit hätte! Hätte ich Zeit! - Vaxtım olsaydı!

Wäre er doch mein Lehrer! - O mənim müəllimim olsaydı!

- Qeyri -real şərti

Wenn ich Zeit hätte, so würde ich unbedingt kommen.

Hätte ich Zeit, so würde ich unbedingt kommen.

Vaxtım olsaydı mütləq gələrdim.

- Qeyri - real müqayisəni

Cümlədə bu bağlayıcılar olur: als ob, als wenn, als.

Er tut so, als ob (als wenn) er nichts verstünde (verstehen würde).

Er tut so, als verstünde (würde) er nichts (verstehen).

O özünü elə göstərir, sanki heç nə başa düşmür.

- Qeyri - real nəticə

Belə cümlələrin 3 növü var:

- Hər hansı hərəkəti icra etmək üçün mümkün olan həddən kənara çıxma nəticəsində hərəkəti icra etməyin mümkünsüzlüyünü göstərilir.

Es ist noch zu früh, als dass ich ihn anrufen könnte.

Ona zəng etmək üçün çox tezdir.

- Hər hansı səbəbdən mümkünsüzlüyü və buna görə də qeyri - reallığı göstərir.

Ich habe so wenig Zeit, dass ich kaum meine Arbeit schaffen könnte.

Mənim işi bitirmək üçün vaxtım azdır.

- Budaq cümlədə gözlənilən hərəkət olur:

Sie betrat das Zimmer, ohne dass sie alle Gäste begrüßt hätte.

O otağa heç kəslə salamlaşmadan daxil oldu.

- Qeyri -real imkanı

Ich kenne keinen anderen Menschen, der dir wirklich dabei helfen könnte.

Mən sənə həqiqətən kömək edə biləcək başqa adam tanımıram.

2. Məsləhət, məzəmmət duyumlu cümlələrdə:

Sie könnten mehr lesen. - Siz çox oxuya bilərdiniz!

3. Fikrə, söhbətə, hərəkətə, işə nəticə vurulduqda:

Das wäre alles. - Bununla qurtardıq (Demək istədiklərim bu idi)

4. Nəzakət, ədəb, xahiş bildirən cümlələrdə:

Dürfte ich Sie fragen? -Sizdən soruşmaq olarmı?

- Sual şəklində nəzakətli xahiş

Könten Sie mir bitte ein Stück Zucker erreichen?

Mən qənd verə bilərdinizmi?

- Nəzakətli müraciət

Wie wäre es mit einer Reise zum Schwarzen Meer? Qara dənizə səyahət necə olardı?

- Nəzakətli razılıq

Hättest du Lust mal ins Kino zu gehen? -Ja, das könten wir.

Kinoya getməyə həvəsin olardı? - Bəli, olardı

- Nəzakətli imtina

Hättest du Lust mal ins Kino zu gehen?

Kinoya getməyə həvəsin olardı? - Bəli, olardı

Tut mir leid, ich würde gerne mitgehen, aber ich habe keine Zeit im Moment.

Çox təəssüf, mən gedərdim, amma hal- hazırda vaxtım yoxdur.

5. Baş verməmiş hadisəni

beinah(e), fast, es hätte nicht viel gefehlt, um ein Haar - az qala işlənən cümlələrdə baş tutmamış bir hərəkət bildirilir. Belə cümlələrdə fel həmişə Plusquamperfekt Konjunktiv -də durur.

Ich wäre heute beinahe unter das Auto gekommen.

Mən az qala bu gün maşının altına düşmüşdüm.

6. Sualda tərəddüdü

Sollte er wirklich eine Weltreise gemacht haben? O doğurdanda dünyanı gəzib?

7. Gümanı bildirir

Sie müsste 10 oder 12 Sprachen sprechen können.

Sie dürfte 10 oder 12 Sprachen sprechen können.

Sie könnte 10 oder 12 Sprachen sprechen können.

Deyəsən o 10 yaxud 12 dildə danışır.

8. İnamsızlığı bildirir

Ich glaube (denke, meine, nehme an), dass ich dir dabei nicht mehr helfen könnte.

Məncə mən sənə artıq kömək edə bilmərəm.

9. İroniyalı cümlələrdə:

Da hätten wir die Bescherung! - Bu da bizə sürpriz! (Bu da bizim payımız!)

Perfekt Konjunktiv

Perfekt Konjunktiv haben və sein köməkçi fellərinin Präsens Konjunktiv-i və əsas fellərin Partizip II vasitəsilə düzəliir:

ich	habe gesagt	sei gefahren
du	habest gesagt	seist gefahren
er	habe gesagt	sei gefahren
sie	habe gesagt	sei gefahren
es	habe gesagt	sei gefahren
wir	haben gesagt	seien gefahren
ihr	habet gesagt	seiet gefahren
sie	haben gesagt	seien gefahren
Sie	haben gesagt	seien gefahren

Perfekt Konjunktiv sadə cümlələrdə işlənmir. Perfekt və Plusquamperfekt Konjunktiv tabeli mürəkkəb cümlələrdə işlənilir.

Plusquamperfekt Konjunktiv

Plusquamperfekt Konjunktiv haben və sein köməkçi fellərinin Präterit Konjunktiv-i və əsas fellərin Partizip II vasitəsilə düzəliir:

ich	hätte gesagt	wäre gefahren
du	hättest gesagt	wärest gefahren
er	hätte gesagt	wäre gefahren
sie	hätte gesagt	wäre gefahren
es	hätte gesagt	wäre gefahren
wir	hätten gesagt	wären gefahren
ihr	hättet gesagt	wäret gefahren
sie	hätten gesagt	wären gefahren
Sie	hätten gesagt	wären gefahren

Plusquamperfekt Konjunktiv -in işlənməsi:

1. Plusquamperfekt Konjunktiv keçmiş zamana aid olub qeyri -qətiliyi bildirir:

Früher hätte ich dieses Buch vielleicht gelesen - Yəqin ki, əvvəllər mən bu kitabı oxuyardım.

2. Təəssüf, heyfslənməni bildirir:

Hätte ich das früher gewußt! - Kaş bunu əvvəl bilrədim!

3. Mümkün olan ancaq baş verməyən hərəkəti bildirən cümlələrdə (beinahe, fast -az qala zərfləri ilə)

Ich wäre beinahe zu spät gekommen. - Mən az qala gecikmişdim.

4. İşin nəticəsini bildirir:

Das hätte ich also gemacht. - Beləliklə, mən bunu edib qurtarmışam.

Modal fellər və lassen, sehen, hören, fühlen, helfen felləri Plusquamperfekt Konjunktiv də məsdər formasında qalır.

Ich sehe ihn kommen. - Mən onun gəldiyini görürəm

Ich hätte ihn kommen sehen.-Mən onun gəldiyini görərdim

Ich kann Deutsch sprechen. - Mən almanca danışa bilirəm.

Ich hätte Deutsch sprechen können. - Mən almanca danışa bilərdim.

Modal fellər Plusquamperfekt Konjunktiv - də məsləhət və sonrakı nəticəni bildirmək üçün istifadə edirlər.

Klaus hätte weniger arbeiten sollen. - Klaus az işləməli idi

Futurum I Konjunktiv və Futurum II Konjunktiv

Futurum I Konjunktiv ancaq vasitəli nitqdə işlənir.

Futurum I Konjunktiv werden felinin Präsen Konjunktiv və məsdər I ilə, Futurum II Konjunktiv isə werden felinin Präsen Konjunktiv və məsdər II ilə düzəlidir.

	Futurum I Konjunktiv	Futurum II Konjunktiv
ich	werde sagen	werde gesagt haben
du	werdest sagen	werdest gesagt haben
er	werde sagen	werde gesagt haben
sie	werde sagen	werde gesagt haben
es	werde sagen	werde gesagt haben
wir	werden sagen	werden gesagt haben
ihr	werdet sagen	werdet gesagt haben
sie	werden sagen	werden gesagt haben
Sie	werden sagen	werden gesagt haben

Futurum I Konjunktiv və Futurum II Konjunktiv -in əvəzinə müstəqil və baş cümlələrdə Konditionalis I işlənir.

Konditionalis

Konditionalis- lə Konjunktiv arasındakı fərq ondan ibarətdir ki, Konditionalis -i yalnız baş cümlədə, Konjunktiv -i yalnız baş cümlədə, Konjunktiv -i isə həm baş cümlədə, həm də budaq cümlədə işlədirlər.

Konditionalis -in iki forması olur:

1. Konditionalis I

2. Konditionalis II

Konditionalis I werden felinin Präterit Konjunktiv -i və məsdər I ilə, Konditionalis II isə werden felinin Präterit Konjunktiv- i və məsdər II ilə düzəlir.

	Konditionalis I	Konditionalis II
ich	würde sagen	würde gesagt haben
du	würdest sagen	würdest gesagt haben
er	würde sagen	würde gesagt haben
sie	würde sagen	würde gesagt haben
es	würde sagen	würde gesagt haben
wir	würden sagen	würden gesagt haben
ihr	würdet sagen	würdet gesagt haben
sie	würden sagen	würden gesagt haben
Sie	würden sagen	würden gesagt haben

Zəif fellərin Präteritum və Präteritum Konjunktiv -i oxşar olduğundan, bunun əvəzinə Konditionalis I işlənir.

besuchen - baş çəkmək, besuchte - həm Präteritum, həm də Präterit Konjunktiv -dir.

Ich würde dich gerne besuchen.- Mən səni məmuniyyətlə ziyarət edərdim.

Konjunktiv II -də Ich lernte - əvəzinə Ich würde lernen.

Gäbe es heute keine Prüfung, so würde ich mit dir fahren.

Bu gün imtahan olmasaydı, mən səninlə gedərdim.

Eyni zamanda aşağıdakı fellərdən başqa əksər qüvvətli fellərin Präteritum Konjunktiv -i əvəzinə Konditionalis I işlənir. Präteritum Konjunktiv - lə işlənən fellər:

1. Köməkçi fellər: sein, haben und werden

2. Modal fellər

3. Çox işlənən qüvvətli fellər: käme, wüsste, ginge, ließe, bräuchte, nähme, gäbe, sähe, läge

Konditionalis I vasitəli nitqdə Futurum I Konjunktiv kimi gələcək zamanı göstərir.

Er sagte, er würde das machen.- O dedi ki, bunu edəcək.

Konditionalis II keçmiş zamana aid olub Konditionalis I kimi real olmayan şərti bildirir.

Vasitəli nitqdə işlənmirlər.

Hätte ich die Möglichkeit gehabt, so würde ich mit dir gefahren sein.

Əgər imkanım olsaydı, mən səninlə gedərdim.

Modal fellərin Konjunktivi əlavədə verilib.

Passiv Konjunktiv

Passivin konyunktivdəki zaman formaları indikativdəki kimidir, yalnız werden konjunktivdə durur:

Präsens Konjunktiv: er werde gefragt.

Präteritum Konjunktiv: er wurde gefragt.

Perfekt Konjunktiv: er sei gefragt worden.

Plusquamperfekt Konjunktiv: er wäre gefragt worden.

Futurum I Konjunktiv: er werde gefragt werden.

Futurum II Konjunktiv: er werde gefragt worden sein.

Konditionalis I: er würde gefragt werden.

Konditionalis II: er würde gefragt worden sein.

Fel isim birləşmələri

Adətən elmi, siyasi dildə istifadə olunur:

eine Frage stellen -fragen - soruşmaq

Auswirkungen haben - auswirken - təsir etmək

zum Ausdruck bringen -ausdrücken - ifadə etmək

Kritik an (Dat) üben -kritisieren - tənqid etmək

zur Verfügung stellen - bereitstellen/anbieten - təklif etmək, istifadəsinə vermək

zur Sprache bringen -ansprechen/besprechen - dilə tutmaq

zur Sprache kommen - besprochen werden - danışılmaq

auf Kritik stoßen - kritisiert werden - tənqid olunmaq

zur Verfügung stehen - gebraucht werden können - istifadəsində olmaq

Məsdər (İnfinitiv)

Alman dilində məsdərin iki forması var:

1. İnfinitiv I (Məsdər I)
2. İnfinitiv II (Məsdər II)

İnfinitiv I (Məsdər I)

Felin kökünə - en və ya - ern, eln əlavə etməklə düzəlir: **baden - çimmək, erinnern -xatırlamaq**

Məsdər I bir təsriflənən felin hərəkəti ilə eyni vaxtı bildirir.

Er glaubt alles zu verstehen. - O düşünür ki, hər şeyi başa düşür.

İnfinitiv II (Məsdər II)

Partizip II + haben və ya **sein** ilə düzəlir: **gelesen haben, gefahren haben**

Məsdər II təsriflənən felin hərəkətindən əvvəl baş verməni bildirir.

Er glaubt alles verstanden zu haben. - O düşünür ki, hər şeyi başa düşmüşdür.

Təsirli fellərin bundan əlavə İnfinitiv I Passiv və İnfinitiv II Passiv forması var:

İnfinitiv I Passiv -Partizip II + werden

İnfinitiv II Passiv -Partizip II + worden sein

Məsdər cümlənin sonunda yerləşir və zu və ya zu-suz işlənə bilər.

Bu hallarda məsdər zu-suz işlənir.

1. Modal felləri və lassen felindən sonra : **Ich muss heute arbeiten- Mən bu gün işləməliyəm.**
2. **sagen (demək), fragen (soruşmaq), berichten (xəbər vermək),kennen (tanımaq), wissen (bilmək) lehren (öyrətmək), lernen (öyrənmək), machen (etmək),finden (tapmaq), heißen (adlanmaq),helfen (kömək etmək), nennen (adlanmaq), schicken (göndərmək), bleiben (qalmaq) fellərindən sonra. Lernen, helfen, lehren onlardan sonra gələn məsdərdən çox sayda söz ilə ayrılırsa mütləq zu qoyulur.**

Er lernt schreiben- o yazmağı öyrənir.

Er half mir mit Rat und Tat mein Haus fertig zu bauen.

O məsləhətləri ilə mənə evi tikib qurtarmağa kömək etdi.

3. **gehen (getmək), fahren (miniklə getmək), laufen (qaçmaq), kommen (gəlmək) fellərindən sonra : Er geht Brot einkaufen- O çörək almağa gedir.**
4. **sehen (görmək), hören (eşitmək), fühlen (hiss etmək), spüren (hiss etmək), riechen (iyləmək) kimi hiss bildirən fellərindən sonra : Er hört ihn singen -o onun oxumağını eşidir.**
5. Felin əmr forması : **Rauchen ist verboten**

Hören, sehen und helfen məsdərlə işləndikdə Perfekt-də məsdər formasında (modal fellər kimi Partizip II -də yox) qalırlar.

Er sieht den Täter laufen - O cinayətkarı qaçan görür.

Er hat den Täter laufen sehen. - O cinayətkarı qaçan gördü.

Aşağıdakı hallarda məsdər zu ilə işlənir.

1. Əksər fellərdən, xüsusəndə **beginnen (başlamaq), beschließen (qərara almaq), bitten (xahiş etmək), verlangen (tələb etmək)** fellərindən sonra

Wir beginnen zu arbeiten - Biz işləməyə başlayırıq.

2. **Wunsch, Lust, Mut, Glück, Spaß, Zeit, Möglichkeit** isimləri olan cümlələrdə. Məsdər qrupu vergüllə işlənir.

Ich habe keine Zeit, heute zu arbeiten - Bu gün işləməyə vaxtım yoxdur.

3. **Leicht, schwer, möglich, unmöglich** sifətləri işlənən cümlələrdə. Məsdər qrupu vergüllə işlənir.

Es ist schwer, heute zu arbeiten - Bu gün işləmək çətinidir.

Ayrılan prefiksli fellərdə zu prefikslə fel kökü arasında yazılır.

Er beschloß die Tür aufzumachen. - O, qapını açmağı qərara aldı.

Məsdər qrupu çox zaman vergüllə yazılır. Pronominal zərflər olarsa vergül qoyulmalıdır.

Ich bitte Sie darum, die Rechnung sofort zu bezahlen. -

Mən Sizdən xahiş edirəm, hesabı təcili ödəyəsiz.

Əgər hər iki cümlədə hərəkəti icra edən eyni şəxsdirsə, məsdərləri dass - bağlayıcı tamamlıq budaq cümlələri əvəz edə bilər.

Ich verspreche dir(,) immer meine Hausaufgaben zu machen.

Mən sənə həmişə öz ev tapşırıqlarımı edəcəyimi söz verirəm.

Ich verspreche dir, dass ich immer meine Hausaufgaben mache.

Mən sənə söz verirəm ki, mən həmişə ev tapşırıqlarımı edəcəm.

Haben və sein felləri məsdərlə işlənərsə məcburiyyəti və imkan bildirirlər. haben zu- suz işləndiyi hallarda artıq bu mənaları vermir.

Məsdərlə işlənən bəzi fellər

verstehen + zu + Infinitiv-bacarmaq

Er versteht das gut zu machen. O bunu yaxşı bacarır.

wissen + zu + Infinitiv-bacarmaq

Sie weiß den Haushalt gut zu führen. -O ev təsərrüfatını yaxşı bacarır.

scheinen + zu + Infinitiv-görsənmək, deyəsən

Er scheint das schon zu wissen. O deyəsən bunu artıq bilir.

glauben + zu + Infinitiv-güman etmək

Er glaubt diese Arbeit schaffen zu können. - O bu işin öhdəsindən gələcəyini güman edir.

pflegen + zu + Infinitiv-vərdiş etmək

Ich pflege abends spazieren zu gehen. - Mən axşamlar gəzməyi vərdiş etmişəm.

haben+zu+Infinitiv

Bu birləşmə modal münasibətləri bildirir.

haben+zu+Infinitiv aktivlik ifadə etməklə yanaşı vaciblik və zəruriliyi göstərir. Azərbaycan dilinə malı, məli kimi tərcümə olunur, müssen, sollen modal fellərinə yaxın olub aktivlik xarakteri daşıyır.

Ich habe dieses Buch zu lesen. - Mən bu kitabı oxumalıyam.

Ich habe die Hausaufgaben zu machen - Mən dərslərimi etməliyəm.

haben+zu+Infinitiv birləşməsi işlənən cümlədə man əvəzliyi də işlənir. Bu halda birləşmə lazım olmaq feli ilə tərcümə olunur.

Man hat die Temperatur des Körpers festzustellen.

Cismin istiliyini müəyyən etmək lazımdır.

sein+zu+Infinitiv

sein+zu+Infinitiv -də modal münasibətləri bildirir. sein+zu+Infinitiv -isə passivliyi ifadə edir, vaciblik və zəruriliklə yanaşı imkanı da göstərir. Azərbaycan dilinə malı, məli, bilmək və mümkün olmaq felləri ilə tərcümə olunur. Müssen, sollen, können modal fellərinin mənasına yaxın olub passivlik xarakteri daşıyır yəni əsas fel passivdə işlənir.

Dieses Buch ist zu lesen. - Bu kitab oxunmalıdır.

Dieses Buch muß gelesen werden. - Bu kitab oxunmalıdır.

zu partıqlı təsirli fellərdən əmələ gəlmiş Partizip I-dən də əvvəl işlənir. Bu birləşmə əşyaya aid edilməli olan və edilə bilən işi bildirir. Bu zaman Partizip I passivlik xarakteri daşıyır və isimdən əvvəl durub cümlədə təyin olur.

Das zu lösende Problem ist von großer Bedeutung.

Həll olunması (olunmalı) problemin böyük əhəmiyyəti var.

Məsdər qrupları

Məsdərlər məqsəd, niyyət, təzad, təzi-hərəkəti bildirdikdə məsdər qrupları işlənir.

Alman dilində zu - ilə işlənən xüsusi məsdər qrupları vardır. Bu qruplar vergüllə ayrılır, baş cümlədən əvvəl və sonra gələ bilərlər. Bu qruplar, məqsəd, niyyət, istifadə edilməmiş imkanı, həyata keçməmiş gözləntini bildirirlər. Məsdər qruplarının mübtədası olmur.

Bu qruplar:

um...zu (məqsəd və niyyəti)

Ich gehe in Supermarkt, um ein Brot zu kaufen.- Mən mağazaya gedirəm, bir çörək almaq üçün.
(Mən mağazaya bir çörək alamağa gedirəm.)

(an)statt...zu (təzadı, gözlənilən hərəkət baş vermir, əvəzinə başqası baş verir.)

Er hört Musik, anstatt Deutsch zu lernen- O musiqiyə qulaq asır, alman dili öyrənməyin əvəzinə.(O alman dili öyrənməyin əvəzinə musiqiyə qulaq asır.)

ohne...zu (təzi - hərəkəti və çatışmayan hərəkəti, gözlənilən hərəkət baş vermir. ohne dass ilə işlənən təzi - hərəkət budaq cümlələrini əvəz edə bilər.)

Er kommt, ohne jemand zu begrüßen-o gəlir, heç kimə salam vermədən. (O heç kimə salam vermədən gəlir.)

Məqsəd budaq cümləsi (der Finalsatz) - wozu ? (nə məqsədlə?) sualına cavab verir və damit bağlayıcısı ilə baş cümləyə bağlanır. Məqsəd budaq cümləsində baş və budaq cümləsində hərəkəti ayrı- ayrı şəxslər icra edir.

Der Lehrer erklärt den Regel, damit er ihn versteht.- Müəllim qaydanı başa salır ki, o onu başa düşsün.

Məqsəd budaq cümləsi um.. zu... infinitiv qurpu ilə də ifadə oluna bilər. Bu zaman baş cümlədə və budaq cümlədə hərəkəti icra edən şəxslər eyni olur.

Ich gehe in Supermarkt, um ein Brot zu kaufen.- Mən mağazaya gedirəm, bir çörək almaq üçün.

Modal fellər məqsəd budaq cümləsində, baş cümlədə işləmə bilməzlər.

Məsdər II

Bu zaman Perfekt zaman formasının düzəlməsində iştirak edən köməkçi fellər : haben və sein zu qəbul edərək cümlənin sonuna keçir.

Ich habe das Brot gekauft- Mən çörək almışam

Er erinnere, das Brot gekauft zu haben. - Mən çörək aldığımı xatırlayıram.

Qayıdış fel (das Reflexivverb)

Hərəkətin bu hərəkəti icra edən özünü üzərində gördüyünü ifadə etmək üçün qayıdış əvəzlilikləri istifadə olunur. Qayıdış felləri qayıdış əvəzlilikləri vasitəsilə düzəlir. Qayıdış əvəzlilikləri öz əvəzliyinin uyğun forması kimi də tərcümə oluna bilər və ya ümumiyyətlə tərcümə olunmaya bilər.

Şəxs əvəzlilikləri	Şəxs əvəzlilikləri: Təsirlik hal	Şəxs əvəzlilikləri: Yönlük hal	Qayıdış əvəzlilikləri
ich	mich	mir	mich
du	dich	dir	dich
er	ihn	ihm	sich
sie	sie	ihr	sich
es	es	ihm	sich
wir	uns	uns	uns
ihr	euch	euch	euch
sie	sie	ihnen	sich
Sie	Sie	Ihnen	sich

Sich- qayıdış əvəzliyi ilə işlənən fellər təsirsiz hesab olunur.

Əksər halda sich- təsirli feli təsirsiz fəle çevirir.

Ich wasche das Auto-Mən maşını yuyuram.

Ich wasche mich - Mən özümü yuyuram. wasche mich- burda qayıdış felidir.

Qayıdış felləri təsirlənərkən qayıdış əvəzlilikləri də şəxsə görə dəyişir.

Qayıdış əvəzlilikləri III şəxsdə sich formasında olur.

ich wasche mich - mən özümü yuyuram	wir waschen uns - biz özümüzü yuyuruq
du wäschst dich - sən özünü yuyursan	ihr wascht euch - siz özünüzü yuyursunuz
er/sie/ es wäscht sich - o özünü yuyur	sie waschen sich - onlar özlərini yuyurlar

Qayıdış əvəzlilikləri də şəxs əvəzlilikləri kimi hallanır. Qayıdış əvəzlilikləri təsirlik və yönlük halda ola bilər. Cəmdə qayıdış əvəzlilikləri qarşılıqlı fəaliyyəti (iş) bildirir.

Sie treffen sich - Onlar görüşürlər.

Qayıdış felləri iki qrupa ayrılır. **Həqiqi qayıdış felləri** və **qeyri - həqiqi qayıdış felləri**

Həqiqi qayıdış felləri həmişə qayıdış əvəzlilikləri ilə işlənir. **Məsələn: sich erkälten**

Ich erkälte mich ständig- mən tez- tez xəstələnirəm.

Həqiqi qayıdış felləri özlərindən sonra ya təsirlik ya da yönlük halda olan qayıdış əvəzlilikləri tələb edir.

Həqiqi qayıdış fellərinin siyahı əlavədə verilib.

Qeyri həqiqi qayıdış felləri, qayıdış əvəzlilikləri ilə və ya onlarsız işlənə bilər.

Ich wasche das Auto-Mən maşını yuyuram.

Ich wasche mich - Mən özümü yuyuram.

Əgər qeyri həqiqi qayıdış felləri işlənən cümlədə bu felə bağlı təsirlik halda olan isim yoxsa onda qayıdış əvəzliyi təsirlik halda, yox əgər varsa onda qayıdış əvəzliyi yönlük halda olur.

Ich wasche mich - Mən özümü yuyuram.

Ich wasche mir die Hände - Mən öz əllərimi yuyuram.

Bu fellərdən sonra qayıdış əvəzlilikləri Dativ halında olur.

sich ansehen, sich anschauen, sich angucken- baxmaq

sich anhören-qualağ asmaq

sich angewöhnen - öyrəşmək

sich abgewöhnen -tərgitmək

Ich sehe mir einen neuen Film an.	Wir sehen uns einen neuen Film an.
Du siehst dir einen neuen Film an.	Ihr seht euch einen neuen Film an.
Er, sie, es sieht sich einen neuen Film an.	Sie, Sie sehen sich einen neuen Film an.

Cümlədə qayıdış əvəzliyi həmişə təsriflənən feldən sonra gəlir. Qayıdış əvəzliyi isim ilə ifadə olunan mübtədadan əvvəl, əvəzliliklə ifadə olunan mübtədadan sonra gəlir.

Am Morgen duscht er sich. -O səhər yuyunur.

Am Morgen duscht sich der Schüler. -Şagird səhər yuyunur.

Zərf (das Adverb)

Hal və ya hərəkətin əlamətini, yəni onun necə yaxud nə zaman, nə qədər yaxud harada icra olunduğunu bilirir.

Quruluşuna görə zərflər:

Sadə:

ja - axı	fast - demək olar ki	wie - necə
nie - heç vaxt	so - belə	wo - harada
da - burada, orada	sehr - çox	wann - nə vaxt
dort - orada	oft - tez-tez	noch - hələ
hier - burada	oben - yuxarıda	schon - artıq
her - buraya	hinten - arxada	bald - tezliklə
hin - oraya	unten - aşağıda	erst - yalnız
jetzt - indi	vorn - qabaqda	

Düzəltmə (İsim, sifət yaxud saylara **-s**, **-lich**, **-lings**, **-ens** suffikslərini əlavə etməklə):

morgens (Morgen) - səhər	blindlings (blind) - kor-koranə
abends (Abend) - axşam	höchstens (hoch) - ən böyük
flugs (Flug) - tez cəld, bir anda	nächstens (nah) - gələcəkdə, tezliklə
falls (Fall) - əgər	zweitens (zwei) - ikinci
nachts (Nacht) - gecə	endlich (Ende) - nəhayət
neulich (neu) - bu yaxınlarda	

Mürəkkəb:

Mürəkkəb zərflər

isimlərlə: stückweise (Stück - Weise) - hissə - hissə

sifətlərlə: gleichfalls (gleich - Fall) - bu şəkildə

əvəzliliklə: meinerseits (mein - Seite) - mənim tərəfimdən

saylara: mehrmals (mehr - Mal) - bir neçə dəfə

zərflə: damals (da - Mal) - o vaxt

sözünü ilə (nach - Mittag) - günortadan sonra

vorsichtshalber (Vorsicht - halber) - ehtiyat üçün

əmələ gəlir.

Həmçinin iki zərfin və ya zərflə sözünün birləşməsindən də mürəkkəb zərflər əmələ gəlir.

zərflə zərf: hierher (hier - her) - buraya qədər

zərflə sözünü: vorgestern (vor - gestern) - srağa gün

Yiyəlik əvəzlilikləri **-seits** və **-wegen** ilə birləşərək mürəkkəb zərflər əmələ gətirir.

meinerseits, deinetwegen

Bu zaman **wegen** -nin qarşısında **r t** - ilə əvəz olunur.

Mürəkkəb zərflərlə əvəzliliklərlə sözünün birləşməsindən əmələ gələn bir qrup zərflər - əvəzlilik zərfləri (Pronominaladverben) -də aiddir.

Əvəzlik zərfləri (Pronominaladverbien)

Bu halda **was** - əvəzliyi **wo**, das əvəzliyi da şəklinə düşür. Pronominaladverb wo və da sözlərinin Dativ və Akkusativ hallarını tələb edən sözləri ilə birləşməsindən əmələ gəlir. Yalnız əşyaları əvəz edir. **Wo** - **nə**, **da** - **bu** mənası verir. Əgər sözünü saitlə başlayarsa bu zaman bunların arasına **r** əlavə olunur.

dafür - bunun üçün,

damit - bununla

darüber - bunun haqqında

wofür - nə üçün

womit - nə ilə

worüber - nə haqqında

daran - bundan

darauf - bunun üzərində, bunu

daraus - bundan

dabei - bunda

dadurch - bununla

darin - bunda

danach - bundan sonra

darunter - bunun altında

darum - bu haqqda

davon - bu haqqda

davor - bundan əvvəl

dazu -bunun üçün

woran -nədən

worauf - nəyin üzərində

woraus - nədən

wobei -nəyin yanında

wodurch -nə ilə

worin - nədə

wonach -nədən sonra

worunter -nəyin altında

worum - nə haqqda

wovon - nə haqqda

wovor - nəyin qarşısında

wozu - nə üçün

Ich fahre mit Auto - mən maşınla gedirəm

Womit fährst du ? - Sən nə ilə gedirsən?

Ich fahre damit-Mən bununla gedirəm.

Şəxs olarsa

Ich fahre mit Freund - Mən dostumla gedirəm.

Mit wem fährst du? - Kiminlə gedirsən?

Ich fahre mit ihm - Mən onunla gedirəm.

Zərflərin növləri

Yer zərfləri

Sualları

wo -harada?

hier- burda,

dort - orda

da - burda,

überall -hər yerdə,

oben- yuxarıda,

unten- aşağıda,

vorn - qarşıda,

hinten - arxada,

nirgends -hər yerdə

irgendwo - haradasa,

drinnen - içəridə,

draußen - bayırda

wohin- haraya?

hierhin - buraya,

dahin -ora,

links- sağa,

rechts- sola,

hinauf - yuxarı,

zurück - geriye,

dorthin - oraya,

vorwärts - irəliyə,

rückwärts - geriye,

aufwärts - yuxarıya,

abwärts - aşağıya,

hierher - buraya,

herab -aşağıya,

herauf - yuxarıya,

woher - haradan?

davon - buradan, dorthier -oradan

hin -uzaqlığı, özündən kənara tərəf olan istiqaməti

ich gehe hin - mən oraya gedirəm

her -yaxınlığı, özünə tərəf olan istiqaməti bildirir

Du kommst her - Sən buraya gəlirsən.

Zaman zərfləri

Sualları:

Wann? -Nə vaxt?

damals - o vaxtı

heute - bu gün

einmal - bir dəfə,

längst -çoxdan,

morgen - sabah,

schon -artıq,

gestern -dünən,

abends -axşam,

morgens - səhər,

nachts - gecə,

jetzt - indi,

einst -bir dəfə,

eben - indicə,

bald - tezliklə,

früh - tezdən,

spät - gec

Wie lange? - Nə qədər müddətə?

lange - uzun müddət,

tagelang - bütün günü,

stundenlang - saatlarla

jahrelang - illərlə,

seit gestern - dünəndən,

bis morgen -səhərə kimi

Wie oft? - Nəçə dəfə? Nə qədər (tez-tez)?

täglich- hər gün,

jährlich- hər il,

wochentlich - həftəlik,

oft-tez -tez,

selten - nadir hallarda

immer, stets - həmişə,

nie, niemals - heç vaxt

Tərzi hərəkət zərfləri

Sualları:

Wie? - necə?

gern - həvəslə,

so - belə,

wenig - az,

ebenso - beləcə,

wohl - yaxşı,

viel - çoxlu,

wirklich - həqiqətən

Auf welche Weise? - hansı tərzlə?

sehr - çox,

beinahe, fast - demək olar ki,

genug - kifayət qədər,

anders - başqa cürə,

noch - hələ,

nur - yalnız

zu - çox

ganz- tamamilə

ganz - həm gücləndirmə həm də zəiflətmə bildirə bilər. überhaupt - ümumiyyətlə bildirir, əsasən inkar cümlələrində olur.

Səbəb və məqsəd zərfləri

Sualları:

Warum? - nə üçün?

darum - bunun üçün

Weshalb? - nəyə görə?

deshalb, deswegen - buna görə

Sifətlərdən əmələ gəlmiş zərflər sifət kimi dərəcələr üzrə dəyişə bilər. Belə zərflər müqayisə dərəcəsinə -er, üstünlük dərəcəsinə am sözü və -st (sten) suffikslə əmələ gətirirlər. Hər iki dərəcədə zərf əksər halda umlaut qəbul edir.

Adi dərəcə - laut (ucadan), Müqayisə dərəcəsi - lauter), Üstünlük dərəcəsi - am lautesten

Aşağıdakı zərflər dərəcələri ümumi qaydaya əsasən əmələ gətirmirlər.

Adi dərəcə (der Positiv)	Müqayisə dərəcəsi (der Komparativ)	Üstünlük dərəcəsi (der Superlativ)
gut (wohl) (yaxşı)	besser	am besten
gern (həvəslə)	lieber	am liebsten
viel (çox)	mehr	am meisten
bald (tezlikə)	eher	am ehesten
wenig (az)	weniger, minder	am wenigsten, mindestens

Superlativ artiklla birləşmiş auf, zu, in sözləri vasitəsilə də əmələ gəlir:

Er wurde aufs herzlichste begrüßt. - Onu lap ürəkdən salamladılar.

Bağlayıcı (die Konjunktion)

Cümlə daxilində sözləri, söz birləşmələri və ayrı - ayrı cümlələri birləşdirən nitq hissəsidir. İşlənməsinə görə bağlayıcılar iki yerə bölünür:

1. Tabesiz bağlayıcılar (Nebenordnende (koordinierende) Konjunktionen):

Tabesiz bağlayıcılar həm cümlə daxilində işlənir, həm də ayrı - ayrı müstəqil cümlələri tabesiz mürəkkəb cümlə şəklində birləşdirir. Tabesiz mürəkkəb cümlələrin bağlayıcıları məzmunca tabesiz, quruluşca sadə və mürəkkəb olur.

und (və),	sondern (ancaq),	deswegen (ona görə ki),
aber (ancaq),	da (bu vaxt, budur),	trotzdem (baxmayaraq),
auch (da/də, həmçinin),	danach (bundan sonra),	also (deməli),
oder (yaxud),	deshalb (ona görə ki),	und zwar (yəni),
außerdem (bundan başqa),	darum (ona görə),	endlich (nəhayət),
denn (çünki),	dann (sonra),	das heißt (bu o deməkdir ki),
allein (yalnız)	so - beləlikə	indessen - amma, yenə də
folglich - nəticəsində	insofern - bu mənada	daraufhin-bunun ardınca
infolgedessen - bunun	dennoch - yenə də, hər halda	inzwischen - bu əsnada
nəticəsində	allerdings - doğrudur, hər	unterdessen - bu arada, bu
demnach - beləlikə	halda	dəmdə

Tabesiz mürəkkəb cümlələr **und (və), aber (ancaq), oder (yaxud), denn (çünki), da (bu vaxt, budur), sondern (ancaq), allein (yalnız)** kimi bağlayıcılar ilə bağlandıqda bu zaman hər bir cümlədə xəbər (fel) **ikinci** yerdə gəlir. Yəni bu bağlayıcılar söz sırasına təsir etmirlər.

Ich gehe mit ihm, oder ich bleibe zu Hause. Mən onunla gedirəm, yaxud evdə qalırım.

denn - bağlayıcısından başqa, bağlayıcı ilə bağlanan cümlələrdə eyni üzvlər təkrarlanmaya bilər.

Vielleicht fahren wir in die Berge oder wir fahren ans Meer. -

Bəlkə biz dağlara gedəcəyik yaxud biz dənizə gedəcəyik.

Vielleicht fahren wir in die Berge oder ans Meer. - Bəlkə biz dağlara yaxud dənizə gedəcəyik.

Und və oder bağlayıcılarından əvvəl vergül qoyulmur, denn, aber, sondern bağlayıcılarından əvvəl vergül qoyulur.

Ich gehe nach Hause und arbeite viel. - Mən evə gedirəm və çox işləyirəm.

Əgər bağlayıcı zərfdən əmələ gələrsə, onda söz sırasına təsir edir, beləki ondan sonra xəbər gəlir.

Belə bağlayıcılar əsasən təsriflənən feldən əvvəl və ya sonra gəlir. Məsələn: deshalb, trotzdem

deshalb - ona görə, darum- ona görə, deswegen - ona görə, dann - sonra

also - deməli, und zwar - jəni, endlich - nəhayət, das heißt - bu o deməkdir ki

Tabesiz mürəkkəb cümlələr bir - biri ilə **danach (bundan sonra), deshalb (ona görə ki), darum (ona görə), dann (sonra), deswegen (ona görə ki), trotzdem (baxmayaraq), also (deməli), und zwar (yəni), endlich (nəhayət), das heißt (bu o deməkdir ki)** kimi bağlayıcılar ilə bağlandıqda bu zaman bağlayıcı olan cümlələrdə xəbər (fel) bağlayıcıdan sonra , yəni **birinci** yerdə gəlir. Yəni bu bağlayıcılar söz sırasına təsir edir.

Ich gehe mit ihm, dann gehe ich nach Hause. Mən onunla gedirəm, sonra evə gedirəm.

sondern və aber ziddiyyəti bildirir. sondern inkar olan cümlədən sonra gələn cümlədə olur.

2. Tabeli bağlayıcılar (Die subordinierende Konjunktion (Subjunktionen)).

Tabeli bağlayıcılar isə tabeli mürəkkəb cümlədə budaq cümlə ilə baş cümləni birləşdirir. Budaq cümlə bağlayıcı ilə başlayır və vergül onlardan əvvəl gəlir. Bağlayıcıdan sonra mübtəda gəlir. Tabeli mürəkkəb cümlələri birləşdirən bağlayıcıları mənası:

dass - ki,	weil -çünki,
ob- mı, mi,	da - beləki,
als, wenn- anda, əndə,	damit-ki, beləki,
nachdem - sonra,	wenn, falls- əgər,
während - zaman, anda,əndə,	dass, so dass -beləliklə,
bis -qədər ,	obwohl, trotzdem - baxmayaraq,
solange - o vaxta qədər ki,	indem -araq, əmək,
sobald - kimi,	ohne dass- madan mədən,
seitdem- bəri,	anstatt -əvəzinə,
ehe, bevor - əvvəl,	als ob – sanki

Bağlayıcılar quruluşuna görə:

1. Tək işlənən sadə bağlayıcılar : Məsələn: dann, weil, dass
Mürəkkəb yaxud cüt işlənən bağlayıcılara bölünürlər.
2. Mürəkkəb bağlayıcılar

Mürəkkəb bağlayıcılar

Eyni cinsli sözlər və cümlələri birləşdirir.

entweder....oder.....	ya.... ya da....	weder ..noch..	nə.... nə də...
nicht nur...sondern auch..	nəinki.... həтта....	teils.... teils....	gah.... gah da...
sowohl... als auch....	nəinki... həтта....	malmal....	gah.... gah da....
je desto	nə qədər.... bir o qədər...	zwar .. aber...	əslində .. amma..
Einerseits.. andererseits..	bir tərəfdən.. digər tərəfdən..	bald.... bald...	gah.... gah da....

Sie fuhr weder nach Deutschland, noch besuchte sie die Uni.

O nə Almaniya getdi, nə də universitetə baş çəkdi.

sowohl... als auch.... nəinki.... həтта.... yalnız cümlə üzvlərini birləşdirir.

Sie kann sowohl Chinesisch als auch Japanisch sprechen. O həm çin dilində həm də yapon dilində danışa bilir

Mürəkkəb bağlayıcıların mürəkkəb cümlədə yeri

Entweder - birinci cümlədə birinci və ya üçüncü yerdə, **oder** - ikinci cümlədə söz sırasına təsir etmədən birinci yerdə.

Entweder fahren wir nach Italien oder ich bleibe zu Hause. - Biz ya İtalyaya gedirik ya da mən evdə qalıram.

Nicht nur - birinci cümlədə üçüncü yerdə **sondern** - ikinci cümlədə söz sırasına təsir etmədən birinci yerdə auch ikinci cümlədə tərsiflənən feldən sonra

Er kann nicht nur sehr gut Klavier spielen, sondern er hat auch eine gute Stimme.

O nəinki pianoda yaxşı ifa edə bilir, hətta yaxşı səsi var.

Zwar - birinci cümlədə birinci və ya üçüncü yerdə, **aber** - ikinci cümlədə söz sırasına təsir etmədən birinci yerdə.

Er ist zwar sehr begabt, aber oft ist er einfach faul. O əslində istedadlıdır, amma o çox vaxt sadəcə tənbəldir.

Bu bağlayıcıların birinci hissəsi birinci cümlədə birinci və ya üçüncü yerdə, ikinci hissəsi ikinci cümlədə söz sırasına təsir edərək birinci yerdə gəlir. (Yəni onlardan dan sonra xəbər gəlir)

Weder -noch

Einerseits - andererseits

Mal - mal

Bald - bald

Teils - teils

Sie fuhr weder nach Deutschland, noch besuchte sie die Uni.

O nə Almaniya getdi, nə də universitetə baş çəkdi.

Ədat (die Partikel)

Ədatlar danışılan dilə aiddir. Onların böyük əhəmiyyəti yoxdur. Onları istifadə etməmək də olar. Onları istifadə etdikdə onlar cümlələrə emosional ifadəsi verir. Ədatlar hallanmır. Ədatlar bəzən azərbaycan dilinə tərcümə olunmur.

Ədatlar 3 qrupa ayrılır:

1. Sifət və zərf qarşısında gələrək onun mənasını artırır yaxud azaldır.

absolut, außergewöhnlich, einigermaßen, etwas, extrem, ganz, kaum, komplett, nicht gerade, recht, sehr, total, überaus, ungewöhnlich, völlig, weit, ziemlich, zu

Das Auto ist zu teuer. Maşın çox bahalıdır.

Das Auto ist ziemlich teuer. Maşın kifayət qədər bahalıdır.

2. Cümlədə vacib ifadənin qarşısında işlənərək onunla əlaqə yaradırlar

allenfalls, auch, ausgerechnet, besonders, bestenfalls, bloß, erst, lediglich, mindestens, nur, selbst, sogar, vor allem, wenigstens, zumindest

Sogar mein Sohn kann das.-Hətta mənim oğlumda bunu bacarır.

Vor allem gefiel uns die Gegend. - Hər şeydən əvvəl ərazi xoşumuza gəldi.

3. Modal ədatlar. Danışıqda kifayət qədər çox istifadə olunurlar. Onlar maraq yaratmaq, təəccüb oyatmaq, bir ifadəni gücləndirmək, yaxud zəiflətmək,

Bəli/xeyr sualı müsbət cavablandırıldıqda doch işlənir.

Ədatlar bildirdiyi mənaya görə aşağı qruplara bölünür:

1. Maraq - denn, eigentlich

Wann ist denn deine Prüfung? - Sənin imtahanın nə vaxtdır ki?

Haben Sie eigentlich die neue Ausstellung gesehen? - Siz əslində təzə sərgini görmüsüz?

2. Təəccüb - denn, vielleicht, doch, ja, aber, auch, eigentlich

Das freut mich aber, dass du wieder gesund bist. Bu məni sevindirir, ki sən yenə də sağlamsan.

Du bist ja gar nicht krank. - Sən ki xəstə deyilsən.

(Ich habe gedacht, dass du krank bist.) - (Mən fikirləşdim ki, sən xəstəsən.)

Du bist ja auch auf der Party.-Sən də şənlikdəsən ki.

(Was machst du denn hier?) - Sən burda nə edirsən?

Eigentlich ist er ein guter Schüler. - Əslində o yaxşı şagirdir.

3. Xahiş - mal, vielleicht, doch, denn, eigentlich

Wie heißt deine neue Freundin eigentlich? -Sənin rəfiqən əslində necə adlanır?

Wie viel Uhr haben wir denn eigentlich? - Əslində saat neçədir ki?

(Ist es denn schon spät?) - Yəni bu qədər gecdir?

Komm doch einfach mal vorbei. (Komm mich besuchen.) - Mənə baş çək.

Können Sie mir bitte mal helfen? - Mənə kömək edə bilərsiniz?

4. Xəbərdarlıq - mal, ja, bloß, nur

Lass das ja sein.-Qoy qalsın. (Mach das nicht.) - (Bunu etmə)

Leg das bloß wieder hin. - Qoy yerinə. (Nimm das nicht mit!) - (Özünə götürmə!)

Werde "nur" nicht gegenüber deinem Vater frech! - Atana qarşı ədəbsiz olma!

(Überlege dir gut, was du sagst!) - Nə dediyini yaxşı fikirləş

5. Tələb - mal, vielleicht, doch

Hilf mir doch mal. - Mənə kömək et.

6. Həvəsləndirmə - schon, ruhig, doch

Du kannst ruhig gehen. - Sən rahat gedə bilərsən.

7. Qəzəb -vielleicht, doch

Das weißt du doch! - Bunu ki bilirsən !

8. məzəmmət - doch

Hör doch auf mich. Mənə qulaq as.

9. Arxayınsızlıq: doch

Du liebst mich doch noch, oder? - Sən məni sevirsən, yoxsa?

10. Razılaşma: eben, halt

Ja, das ist halt so. - Bəli, belədir.

11. Güman: wohl

Der wird wohl nach Hause gegangen sein. - O yəqin evə getmiş olar.

denn - maraq, təəccüb

eigentlich - maraq, unutma

mal -xahiş, tələb, xəbərdarlıq

vielleicht - xahiş, tələb, təəccüb, qəzəb

doch - dəstək, həvəsləndirmə, narazılıq, qəzəb, arzu, müsbət reaksiya gözləmə, təəccüb, xahiş

ja - təəccüb, ideya, xəbərdarlıq

aber - təəccüb

ruhig - problemsiz, həvəsləndirmə

bloß - xəbərdarlıq

schon - səbrsiz, məhdud həvəsləndirmə

Nida (die Interjektion)

Ach!

Ei!

Oh!

Pst! - Sakit!

Hurra! - Ura!

Pfui! - Tfu! Uf!

Prost! - Sağlığına!

Huchhe! - Tfu! Tfu!

Oh weh! - Ah! Oh!

Achtung! - Diqqət!

Hoch! - Yaşasın! Ura!

Prosit allerseits! - Hamının sağlığına!

Oh la la! - Belə də! Bir təhər!

Du lieber Himmel! - Ay Allah!

Ich bin doch hier! - Mən ki burdayam!

Donnerwetter! - Lənətə gəlsin!

Wie schade! - Əfsus! Heyf!

Ruhe ! - Sakit!

Mürəkkəb cümlə

Alman dilində iki növ mürəkkəb cümlə var:

1. Tabesiz mürəkkəb cümlə. İki və daha artıq müstəqil cümlədən ibarət olur.
2. Tabeli mürəkkəb cümlə. Tabeli mürəkkəb cümləni təşkil cümlələr isə grammatik cəhətdən bir-birindən aslıdır.

Tabesiz mürəkkəb cümlə

Tabesiz mürəkkəb cümlələrin bağlayıcıları məzmunca tabesiz, quruluşca sadə və mürəkkəb olur. Tabesiz mürəkkəb cümlələr **und (və), aber (ancaq), oder (yaxud), denn (çünki), da (bu vaxt, budur)** kimi bağlayıcılar ilə bağlandıqda bu zaman hər bir cümlədə xəbər (fel) **ikinci** yerdə gəlir. **Ich gehe mit ihm, oder ich bleibe zu Hause.**

Mən onunla gedirəm, yaxud evdə qalıram.

Tabesiz mürəkkəb cümlələr bir - biri ilə **danach (bundan sonra), deshalb (ona görə ki), darum (ona görə), dann (sonra), deswegen (ona görə ki), trotzdem (baxmayaraq), also (deməli), und zwar (yəni), endlich (nəhayət), das heißt (bu o deməkdir ki)** kimi bağlayıcılar ilə bağlandıqda bu zaman bağlayıcı olan cümlələrdə xəbər (fel) **birinci** yerdə gəlir.

Ich gehe mit ihm, dann gehe ich nach Hause.

Mən onunla gedirəm, sonra evə gedirəm.

Mürəkkəb bağlayıcılar

Eyni cinsli sözlər və cümlələri birləşdirir.

entweder....oder.....	ya.... ya da....	weder ..noch..	nə.... nə də...
nicht nur...sondern auch..	nəinki.... həтта....	teils.... teils....	gah.... gah da...
sowohl... als auch....	nəinki... həтта....	malmal....	gah.... gah da....
je desto	nə qədər.... bir o qədər...	zwar .. aber...	əslində .. amma..
Einerseits.. andererseits..	bir tərəfdən.. digər tərəfdən..	bald.... bald...	gah.... gah da....

Tabesiz mürəkkəb cümlələrdə korrelat zərfləklərdə işlənə bilər:

eben, gerade (elə, məhz) noch (hələ) schon (artıq) və s.

Ich wollte eben zu dir kommen, da kommst du selbst.

Mən elə sənənin yanına gəlmək istəyirdim, budur sən gəlirsən.

Tabeli mürəkkəb cümlə

Tabeli mürəkkəb cümləni təşkil edən cümlələr isə qrammatik cəhətdən bir-birindən aslı olur.

Tabeli mürəkkəb cümlə (Satzgefüge) baş (**Hauptsatz**) və budaq cümlədən (**Nebensatz**) ibarət olur. Adətən budaq cümlə baş cümlədə hər hansı bir cümlə üzvünü əvəz etmiş olur və əvəz edilmiş üzvün çatdırmalı olduğu məlumat budaq cümlə vasitəsi ilə genişləndirilir. Budaq cümlə cümlənin əvvəldə, ortada və axırda gələ bilər.

Tabeli mürəkkəb cümlənin xüsusiyyətləri:

1. Baş cümlə tək işləndikdə mənaya malik olur, budaq cümlədən əvvə gəldikdə xəbər ikinci yerdə, budaq cümlədən sonra gəldikdə isə baş cümlədə xəbər birinci yerdə olur.
2. Budaq cümlə sərbəst şəkildə heç bir mənaya malik olmur, budaq cümlədə xəbər və ya xəbərin dəyişən hissəsi cümlənin sonunda gəlir.
3. Budaq cümlə bağlayıcı ilə başlayır və vergül onlardan əvvəl gəlir. Bağlayıcıdan sonra mübtədə gəlir. Əgər budaq cümlədə əvəzlik varsa əvəzlik budaq cümlədə isimlə ifadə olunan mübtədadan əvvəl, əvəzliklə ifadə olunan mübtədadan sonra gəlir. Bu qayıdış əvəzlərinə də aiddir.

Es freut mich sehr, dass du mich heute besuchst . - Mən sevinirəm ki, sən məni bu gün ziyarət edəcəksən.

(baş cümlə əvvəl gəlir, budaq cümlədə xəbər cümlənin sonunda gəlir)

Wer Hunger hat, muss essen.-Kimin ki aclığı var, yemək yeməlidir.

(budaq cümlə əvvəl gəlir, baş cümlə xəbərlə başlayır.)

Tabeli mürəkkəb cümlələri birləşdirən bağlayıcıların mənası

Tamamlıq budaq cümləsi - dass - ki, ob- mı, mi,

Zaman budaq cümləsi - als, wenn- anda, əndə, nachdem - sonra, während - zaman, anda,əndə, bis -qədər , solange - o vaxta qədər ki, sobald - kimi, seitdem- bəri, bevor - əvvəl

Wenn, als, während, solange, seit, bis bağlayıcıları ilə bağlanan cümlələrdə hərəkətlər eyni zamanda, bevor, ehe, nachdem, sobald, als (Plusquamperfekt), wenn (keçmiş zaman)

bağlayıcıları ilə bağlanan cümlələrdə hərəkətlər müxtəlif zamanlarda baş verir. Bu zaman zaman formaları nəzərdə tutulmur.

Səbəb budaq cümləsi - weil -çünki, da - beləki

Məqsəd budaq cümləsi - damit-ki, beləki

Şərt budaq cümləsi - wenn, falls- əgər

Nəticə budaq cümləsi - dass, so dass -beləliklə

Güzəşt budaq cümləsi - obwohl, trotzdem - baxmayaraq

Tərzi hərəkət budaq cümləsi - indem -araq, ərək, ohne dass- madan mədən

Qarşıdurma budaq cümləsi: während - anda, əndə, wohingegen, wogegen - halbuki

Alternativ budaq cümləsi-anstatt -əvəzinə

Müqayisə budaq cümləsi- als ob -sanki

Mübtəda budaq cümləsi (der Subjektsatz)

Mübtəda budaq cümləsi (der Subjektsatz) - kim? (wer?) nə ? (was?) sualına cavab verir. ob (mı,mi), dass (ki), sual sözləri (wer? - kim?, was?- nə ? wo? -harada? wann?- nə vaxt?), nisbi əvəzliliklər ilə baş cümləyə bağlanır.

Korrelatları: der, das

Qrammatik əlamətləri: es ist klar, es ist besser, es ist schade, es ist sicher, es ist gut - modellərindən sonra gəlir.

Ob er kommt, ist unbestimmt. - O gələcəkdirmi, bu məlum deyil.

Es ist klar, dass du gut Geige spielst.- Aydındır ki, sən yaxşı skripka çalırsan.

Es freut uns sehr, dass ihr hier seid.-Bizi çox sevindirir, sizin burda olmağınız.

Wer fleißig lernt, wird belohnt. Kim həvəsli öyrənir, mükafatlandırılacaq.

Es ist doch klar, dass ich dir helfe. - Sənə kömək etməyin aydındır.

Tamamlıq budaq cümləsi (der Objektsatz)

Əsasən baş cümlədən əvvəl gəlir. Bağlayıcıları : wer? (kim?) was ? (nə?) wo? (harada?) wann? (nə vaxt?) woher? (haradan?), dass (ki), ob (mı, mi, mu, mü)

Er sagt, dass er gekommen ist. O deyir, ki o gəlmişdir.

Er fragt, ob ich komme? O soruşur ki, mən gələcəyəmmi?

Er sagt, wie er gekommen ist? O deyir ki, o necə gəlmişdir?

Korrelatları : der, das, pronominal zərflər.

Wir haben nicht daran bezweifelt, dass du deine Prüfung bestehen wirst.

Biz heç şübhə etməmişdik ki, sən imtahanları verəcəksən.

Tue das, was man dich bittet.

Səndən nəyi xahiş edirlərsə onu et.

antworten, fragen schreiben, bemerken, erzählen, erklären, sagen, melden fəllərindən sonra tamamlıq budaq cümləsi gəlir.

Vasitəli cümlələr tamamlıq budaq cümləsi ilə verilə bilər.

Er sagte, er habe/hat eine Freundin gesehen. O bir rəfiqəsini gördüyünü deyir.

Er sagte, dass er eine Freundin gesehen habe/hat. O bir rəfiqəsini gördüyünü deyir.

Vasitəli cümlələrin formalarından biri **vasitəli suallardır**. Sual budaq cümlədə olarsa vasitəli sual olur. Vasitəli suallar daha nəzakətli sual formalarıdır.

Sual sözlü suallarda bağlayıcı sual sözləri olur.

Wissen sie vielleicht, wann der nächste Zug nach Berlin abfährt?

Bəlkə bilərsiniz, Berlinə növbəti qatar nə vaxt yola düşür?

Sual sözsüz suallarda bağlayıcı ob olur. ob - bağlayıcısı sual sözü olmayan suallarda işlənir?

Könnten Sie mir sagen, ob heute noch ein Zug nach Berlin fährt?

Mənə deyə bilərsinizmi, Berlinə bu gün hələ qatar gedir?

Adətən bu cümlələrdən sonra olur.

Ich weiß nicht, ...

Er fragt, ...

Ich verstehe nicht, ...
 Sie möchte wissen, ...
 Ich sage dir nicht, ...
 Können Sie mir sagen, ...?

Təyin budaq cümləsi (Der Attributsatz)

Təyin budaq cümləsi (Der Attributsatz)- welche,er, es?, (hansı?), was für ein? (necə?) sualına cavab verir, nisbi əvəzliliklə və sual sözləri ilə baş cümləyə birləşir.

Təyin budaq cümləsi ya aid olduğu isimdən sonra ya da baş cümlədən sonra gəlir.

Das älteste „Buch“ auf Papyrus, das wir kennen, wurde vor etwa 5000 Jahren geschrieben.

Bizim tanıdığımız papyrus üzərində ən qədim kitab təxminən 5000 il əvvəl yazılmışdır.

Bu budaq cümlədə olan das nisbi əvəzlilikdir. Nisbi əvəzlilik baş cümlədə olan isimin (das Buch) cinsi ilə eyni olsa da başqa hal və söz önləri qəbul edə bilər və cümlənin ayrıca bir üzvü olur. Sanki isim tamam başqa cümlədə amma yalnız artiklla yazılır.

Bağlayıcıları: nisbi əvəzliliklər : der, die, das, welcher, welche, welches, dass, ob, als, wo, wohin, woher, wann.

welcher, welche, welches nadir hallardan işlənir, əsasən oxşar nisbi əvəzliliklə artiklın yanaşı yazılmasının qarşısını almaq üçün:

Der Wagen, der der Frau gehört, ist rot.-Der Wagen, welcher der Frau gehört, ist rot.

Qadının maşını qırmızıdır.

wo, wohin, woher yer və şəhər adı bildirildikdə işlənir, was - isə Nominativ və Akkusativi bildirir və əsasən das, etwas, alles, nichts sözlərindən sonra işlənir.

Das, was Sie da sagen, gefällt mir nicht. - Sizin orada dediyiniz xoşuma gəlmir.

Er besah das Zimmer, wo er früher gewohnt hatte. O əvvəllər yaşadığı otağı nəzərdən keçirdi.

Təyin budaq cümləsi baş cümlədə olan hər hansı bir isimin təyini ifadə edir.

Das ist das Mädchen, mit dem ich mich getroffen habe. Bu o qızıdır, hansı ilə mən görüşmüşəm.

Baş cümlədə isim (das Mädchen) - adlıq halda, onu əvəz edən nisbi əvəzlilik (mit dem) yönlük haldadır.

Nisbi əvəzliliklərinin hallanması:

Hal	Kişi cinsi	Qadın cinsi	Orta cins	Cəm
Nominativ	der/welcher	die/welche	das/welches	die/welche
Genitiv	dessen	deren	dessen	deren
Dativ	dem/welchem	der/welcher	dem/welchem	denen/welchen
Akkusativ	den/welchen	die/welche	das/welches	die/welche

Nisbi əvəzliliklər budaq cümlənin aid olduğu isimlə sayda və cinsdə uzlaşır. Nisbi əvəzliliklər hallanır.

Genitiv haldan başqa hallarda o cümlə üzvü hesab olunur. Nominativ halında mübtədə, Dativ və Akkusativ hallarında sözönlü və sözönsüz işlənərək cümlədə tamamlıq və ya zərflik olur.

Təyin budaq cümləsi baş cümlədə şəxs əvəzliyinə də aid ola bilər. Əvəzlilik şəxsə aid olduqda budaq cümlə der, die, das nisbi əvəzliyi, əşyaya aid olduqda was (nə), worüber (nə haqqında) kimi

pronominal zərflərlə işlənir. Bu zaman baş cümlədə nichts (heç nə), dieses (bu), solches (belə bir), etwas (nə isə), viel (çoxlu), manches (bəzi), alles (hər şey) və başqa sözlər durur.

Ich erzählte Ihnen gleich etwas, worüber Sie sich wundern werden.

Mən indi Sizə bir şey danışacam ki, Siz buna təəcüb edəcəksiniz.

Derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen - bu, o-əvəzliliklərinəndən sonra nisbi əvəzliliklərlə başlayan təyin budaq cümləsi gəlir. Bu zaman " derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen vergül nisbi əvəzliyi" birləşməsinə çox zaman " wer - kim" əvəz edir.

Derjenige, der ein Lehrbuch hat, soll es dem Lehrer geben.

Wer ein Lehrbuch hat, soll es dem Lehrer geben.

Dərsləyi olan adam onu müəllimə verməlidir.

Xəbər budaq cümləsi (der Prädikativsatz)

Xəbər budaq cümləsi (der Prädikativsatz) -Baş cümlədən sonra gəlir, ismi xəbərin isim hissəsini əvəz edir, nədir? necədir? və nə etmək ? sualına cavab verir, dass, als, nisbi əvəzlilikləri ilə baş cümləyə bağlanır. Kopula hissəsi baş cümlədə olur.

Korrelatları: so, das, es

Baş cümlənin predikativi so (belə) zərflə ilə ifadə olunarsa, budaq cümlə wie (necə) və dass (nə) bağlayıcıları, das işarə əvəzliyi ilə ifadə olunarsa budaq cümlə was?, nisbi əvəzliliklərlə, es işarə əvəzliyi ilə ifadə olunarsa, budaq cümlə der, die, das nisbi əvəzlilikləri ilə başlayır.

Deine Antwort war nicht so, wie ich es erwartete.

Sənin cavabın mən gözlədiyim kimi deyil.

Ich will das werden, was mein Vater ist

Mən atam kimi olmaq istəyirəm.

Zərflək budaq cümləsi (der Adverbialsatz)

Zərflək budaq cümlələri:

Zaman budaq cümləsi (der Temporalsatz)

Zaman budaq cümləsi (der Temporalsatz) -wann? (nə vaxt?)wie oft? (necə tez- tez?) wie lange? (nə müddətə?) sualına cavab verir və als- arkən, ərkən, wenn - anda, əndə, arkən, ərkən, nachdem - sonra, sobald - elə ki, bevor -əvvəl, seitdem, seit-bəri, während - vaxtı, solange - nə qədər ki, ehe, bis - qədər bağlayıcıları ilə baş cümləyə bağlanır.

Baş cümlədə və budaq cümlədə hadisələr eyni zamanda baş verir (Bu zaman eyni zaman formaları nəzərdə tutulmur, hadisələr sadəcə eyni vaxtda baş verir).

Als- arkən, ərkən

Als -bağlayıcısı keçmişdə yalnız bir dəfə baş vermiş hadisəni bildirmək üçün istifadə edilir.

Als ich Student war, studierte ich sehr gut.- Mən tələbə olanda, yaxşı oxuyurdum.

Wie -anda, əndə

Wie Diederich nahe kam, sah er sie schluchzen.

Diterix yaxına gələndə, o onun hıçqırdığını gördü.

Hərəkətin bütün zamanlarda yalnız bir dəfə baş verdiyini bildirir.

Wenn - anda, əndə, arkən, ərkən

1. Keçmiş, gələcək və indiki zamanda təkrarən baş verən hadisəni:

Wenn ich Ferien habe, lerne ich Deutsch- Tətilim olanda, mən almanca öyrənirəm.

2. Gələcək zamanda bir dəfə baş vermiş hadisəni bildirmək üçün istifadə edilir.

Wenn ich morgen Zeit habe, besuche ich dich- Sabah vaxtım olanda, sənə baş çəkəcəm.

Baş cümlədə bəzən dann korrelatı işlənir.

Während, wobei, in dem, - vaxtı

Während der Lehrer erklärte, hörten sie zu-Müəllim izah edəndə(edən zaman), onlar qulaq asırdı.

In dem -əsasən tərz - hərəkət budaq cümləsində işlənir.

Solange- nə qədər ki,

Solange der Lehrer erklärte, hörten sie zu- O vaxta qədər ki müəllim izah edirdi, onlar qulaq asırdı.

Bis - qədər. Budaq cümlədə hərəkət gələcək zamana aid olur və budaq cümlədə hərəkət, baş cümlədə hərəkət bitən kimi başlayır.

Warten Sie dort, bis er kommt -Orada gözləyin, o gələnə qədər.

Seit, seitdem -bəri. Budaq cümlədə hərəkət keçmişdə başlayıb və bu günə qədər davam edir. Hər iki cümlədə eyni zaman forması olur.

Seitdem er Deutsch lernt, hat er wenig Zeit - O alman dilini öyrənəndən bəri, onun az vaxtı var.

Sobald- elə ki

Sobald er kommt, spricht er. -O gələn kimi, danışır.

Baş cümlədə və budaq cümlədə hadisələr müxtəlif zamanda baş verir.

Baş cümlədə baş verən hadisə budaq cümlədə baş verən hadisədən sonra baş verərsə

Nachdem- sonra

Nachdem er die Schuhe gekauft hatte, ging er nach Hause.- Ayaqqabı alandan sonra o evə getdi. İlk olaraq o ayaqqabı aldı, ondan sonra evə getdi.

Nachdem budaq cümlədə hərəkətin baş cümlədəki hərəkətə görə əvvəl baş verdiyini bildirir. Bu mənanı als, seit, seitdem, sobald bağlayıcıları da ifadə edir. Bu halda nisbi zaman formaları işlənir. Budaq cümlədə Plusquamperfekt və Perfekt, baş cümlədə isə uyğun olaraq İmperfekt, Perfekt, və Präsens olur.

Nachdem bağlayıcısı işlənən budaq cümlələrdə aşağıdakı zaman formaları olur:

Budaq cümlədə	Baş cümlədə
Perfekt	Präsens
Plusquamperfekt	Präteritum
Plusquamperfekt	Perfekt (az hallarda)

Plusquamperfekt Perfekt kimi düzəlir, yalnız haben və ya sein Präteritumda (İmperfektdə) olur. Plusquamperfekt keçmiş zamanda bir hadisənin digərindən əvvəl baş verməsini bildirmək üçün istifadə edilir.

Sobald - elə ki, (eyni zaman formaları işlənə bilər)

Sobald ich gekommen bin, rufe ich dich an. - Gələn kimi sənə zəng edəcəm.

Baş cümlədə baş verən hadisə budaq cümlədə baş verən hadisədən əvvəl baş verərsə

Bevor, ehe -əvvəl

Bevor ich gehe, rufe ich dich an.- Mən getməmişdən əvvəl, sənə zəng edəcəm.

Ehe, bevor, bis hərəkətin müvəqqəti olaraq müəyyən səddə, sərhədə qədər davam etməsini göstərir.

Bevor işlənən cümlələrdə eyni zaman formaları işlənir.

Zaman budaq cümlələri zaman bildirən sözləri vasitəsi ilə sadə cümləyə çevrilə bilər.

Heike telefonierte ständig, während sie kochte. Heike daim telefonla danışdı yemək bişirəndə.

Während des Kochens telefonierte Heike ständig. Heike yemək bişirən zaman telefonla danışdı.

Yer budaq cümləsi (Der Lokalsatz)

Yer budaq cümləsi (Der Lokalsatz) - wo? (hara?) wohin? (haraya?) woher? (haradan?) suallarına cavab verir və sual sözləri (wo? (hara?) wohin? (haraya?) woher? (haradan?)) ilə baş cümləyə bağlanır.

Korrelatları: da, hier (burda), dort (orada), dahin (oraya), daher (oradan). wo? (hara?) wohin? (haraya?) woher? (haradan?) sual əvəzliliklər ilə bu korrelatlar işlənsə bu budaq cümlə yer budaq cümləsi olur.

Yer budaq cümləsi

Ich wohne dort, wo du wohnst. Mən sən yaşayan yerdə yaşayıram.

Təyin budaq cümləsi

Ich wohne in dem Haus, wo du wohnst. Mən sən yaşayan evdə yaşayıram.

Səbəb budaq cümləsi (der Kausalsatz)

Səbəb budaq cümləsi (der Kausalsatz) -aus welchem Grund?(nə səbəbə?) sualına cavab verir və weil (çünki) da (on görə ki) bağlayıcıları ilə baş cümləyə bağlanır. da - nadir hallarda və əsasən yazılı ədəbiyyatda istifadə olunur. Bəzən zəhmət - ilə əlavə səbəb bildirilir.

Baş cümlədən əvvəl və sonra gələ bilər. Weil bağlayıcı ilə işlənən budaq cümlə adətən baş cümlədən sonra durur. Da işlənən budaq cümlələr isə adətən baş cümlədən əvvəl gəlir və danışılan hərəkət məlum olur.

Der Student geht zum Unterricht nicht, weil er krank ist -Tələbə dərsə getmir, çünki o xəstədir.

Korrelatları: darum, deshalb, daher - ona görə ki. da bağlayıcı mürəkkəb cümlənin baş cümləsində so (belə) olur.

Du sollst deshalb dieses Buch lesen, weil es dort wichtige Kapitel gibt.

Səbəb budaq cümləsində bağlayıcını denn (çünki), deshalb, deswegen, daher (ona görə ki) bağlayıcı ilə əvəz etdikdə təbii mürəkkəb cümlə olur.

Ich gehe zur Schule nicht, weil ich krank bin.

Ich gehe zur Schule nicht, denn ich bin krank.

"wegen", "aufgrund", "aus" və "vor" sözləri səbəb budaq cümləsini əvəz edə bilərlər:

Ich gehe zur Schule nicht, weil ich krank bin.

Wegen der Krankheit gehe ich nicht zur Schule.

Məqsəd budaq cümləsi (der Finalsatz)

Məqsəd budaq cümləsi (der Finalsatz) - warum? (nə üçün?), zu welchem Zweck? (nə məqsədlə?) sualına cavab verir və damit (üçün), dass (ondan ötrü) bağlayıcısı ilə baş cümləyə bağlanır. Məqsəd budaq cümləsində baş və budaq cümləsində hərəkəti ayrı-ayrı şəxslər icra edir. Adətən baş cümlədən sonra gəlir.

Der Lehrer erklärt den Regel, damit er ihn versteht.-

Müəllim qaydanı başa salır ki, o onu başa düşsün.

Məqsəd budaq cümləsi um.. zu... infinitiv qurpu ilə də ifadə oluna bilər. Bu zaman baş cümlədə və budaq cümlədə hərəkəti icra edən şəxslər eyni olur.

Ich gehe in Supermarkt, um ein Brot zu kaufen.- Mən mağazaya gedirəm, bir çörək almaq üçün. dass -bağlayıcısı adətən poetik dildə işlənir.

"möchten", "sollen" və "wollen" modal fəlləri məqsəd bildirirlər və ona görə də məqsəd budaq cümləsində işlənmirlər. Onları können əvəz edir.

Man sollte neue Straßen bauen, damit der Verkehr schneller fließen kann.

Təzə yollar salmaq lazımdır ki, nəqliyyat sürətli olsun.

Man braucht Geld, um sich etwas Schönes kaufen zu können.

Pul lazımdır ki, nəisə gözəl şey ala biləsən.

Zwecks - məqsədlə, für, zu sözləri məqsəd budaq cümləsini əvəz edə bilər.

Man sollte neue Straßen bauen, damit der Verkehr schneller fließen kann.

Təzə yollar salmaq lazımdır ki, nəqliyyat sürətli olsun.

Für einen schnelleren Verkehrsfluss sollte man neue Straßen bauen.

Sürətli nəqliyyat üçün yeni yollar salınmalıdır.

Şərt budaq cümləsi (der Bedingungssatz oder Konditionalsatz)

Şərt budaq cümləsi (der Bedingungssatz oder Konditionalsatz) - unter welcher Bedingung? - hansı şərtlə? sualına cavab verir və baş cümləyə wenn, in dem Falle dass, falls (əgər) bağlayıcıları ilə bağlanır. Şərt budaq cümləsində budaq cümlə baş cümlədən əvvəl və sonra gələ bilər.

Wenn du dich beeilst, erreichst du den Zug-Əgər tələssən, qatara çatarsan.

Korrelatları: so, dann (onda), in dem Fall - o halda

Şərt budaq cümləsi bağlayıcısızda işləyə bilər. Wenn bağlayıcısı çox vaxt işlənmir. Bağlayıcısız budaq cümlə baş cümlədən əvvəl durur və bu cümlədə sual sözsüz sual cümləsindəki söz sırası olur.

Bist du mit den Hausaufgaben fertig, so geh spazieren.

Təpşiriqlərinə hazır olsan, onda gəzməyə get.

Wenn zaman budaq cümləsində də işlənir, bəzən bunları fərqləndirmək çətin olur. Falls həmişə şərt budaq cümləsində işlənir. Falls - bağlayıcısı şərt xüsusi təsadüf bildirirsə və yaxud şərtin yerinə yetirilməsi təsadüf kimi dəyərləndirmək olarsa onda istifadə olunur:

Falls ich noch einen Parkplatz finde, parke ich im Zentrum. - Əgər mən parking yeri tapsam, mərkəzdə parking edəcəm.

sollen modal feli şərt budaq cümləsində fərziyyəyə əsaslanan məna verir. Bu məna yalnız Konjunktiv Präteritum -da mümkündür.

Solltest du ihn sehen, grüße ihn von mir. - Əgər onu görsən, mənim adımdan onu salamlə.

Şərt budaq cümlələrində məsləhət vermək və sonrakı nəticəni bildirmək üçün hər iki cümlə də Konjunktiv Präteritum istifadə olunur. Eyni zamanda qeyri - real şərti, arzunu və müqayisəni bildirmək üçün hər iki cümlədə Konjunktiv Präteritum istifadə olunur.

Es wäre besser, wenn du weniger arbeiten würdest. - Yaxşı olardı, əgər sən az işləsəydin.

Wenn Claudia Geld hätte, würde sie sich ein Auto kaufen.

Klaudianın pulu olsaydı, o özünə maşın alardı.

Şərti bildirmək üçün xüsusi söz və söz birləşmələri də işləyə bilər .

əgər, belə şətlə, belə halda, götürək ki - im Fall, unter der Bedingung, unter der Voraussetzung angenommen, gesetzt der Fall, vorausgesetzt, es sei denn

Bu söz və söz birləşmələrindən sonra ya dass - ilə başlayan budaq cümlə, ya da so və ya onsuz başlayan adi cümlə gəlir.

Angenommen, dass du dich beeilst, erreichst du den Zug.

Angenommen, du beeilst dich, so erreichst du den Zug.

Əgər tələssən, qatara çatarsan.

"bei", "mit", "durch", "ohne", "im Falle" -sözönləri vasitəsi ilə şərt budaq cümləsini adi cümləyə, andernfalls, sonst bağlayıcıları ilə tabesiz mürəkkəb cümləyə çevirmək olar

Wenn sich meine Mitarbeiter verspäten, ärgere ich mich.

İşçilərimdən biri gecikəndə mən əsəbləşirəm.

Bei einer Verspätung meiner Mitarbeiter ärgere ich mich.

İşçilərimdən biri gecikəndə mən əsəbləşirəm.

Nəticə budaq cümləsi (der Folgesatz oder Konsekutivsatz)

Nəticə budaq cümləsi (der Folgesatz oder Konsekutivsatz) - nəticəni bildirir. Yəni baş cümlənin nəticəsi budaq cümlədir. Baş cümlədən sonra “nəticədə” və ya “nəticəsində” sözlərini istifadə etməklə bu cür cümlələri ayırd etmək və ya düzəltmək olar. Nəticə budaq cümləsi adətən dass (belə ki) və ya so dass (belə ki) bağlayıcıları ilə baş cümləyə bağlanır.

Baş cümlədən sonra gəlir. Korrelatları: so (belə), genug (kifayət qədər). Budaq cümlədə dass (belə ki) bağlayıcısı olduqda, baş cümlədə so korrelatı işlənir. Baş cümlədə sifət və ya zərf olarsa so ondan əvvəl, əks halda baş cümlədə dass bağlayıcısından əvvəl gəlir.

Er ist so krank, dass er zum Arzt muss - O o qədər xəstədir ki, o həkimə getməlidir.

Er ist sehr krank, so dass er zum Arzt muss - O o qədər çox xəstədir ki, o həkimə getməlidir.

infolge, sözünü vasitəsi ilə nəticə budaq cümləsi sadə cümləyə, also, daher, darum, deshalb, deswegen, folglich bağlayıcıları vasitəsi ilə isə tabesiz mürəkkəb cümləyə çevrilir.

Es war so heiß, dass viele ältere Menschen starben.

O qədər isti idi ki, çoxlu yaşlı adamlar öldü.

Infolge der großen Hitze starben viele ältere Menschen.

Yüksək isti nəticəsində çoxlu yaşlı adamlar öldü.

Güzəşt budaq cümləsi (Konzessivsatz oder Einschränkungssatz)

Güzəşt budaq cümləsi (Konzessivsatz oder Einschränkungssatz)- wessenungeachtet ? - nəyə baxmayaraq? trotz welchen Umstandes ? - hansı vəziyyətə baxmayaraq ? suallarına cavab verir və baş cümləyə obwohl, obschon, obgleich, wenn...schon, wenn...auch, wie.. auch, trotzdem (baxmayaraq) bağlayıcıları və nisbi əvəzlilikləri (der nisbi əvəzliyindən başqa) ilə baş cümləyə bağlanır. Budaq cümlədə baş cümlə ilə təzad yaradan, uyğun olmayan hərəkət olur.

Korrelatları : auch - tərcümə olunmur, doch, dennoch - hər halda

Baş cümlədən əvvəl və sonra gələ bilər.

Sie besucht die Schule, obwohl sie krank ist - O dərsə gedir, baxmayaraq ki, o xəstədir.

Wenn...auch, wie ... auch işlənən budaq cümlələrindən sonra gələn baş cümlədə düzgün söz sırası olur, yəni baş cümlə mübtəda ilə başlayır. Bəzən wenn işlənmir, cümlə ya so ilə ya da təsriflənən fellə başlayır:

Wie kurz die Frist auch ist, wir liefern die Arbeit rechtzeitig ab.

Ist die Frist auch kurz, wir liefern die Arbeit rechtzeitig ab.

So kurz die Frist auch ist, wir liefern die Arbeit rechtzeitig ab.

Vaxt nə qədər az da olsa, biz işi vaxtında təhvil verəcəyik.

Güzəşt budaq cümləsində felin konjunktiv forması işləyə bilər.

Wie schwer auch die Aufgabe sei, wie erfüllen sie.

İş nə qədər çətin də olsa, biz onu yerinə yetirəcəyik.

Şərt budaq cümləsi tabesiz cümləyə ilə trotzdem, dennoch, allerdings (bununla belə) bağlayıcıları ilə və trotz, ungeachtet - baxmayaraq sözləri vasitəsi ilə çevrilə bilər.

Karl geht zur Arbeit, obwohl er sehr erkältet ist. Karl işə gedir, baxmayaraq ki o çox soyuqlayıb.

Karl geht trotz einer starken Erkältung zur Arbeit.

Karl möhkəm soyuqlamaya baxmayaraq işə gedir.

Karl ist sehr erkältet, trotzdem geht er zur Arbeit. Karl çox soyuqlayıb, bununla belə işə gedir.

Tərzi - hərəkət budaq cümləsi

(der Modalsatz oder der Adverbialsatz der Art und Weise)

Tərzi - hərəkət budaq cümləsi (der Modalsatz oder der Adverbialsatz der Art und Weise) - wie? - necə ? auf welche Weise - hansı tərzlə? suallarına cavab verir və indem, wobei (araq, ərək), wie (necə), als (dan, dən), als ob, als wenn (sanki), je... desto (nə qədər...o qədər), ohne dass - madan, mädən bağlayıcıları ilə baş cümləyə bağlanır. Baş cümlədən əvvəl və sonra gələ bilər.

Korrelatları: so (belə, elə). so ilə yanaşı genauso, ebenso, gradeso - eyni, eyni şəkildə də işlənərək mənanı gücləndirir.

indem, wobei ilə işlənən cümlələr tərzi hərəkəti, wie, als, je... desto ilə işlənən müqayisəni, als, als ob, als wenn, wie wenn ilə işlənən isə qeyri - real müqayisəni bildirir. Qeyri - real müqayisə cümlələri qeyri- real müqayisəni bildirirlər. Baş cümlə İndikativdə, budaq cümlə Konjunktivdə durur. Qeyri - real müqayisədə Präteritum Konjunktiv işlənir. Əgər budaq cümlədə als işlənsə, baş cümlədə sifətin müqayisə dərəcəsi olur. als ilə bağlanan cümlə ikinci baş cümlədir.

Frau Müller sieht aus, als könnte sie ein bisschen Erholung gebrauchen.

ohne dass - madan, mädən - çatışmayan hərəkəti bildirir.

Er verließ das Zimmer, indem er sich noch einmal umsaß.

O otağı bir də nəzərdən keçirərək tərk etdi.

Er kam ins Zimmer, ohne dass ich es bemerkte. - O otağa elə gəldi ki, mən hiss etmədim.

Der Krimi war spannender, als ich erwartet habe. - Kriminal roman mən gözlədiyimdən daha maraqlı idi.

Wie die Saat, so die Ernte. Nə əkərsən, onu biçərsən.

je... desto ilə işlənən budaq cümlədə baş cümlə je ilə başlayır, baş cümlədə desto - dan sonra zərflik gəlir. Hər iki cümlədə bağlayıcıdan sonra gələn sifətin müqayisə dərəcəsi olur.

Je stärker sein Herz vor Angst schlug, desto leiser wurde seine Stimme.

Onun ürəyi qorxudan nə qədər bərk vururdusa, o qədər də onun səsi azalırdı.

Indem əvəzinə dadurch, dass ... da işləyə bilər.

Ich helfe ihm, indem ich seine Tasche trage- Mən ona kömək edirəm, onun çantasını daşımaqla.

Ich helfe ihm dadurch, dass ich seine Tasche trage-

Mən ona kömək edirəm, onun çantasını daşımaqla.

wie, als ilə işlənən budaq cümlədə hərəkət baş cümlədən əvvəl baş verir:

Präsens - Perfekt, Präteritum (Perfekt) - Plusquamperfekt

Der Pianist spielte nicht so gut, wie ich erwartet hatte. –

Pianoçu mən gözlədiyim kimi yaxşı ifa etmədi.

"durch", "unter", "mit" və "mittels" sözləri vasitəsi ilə tərz - hərəkət budaq cümlələri əvəz oluna bilər.

Man kann ihr Herz erobern, indem man ihre Neugier weckt.

Onun marağını oyatmaqla, onun ürəyin ələ almaq olar.

Mit dem Wecken ihrer Neugier kann man ihr Herz erobern.

Onun marağını oyatmaqla, onun ürəyin ələ almaq olar.

Qarşıdurma (der Adversativsatz) budaq cümləsi

Qarşıdurma (der Adversativsatz) budaq cümləsi-baş cümləyə während, indessen, indes, wohingegen, wogegen - bu arada, halbuki bağlayıcıları vasitəsi ilə bağlanır.

Die erste Gruppe fuhr zum Zentrum, während die zweite Gruppe ins Kino ging.

İkinci qrup kinoya gedəndə birinci qrup mərkəzə getdi.

Die erste Gruppe fuhr zum Zentrum, wohingegen/wogegen die zweite Gruppe ins Kino ging.

Birinci qrup mərkəzə getdi, halbuki ikinci qrup kinoya getdi.

aber, zwar ..., aber, sondern, dagegen, jedoch, hingegen bağlayıcıları ilə qarşıdurma budaq cümləsi təbəsisiz cümləyə çevrilə bilər.

Petra ist ziemlich klein, während ihre Kinder sehr groß sind.

Petra kifayət qədər balacadır, halbuki uşaqları çox böyükdür.

Petra ist ziemlich klein, dagegen sind ihre Kinder sehr groß.

Petra kifayət qədər balacadır, bunun əksinə uşaqları çox böyükdür.

Alternativ budaq cümləsi (der Alternativsatz)

Alternativ budaq cümləsi (der Alternativsatz): anstatt (dass), əvəzinə, əksinə mənasını verən bağlayıcılar ilə baş cümləyə bağlanır.

Anstatt dass sie ihre Hausarbeiten macht, spielt sie im Garten Fußball.-

Ev tapşırıqlarını etmək əvəzinə o bağda futbol oynayır.

Müqayisə (Komparativsatz) budaq cümləsi

Müqayisə (Komparativsatz) budaq cümləsi-necə? sualına cavab verir, baş cümləni budaq cümlə ilə müqayisə edir və baş cümləyə wie, als, als ob, je... desto bağlayıcıları ilə bağlanır. Bu budaq cümlə əksər halda tərz - hərəkət budaq cümləsi hesab edilir.

Das Auto fährt so, als ob es nur drei Räder hat. - Maşın elə gedir ki, sanki üç təkəri var.

Tabeli mürəkkəb cümləni tabesiz mürəkkəb cümlə də aşağıdakı bağlayıcılarla əvəz edə bilirlər.

Zaman budaq cümləsinə: inzwischen, währenddessen, anschließend, danach, dann, davor

Səbəb budaq cümləsi: deshalb, deswegen, darum, daher, denn

Nəticə budaq cümləsi : folglich, infolgedessen, demzufolge, sonst, andernfalls

Şərt budaq cümləsi: trotzdem, dennoch, zwar...aber

Qarşıdurma budaq cümləsi: aber, sondern, dagegen, einerseits.. andererseits

Alternativ budaq cümləsi: oder, stattdessen

Tamamlıq budaq cümləsinə oxşar „**Dass**“ - cümlələrdir.

Onlar adətən aşağıdakı cümlələrdən sonra gəlir:

Es ist richtig,

Es ist wichtig,

Es stimmt,

Es tut mir leid,

Es freut mich,

Er sagte,

Ich weiß,

Ich bin der Meinung,

Ich glaube/hoffe,

Ich freue mich darüber,

Ich warte darauf,

Mir gefällt nicht,

Ich bin der Meinung,

Fəli sifət cümlələri (Partizipialsatz)

Əsasən roman və hekayələrdə istifadə olunur. Partizip I və Partizip II vasitəsi ilə düzəlir.

Hər iki cümlədə bir mübtəda olur. Yəni Partiziplər işlənən cümlədə mübtəda olmur və Partiziplər cümlənin sonunda gəlirlər. Partizip I işlənən cümlələr hər iki cümlədə hərəkətin eyni vaxtda baş verdiyini: Den Föhn in der linken Hand haltend, schnitt Susi sich rechts die Haare ab.

Partizip II işlənən cümlələr Partizip II olan cümlədə hərəkət əvvəl baş verir:

Die Haare gewaschen, griff Susi zu Föhn und Schere.

Partizip II cümlələri həmçinin məchul cümləni Partizip cümlələrinə çevirəndə istifadə olunur.

Vom Föhn in eine Richtung geblasen, ließen sich die Haare gut schneiden.

Cümlə üzvləri

Mübtəda (das Subjekt)

Mübtəda isim və ya isimləşmiş müxtəlif nitq hissələri ilə, əvəzliliklərlə, məsdər və məsdər qrupları ilə, hətta bütöv bir budaq cümlə ilə ifadə oluna bilər. Mübtədə ismin adlıq halının suallarına (wer? - kim?, was? - nə?) cavab verir.

Xəbər (das Prädikat)

Alman dilində xəbərin iki növü var: feli xəbər, ismi xəbər:

1. **Feli xəbər (das verbale Prädikat) - Mübtədə nə edir?**
2. **İsmi xəbər (das nominale Prädikat) - Mübtədə kimdir? Mübtədə necədir?**

İsmi xəbər iki hissədən ibarət olur:

1. **Bağlayıcı fel (die Kopula)**
2. **Predikativdən (das Prädikativ)**

Bağlayıcı fellər bunlardır : sein, werden, bleiben, heißen, scheinen və s.

“Es”

Alman cümləsi nadir halda mübtədasız işlənir. Məntiqi mübtədə olmadıqda cümlədə formal mübtədə işlənir. Belə cümlələr şəxsiz cümlələr hesab olunur.

Es gibt viele Probleme - Çoxlu problemlər var.

“Es” ən çox nağıllarda işlənir. “Es” cəm üçündə işləyə bilər. “Es” - gehen, stehen, geben, sein, werden fellərilə də işləyə bilər.

Mübtədə das, es (bu) işarə əvəzlilikləri və wer? - kim, was? - nə sual əvəzlilikləri ilə ifadə olunarsa və ismi xəbərin ad hissəsi olan isim cəmdə durarsa, onda bağlayıcı fel (die Kopula) mübtədə ilə yox, ismi xəbərin ad hissəsilə uzlaşır.

Das sind wir. - Bu bizik. Wer sind diese Frauen? - Bu qadınlar kimdirlər?

Əvəzliliklə ifadə olunan predikativ ismin cinsini və halını göstərir.

Die Festung ist unsere - Qala bizimdir.

Tamamlıq (das Objekt)

Sözönsüz işlənən tamamlıqların sualları:

Wen? -kimi?

Was? - nəyi?

Wem? - kimə? nəyə?

Wessen? - kimin? nəyin?

Sözünü ilə işlənən tamamlıqların sualları?

auf wen? - kimi? an wen? - kimi? woran? -nə? nə üzərində? worauf? - nəyi?

wovon?-nədən? womit?-nə ilə? von wem? -kimdən ? bei wem? - kimdə?

Tamamlıq ifadə oluna bilər:

1. Akkusativ, Dativ və Genitiv -də duran isim və ya əvəzliliklə

2. Tamamlıq məsdərlə ifadə oluna bilər. Onun “zu” və ya “zu” -suz işlənməsi feldən aslıdır. Wir lernen deutsch sprechen. - Biz almanca danışmağı öyrənirik.

3. Tamamlıq budaq cümlə ilə ifadə oluna bilər.

4. “sich” -qayıdış əvəzliyi tamamlıq kimi işlənir.

Akkusativdə sözənsüz işlənen tamamlıq vasitəsiz tamamlıq (das direkte Objekt), qalan tamamlıqlar isə vasitəli tamamlıqlar (das indirekte Objekt) adlanır. Vasitəsiz tamamlıqlar həmişə təsirli fellərlə (transitive Verben) vasitəli tamamlıqlar isə təsirsiz fellərlə (intransitive Verben) işlənir.

“sich” - qayıdış əvəzliyi mübtədəə isimlə ifadə olunarsa felin təsrif olunan hissəsindən sonra, mübtədə əvəzliklə ifadə olunarsa mübtədadan sonra durur.

Oben befindet sich eine Bibliothek. - Yuxarıda kitabxana yerləşir.

Jeden Morgen wasche ich mich mit kaltem Wasser. - Hər səhər soyuq su ilə yuyunuram.

Məsdər qrupu genişləndə xəbərlə yanaşı “es” və ya pronominaladverb (Pronominaladverb) işlənir. Bu halda “es” tamamlıq deyil, korrelatdır: “es” korrelatı aushalten (dözmək), verstehen (bacarmaq mənasında: başa düşmək), vermeiden (boyun qaçırmaq), ablehnen (rədd etmək) və digər fellərdən sonra mütləq işlənməlidir.

“das” və “es” işarə əvəzlilikləri və eləcə də “damit”, “darauf”, “davon” və digər pronominaladverblər də cümlədə tamamlıq ola bilər.

Ich bin damit einverstanden. - Mən bununla razıyam.

Ich habe es nicht erwartet. - Mən bunu gözləmədim.

Ancaq belə cümlələrə məsdər qrupları və ya budaq cümlə əlavə olunarsa, “es” və pronominaladverblər korrelata çevrilir.

Ich bin damit einverstanden, dass unsere Fahrt bald stattfindet - Mən səyahətimizin tezliklə olması ilə razıyam.

Təyin (das Attribut)

Təyin isimlə ifadə olunmuş hər hansı bir cümlə üzvünə aid olur. Bu suallara cavab verir:

Welcher? Welches? Welche? - hansı?

Was für ein? Was für eine? Was für? - hansı? necə?

Wessen?-kimin? nəyin? haranın ?

Wieviel? - neçə?

Təyin aid olduğu cümlə üzvü ilə aşağıdakı hallarda uzlaşmayada bilər:

1. Təyin hallanmayan nitq hissəsi ilə ifadə olunduqda (məsələn miqdar sayları)

fünf Studenten - beş tələbə

2. „allerlei“ (hər cür), „mancherlei“ (bəzi) əvəzliliklərindən sonra

allerlei Bücher - hər cür kitablar

3. Hallanmayan bəzi sifətlərdən sonra (lila -bənövşəyi, rosa - çəhrayı, prima - əla)

4. Coğrafi adlardan - er suffiksi ilə əmələ gələn sifətlərdən sonra

Das Berliner Theater - Berlin teatri

5. „ganz“ (bütün), „halb“(yarısı) sifətləri xüsusi adlarla işləndikdə

ganz Berlin -bütün Berlin

6. Atalar sözləri, ifadələrdə, poeziyada və xalq üslubunda isimdən əvvəl gələn sifətlər qısa formada işlənir

Er war gut Freund mit allen. - O, hamı ilə yaxşı dost idi.

Təyin aid olduğu isimdən sonrada gələ bilər:

1. İsimlə ifadə olunmuş təyin Genitiv halında durur:

der Schüler unserer Klasse - bizim sinifin şagirdi

2. Sözönlü isimlə ifadə olunmuş təyin:

der Schüler aus unserer Klasse - bizim sinifdən olan şagird

Genişləndirilmiş təyin- Bir neçə sözdən ibarət təyindir.

Elmi əsərlərdə istifadə olunur və əsasən Partizip II istifadə olunur.

Adətən bu sözlərlə - notwendige, ausgearbeitete, eintretenden, arbeitenden - düzəldir:

Der für unsere Arbeit notwendige Apparat - bizim işimiz üçün vacib olan Aparat

Zərflik (die Adverbialien)

Yer zərfliyi (das Adverbiale des Ortes) - Wo? - harada?, Wohin? - haraya? Woher? - haradan?

Zaman zərfliyi (das Adverbiale der Zeit) - Wann? - nə vaxt? Seit wann? - nə vaxtdan bəri? Bis wann? - nə vaxta qədər? Wie lange? - nə qədər? Wie oft? - nə qədər?

Tərzi - hərəkət zərfliyi (das Adverbiale der Art und Weise) - Wie? - necə? Auf welche Weise? - necə?

Səbəb zərfliyi (das Adverbiale des Grundes) - Warum ? - nə üçün? Aus welchem Grund? - hansı səbəbdən?

Məqsəd zərfliyi (das Adverbiale des Zieles, des Zweckes) - Wozu?- nə üçün? Zu welchem Zweck?- hansı məqsəd üçün?

Cümlədə bir neçə zərflik olarsa nəzərə çarpdırılan zərflik cümlənin əvvəlində yazılır. Adətən cümlə yer və zaman zərfliyi ilə başlayır.

Əgər bağlayıcı zərfdən əmələ gələrsə, onda söz sırasına təsir edir, beləki ondan sonra xəbər gəlir.

deshalb - ona görə, darum- ona görə, deswegen - ona görə, dann - sonra

also - deməli, und zwar - jəni, endlich - nəhayət, das heißt - bu o deməkdir ki

Cümlədə cümlə üzvlərinin yeri

Alman cümləsi aşağıdakı hissələrdən ibarət olur:

Der Mann hat gestern ein Auto gekauft. - Kişi dünən maşın aldı.			
Vorfeld	finites Verb	Mittelfeld	infinites Verb
(Ön sahə)	(təsriflənən fel)	(orta sahə)	(təsriflənməyən və ya dəyişməyən fel)
Der Mann	hat	gestern ein Auto	gekauft.

Bəzən infinites Verb - dən sonra **Nachfeld (sonrakı sahə)** olur. als, wie işlənən müqayisələr və xüsusi vurğulanan üzlər Nachfeld -də olur.

Sie sah schön aus wie immer. O həmişəki kimi gözəl görsənirdi.

Er hat ein Auto gekauft für 50000 Euro. - O 5000 avroya maşın aldı.

Nəqli cümlədə, sual sözlü sual cümləsində xəbərin təsriflənən hissəsi (yəni şəxsə görə dəyişən hissəsi) həmişə 2- ci yerdə, sual sözsüz sual cümlələrində və əmr cümlələrində xəbər 1 - ci yerdə durur. Qalan cümlə üzvlərin cümlədə dəqiq yeri yoxdur. Adətən məlum və mənbə məlumatı cümlənin əvvəlində, önə çəkilən və yeni məlumat cümlənin sonunda gəlir. Xəbərdən başqa digər üzvlərin dəqiq yeri olmasa da müəyyən qaydalar var.

Wir unternehmen morgen eine Reise nach Moskau. Biz sabah Moskvaya səyahət edirik.

Mübtəda Əvəzlik	Xəbər Fel	Zaman zərfliyi Zaman zərfi	Tamamlıq İsim (Akk.)	Yer zərfliyi Yer zərfi
Wir	unternehmen	morgen	eine Reise	nach Moskau

Xəbərin dəyişməyən hissəsi, məsdər və ayrılan ön şəkilçilər (indiki zaman və Präteritum - da) cümlənin sonunda gəlir.

Ich fahre Morgen ab.- Mən sabah gedirəm.

Mübtəda Əvəzlik	Xəbər Fel	Zaman zərfliyi İsim	Ayrılan ön şəkilçisi
Ich	fahre	Morgen	ab

Yəni modal fell, werden və lassen feli və s. ilə işlənən məsdərlər,

Ich kann das machen. Mən bunu edə bilərəm.

Mübtəda Əvəzlik	Xəbər Modal fel	Tamamlıq İşarə əvəzliyi (Akk)	Xəbər Məsdər
Ich	kann	das	machen

ismi xəbərin ismi hissəsi,

Er ist mir 10 Manat schuldig. O mənə 10 manat borcludur.

Mübtəda Əvəzlik	İsmi xəbər fel	Təyin Say	Tamamlıq İsim (Akk.)	İsmi xəbər Sifət
Er	ist	10	Manat	schuldig

keçmiş zamanda Partizip II cümlənin sonunda gəlir.

Ich habe das schon gemacht. Mən bunu artıq etmişəm.

Mübtəda Əvəzlik	Xəbər Köməkçi fel	Tamamlıq İşarə əvəzliyi (Akk)	Zaman zərfliyi Zaman zərflisi	Xəbər Partizip II
Ich	habe	das	schon	gemacht

Əvəzliklə ifadə olunmuş mübtəda birinci və üçüncü yerdə ola bilər (yəni xəbərdən sonra).

Er erklärt es mir im Unterricht. - O mənə onu dərstdə izah edir.

Mübtəda Əvəzlik	Xəbər fel	Tamamlıq Əvəzlik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlik (Dat.)	Yer zərfliyi İsim
Er	erklärt	es	mir	im Unterricht

Im Unterricht erklärt er es mir. - Dərstdə o mənə onu izah edir.

Yer zərfliyi İsim	Xəbər fel	Mübtəda Əvəzlik	Tamamlıq Əvəzlik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlik (Dat.)
Im Unterricht	erklärt	er	es	mir

İsimlə ifadə olunmuş mübtəda birinci və üçüncü yerdə ola bilər.

Der Lehrer erklärt im Unterricht. - Müəllim dərstdə izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Yer zərfliyi İsim
Der Lehrer	erklärt	im Unterricht

Im Unterricht erklärt der Lehrer. - Dərstdə müəllim izah edir.

Yer zərfliyi İsim	Xəbər fel	Mübtəda İsim
Im Unterricht	erklärt	er

Əgər cümlədə əvəzliliklə ifadə olunmuş tamamlıq varsa və isimlə ifadə olunmuş mübtədə birinci yerdə deyilsə bu zaman mübtədə onlardan sonra gəlir. Başqa sözlə desək, mübtədə birinci yerdə gəlməzsə (yəni birinci yerdə məsələn zaman zərfi gələrsə) tamamlıqla ifadə olunmuş əvəzliliklər cümlədə isimlə ifadə olunmuş mübtədadan əvvəl, əvəzliliklə ifadə olunmuş mübtədadan sonra gəlirlər. Bu qayda qayıdış əvəzliliklərinə də aiddir.

Im Unterricht erklärt es mir der Lehrer. - Dərsdə müəllim mənə onu izah edir.

Yer zərfliliyi İsim	Xəbər fel	Tamamlıq Əvəzlilik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlilik (Dat.)	Mübtədə İsim
Im Unterricht	erklärt	es	mir	der Lehrer

Im Unterricht erklärt er es mir. - Dərsdə o mənə onu izah edir.

Yer zərfliliyi İsim	Xəbər fel	Mübtədə Əvəzlilik	Tamamlıq Əvəzlilik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlilik (Dat.)
Im Unterricht	erklärt	er	es	mir

Sual sözlü sual cümlələrində birinci sual sözü, sonra xəbər, sonra mübtədə gəlir.

Wo erklärt es mir der Lehrer? - Harada müəllim mənə onu izah edir?

Yer zərfliliyi Zərf	Xəbər fel	Tamamlıq Əvəzlilik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlilik (Dat.)	Mübtədə İsim
Wo	erklärt	es	mir	der Lehrer

Sual (sual sözsüz) və əmr cümlələrində xəbər birinci yerdə durur, mübtədə (əgər varsa) ikinci yerdə durur.

Sual sözsüz sual cümlələrinə ja/nein Fragen (bəli/xeyr sualları da) deyilir.

Erklärt der Lehrer die Übung? - Müəllim tapşırığı izah edir?

Xəbər fel	Mübtədə İsim	Tamamlıq İsim (Akk.)
Erklärt	der Lehrer	die Übung

Alman dilində cümlənin baş üzvlərinin (mübtədə və xəbərin) müəyyən yeri olur.

İkinci dərəcəli üzvlərin (tamamlıq, təyin, zərflilik) cümlədə yerində nisbi sərbəstlik var.

Alman dilində mübtədə və xəbərdən sonra cümlə üzvləri arasında ən əhəmiyyətli (yəni vurğulanı) cümlənin sonunda gəlir.

Er öffnete ihm im Dunkeln die Flurtür. O qaranlıqda qapını açır.

Er öffnete ihm die Flurtür im Dunkeln. O qapını qaranlıqda açır.

Əgər hər hansı bir üzv xüsusi vurğulanmırsa ümumilikdə ikinci dərəcəli cümlə üzvlərinin cümlədə yeri aşağıdakı kimidir.

Alman dilində cümlədə əvəzliliklə ifadə olunmuş tamamlıq həmişə isimlə ifadə olunmuş tamamlıqdan əvvəl gəlir.

Əgər isim təsirlik halda olarsa yönlük haldan sonra, əvəzlilik təsirlik halda olarsa yönlük haldan əvvəl gəlir.

Der Lehrer erklärt es mir im Unterricht. - Müəllim dərsdə mənə onu izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Tamamlıq Əvəzlilik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlilik (Dat.)	Yer zərfliyi İsim
Der Lehrer	erklärt	es	mir	im Unterricht

Der Lehrer erklärt dem Schüler die Übung im Unterricht.

Müəllim dərsdə şagirdə tapşırığı izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Tamamlıq İsim (Dat.)	Tamamlıq İsim (Akk.)	Yer zərfliyi İsim
Der Lehrer	erklärt	dem Schüler	die Übung	im Unterricht

Cümlədə təsirlik halda olan isimlə ifadə olunan tamamlıq adətən zərflikdən sonra gəlir.

Qalan bütün hallarda (yəni tamamlıq məsələn əvəzliliklə ifadə olunarsa) tamamlıq zərflikdən əvvəl gəlir.

Der Lehrer erklärt es mir im Unterricht. - Müəllim dərsdə mənə onu izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Tamamlıq Əvəzlilik (Akk.)	Tamamlıq Əvəzlilik (Dat.)	Yer zərfliyi İsim
Der Lehrer	erklärt	es	mir	im Unterricht

Der Lehrer erklärt dem Schüler im Unterricht die Übung.

Müəllim dərsdə şagirdə tapşırığı izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Tamamlıq İsim (Dat.)	Yer zərfliyi İsim	Tamamlıq İsim (Akk.)
Der Lehrer	erklärt	dem Schüler	im Unterricht	die Übung

Zərflik söz önü olan isimlərdən əvvəl gəlir.

Der Lehrer erklärt jetzt im Unterricht die Übung. - Müəllim indi dərsdə tapşırığı izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Zərflik Zaman zərfi	Yer zərfliyi İsim	Tamamlıq İsim (Akk.)
Der Lehrer	erklärt	jetzt	im Unterricht	die Übung

Cümlədə əvvəl zaman, sonra səbəb, sonra təzi- hərəkət, sonra yer zərfliyi gəlir.

Zaman (nə vaxt?) - səbəb (niyə?) - təzi- hərəkət (necə?) - yer zərfi (harada?)

Der Lehrer erklärt jetzt deshalb gern im Unterricht .

Müəllim indi buna görə həvəslə izah edir.

Mübtəda İsim	Xəbər fel	Zaman zərfliyi Zaman zərfi	Səbəb zərfliyi Səbəb zərfi	Təzi- hərəkət zərfliyi Təzi- hərəkət zərfi	Yer zərfliyi İsim
Der Lehrer	erklärt	jetzt	deshalb	gern	im Unterricht

Əlavə

Qrammatik lüğət

İdiomatik ifadələr

Fellərin sözünü ilə işlənməsi

Özündən sonra müəyyən hal tələb edən fəllər

Haben və sein ilə işlənən sözlər

Həqiqi qayıdış fəlləri

**Wissen, haben, sein, modal fəllər və lassen fəllinin
təsriflənməsi**

Qüvvətli fəllərin təsriflənməsi

Qrammatik lüğət

das Adjektiv -s, -e	sifət
das Adverb -s, -ien	zərf
das Adverbiale	zərflik
das Alphabet -s, -e	Əlifba
das Attribut -es, -e	təyin
das Attributsatz	təyin budaq cümləsi
das Demonstrativpronomen, -	işarə əvəzlilikləri
das finite Verb	təsriflənən fel
das Fragewort, "-er	sual sözü
das Futurum	gələcək zaman
das Geschlecht -es, -er	cins
das Grundwort, "-er	əsas söz
das Hilfsverb, -en	köməkçi fel
das Interrogativpronom	sual əvəzlilikləri
das Kompositum, die Komposita	mürəkkəb söz
das Modalverb, -en	modal fel
das Negativpronom	inkar əvəzlilikləri
das Nomen, -	isim
das Objekt -es, -e	tamamlıq
das Partizip, -ien	feli sifət
das Passiv –s	məchul növ
das Perfekt	nəqli keçmiş zaman
das Personalpronomen, -	şəxs əvəzlilikləri
das Possesivpronom	viyətlik əvəzlilikləri
das Prädikat -es, -e	xəbər
das Präfix, -e	prefiks, ön şəkilçi
das Präsens =	indiki zaman
das Präteritum	keçmiş zaman, preterit
das Pronomen -s,	əvəzlik
das reflexive Verb	qayıdış feli
das Relativpronom	nisbi əvəzliliklər
das Satzgefüge	tabeli mürəkkəb cümlə
das Satzglied -es, -er	cümlə üzvü
das Subjekt -es, -e	mübtəda
das Substantiv -s, -e	isim
das Verb -s, -en	fel
das Zahlwort -es,	say

der Akkusativ	təsirlik hal
der Artikel -s, =	artikl
der Aussagesatz, -"e	nəqli cümlə
der Bedingungssatz	şərt budaq cümləsi
der bestimmte Artikel	müəyyən artikl
der Buchstabe -hs, -n	Hərf
der Dativ	yönlük hal
der Diphthong, -e	diftong
der einfache Satz -es,	sadə cümlə
der Fall -s, Fälle	hal
der Finalsatz	məqsəd budaq cümləsi
der Folgesatz	nəticə budaq cümləsi
der Fragesatz, -"e	sual cümləsi
der Genetiv	viyəlİK hal
der Genus, die Genera	cins
der Hauptsatz -es,	baş cümlə
der Imperativ, -e	əmr forması
der Infinitiv, -e	məsdər
der Kasus, -	hal
der Kausalsatz	səbəb budaq cümləsi
der Komparativ, -e	müqayisə dərəcəsi
der Konsonant -en, -en	samit
der Lokalsatz	yer budaq cümləsi
der Nebensatz -es,	budaq cümlə
der negative Artikel (kein)	inkar artiklı
der Nominativ, -e	adlıq hal
der Objektsatz	tamamlıq budaq cümləsi
der Plural -s	cəm
der Positiv	sifətin adi dərəcəsi
der Possessivartikel, -	viyəlİK artiklı
der Satz, -"e	cümlə
der Satzbau	cümlə quruluşu
der Singular -s	tək
der Superlativ	üstünlük dərəcəsi
der Temporalsatz	zaman budaq cümləsi
der Umlaut, -e	umlyaut
der unbestimmte Artikel	qeyri müəyyən artikl
der Vokal -s, -e	sait

der Vokalwechsel, -	sait dəyişməsi
der Wortakzent, -e	vurğu, intonasiya
der Wortschatz -es	Söz ehtiyatı
die Aussprache =, -n	Tələffüs
die Deklination =, -en	isimlərin hallanması
die Endung, -en	sonluq
die Finalangabe	məqsəd ifadəsi
die Gegenwart	indiki zaman
die Grammatik, -en	qrammatika
die Höflichkeitsform, -en (Sie)	nəzakət forması
die Interjektion =, -en	nida
die Komparation, -en	müqayisə
die Konjugation, -en	təsriflənmə
die Konjunktion, -en	bağlayıcı
die Negation, -en	inkar
die Ortsangabe, -n	yer barədə məlumat
die Partikel	ədat
die Phonetik	fonetika
die Präposition, -en	sözünü
die Rechtschreibung =	düzgün yazılış
die Richtungsangabe, -n	istiqamət məlumatı
die Satzmelodie, -n	intonasiya
die Satzreihe	tabesiz mürəkkəb cümlə
die Satzverbindung, -en	bağlayıcı
die schwache Verben	zəif fellər
die Sonderform, -en	xüsusi forma
die starke Verben	qüvətli fellər
die Temporalangabe, -n	zaman məlumatı
die Vergangenheit	keçmiş, keçmiş zaman
die Vergangenheitsform, -en	keçmiş zaman forması
die Wechselpräposition, -en	təsirlik və yönlük hal tələb edən önsöz
die Wortart = -en	nitq hissəsi
die Zeitangabe, -n	tarix, vaxtın təyin olması
die Zeitform, -en	zaman forması
einfacher Satz -es,	əlifba
feminin	qadın cinsli
konjugieren	təsrif etmək
lokale/temporale Präposition	yer / zaman sözünü

maskulin
negativ
neutral
regelmäßig
regelmäßiges Verb
trennbar
trennbares Präfix
unbestimmt
unregelmäßig
unregelmäßiges Verb
untrennbar
untrennbares Präfix
zusammengesetztes Wort

kişi cinsi
neqativ, inkar
neytral
düzgün, qaydalı
qaydalı fel
ayrılan
ayrılan prefiks
qeyri müəyyən
qaydasız
qaydasız fel
ayrılmayan
ayrılmayan prefiks
düzəltmə söz

İdiomatik ifadələr

Abschied nehmen von	sağollaşmaq
Alarm schlagen	həyəcan təbili çalmaq
Alles auf eine Karte setzen	riskə getmək
am Leben bleiben	diri qalmaq
an Bedeutung gewinnen	əhəmiyyət qazanmaq
an Ort und Stelle	yerində
Angst haben vor	qorxmaq
Anteil nehmen an	iştirak etmək
Apfel der Zwietracht	nifaqa səbəb olan şey
auf der Suche nach	axtarışında
auf die Nerven gehen	əsəbləşdirmək
auf diese Weise	bu şəkildə, bu üsulla
auf Distanz gehen	aralaşmaq
auf jeden Fall	hər halda, istənilən halda
auf Schritt und Tritt	hər addımda
auf sein	oyanmaq
aus diesem Anlass	bu səbəbdən
aus eigener Kraft	öz gücünə
aus einer Mücke einen Elefanten machen	qarısqadan fil düzəltmək
ausfindig machen	tapmaq
Bedürfnisse decken	ehtiyacları ödəmək
Beifall klatschen	alqışlamaq
Bescheid geben	məlumat vermək
Bescheid sagen	xəbər vermək
Besuch haben	qonağı olmaq
bewusst werden	başə düşmək
bis auf die Haut nass werden	çox islanmaq
Bock haben	bir şeyi istəmək, həvəsi olmaq
da ist guter Rat teuer	məsləhətə ehtiyacı olmaq
da sein	orda olmaq
dabei sein	iştirak etmək, yanında olmaq;
dagegen ist nichts einzuwenden	bunun ələhinə deyiləsi heç nə yoxdur
dagegen sein	etiraz etmək
Das Bett machen	yatağı səliqəyə salmaq
Das Gras wachsen hören	çox ağıllı olmaq
das Interesse wecken	maraq oyatmaq
Das ist mir Wurst	bu mənim vecimə deyil
das ist nicht mein Ding	bu məni maraqlandırmır, bunu həvəslə etmirəm
Das letzte Wort haben	son sözə sahib olmaq
Das schwarze Schaf	bir yerə uyğun gəlməyən adam
Das sind zwei Paar Stiefel	uyğun gəlməyən şeylər
das Stirnrunzeln	alnını qırıqdırmaq
das Wasser läuft mir im Munde zusammen	ağzından su axır, iştahı var

den Führerschein entziehen	sürücülük vəsiqəsinin alınması
den Führerschein machen	sürücülük vəsiqəsi almaq
Den Kürzeren ziehen	uduzmaq
Den Nagel auf den Kopf treffen	düz iş görmək, düz demək
den Schwerpunkt legen auf	diqqəti mərkəzləşdirmək
den Spieß umdrehen	vəziyyəti dəyişmək
Den Wald vor lauter Bäumen	əsas olanı görə bilməmək
nicht sehen	
den Wind aus den Segeln	köməksiz vəziyyətə salmaq
nehmen	
Der Apfel fällt nicht weit	ot kökü üstündə bitər
vom Stamm	
deutlich machen	başə salmaq
die Aufmerksamkeit auf sich	diqqəti özünə cəlb etmək
ziehen	
Die Chemie stimmen	bir-birinə uyğun gəlmək
die Daumen drücken	uğur arzulamaq
die Dinge auf sich zukommen	səbr etmək, gözləmək
lassen	
Die Fliege machen	çıxıb getmək
Die Flinte ins Korn werfen	əl üzmək, təslim olmaq
Die Nadel im Heuhaufen suchen	saman içində iynə axtarmaq
Die Qual der Wahl haben	çətinliklə seçim etmək
die Schlussfolgerung ziehen	nəticə çıxartmaq
Die Schnauze voll haben	bezmək
Druck ausüben auf	təzyiq etmək
Durst haben	susuzlamaq
Eher geht ein Kamel durch	dəvə iynə deşiyindən keçər,
das Nadelöhr	amma bu mümkün olmaz
eilig haben	tələsmək
Ein Affentheater aufführen	hoqqabazlıq etmək
ein gutes Verhältnis haben zu	yaxşı münasibətdə olmaq
ein Kind bekommen	uşağı olmaq
Ein Leben in Saus und Braus	lüks bir həyat sürmək
führen	
ein Opfer bringen für	nə üçünsə qurban vermək
ein Ultimatum stellen	ultimatum vermək
Ein Wolf im Schafspelz sein	qoyun geyimləri bir canavar olmaq,
	yalançı olmaq
eine Ehe schließen	evlənmək
eine Entscheidung fällen	qərar qəbul etmək
eine Entscheidung treffen	qərar vermək
eine Familie gründen	ailə qurmaq
Eine Hand wäscht die andere	əl əli yuyar
einem geschenkten Gaul schaut	bəy verən atın dişinə baxmazlar
man nicht ins Maul	
einen Beruf ergreifen	bir peşəyə yiyələnmək, peşə seçmək

einen Bogen machen um
Einen Denkkzettel verpassen
einen Einbruch begehen
einen Einkauf tätigen
einen Klob im Hals haben
einen Korb bekommen
einen Kredit aufnehmen
einen Streit schlichten
einerseits andererseits
Erfahrungen sammeln
ernst nehmen
es besteht die Gefahr
es bleibt alles beim Alten
es bringt nichts
es fällt mir schwer
es geht um
es ist die Rede von
es ist mir egal
es ist mir peinlich
es klappt nicht
es kostet viel Mühe
es läutet
es lohnt sich
es macht mir nichts aus
es zahlt sich aus
et cetera
Etwas auf die Goldwaage legen
etwas steckt dahinter
Farbe bekennen
fertig sein
Fix und fertig sein
frei haben
freie Hand lassen
Freundschaft schließen mit
froh sein (über A)
für dumm verkaufen
für jeden Geschmack
gar nicht
Gas geben
Geduld haben
Gesetz verabschieden
Gewinn erzielen
Glück haben
glücklich sein (über A)
große Erwartungen knüpfen an
gut auskommen mit
Gut beschlagen in etwas sein

yayınmaq
dərsin vermək
bir oğurluq törətmək
bazarlıq etmək
qəhərlənmək, danışa bilməmək
rədd cavabı almaq
kredit götürmək
mübahisəni həll etmək
bir tərəfdən, başqa tərəfdən
təcrübə toplamaq
ciddi qəbul etmək
bir risk var, təhlükəli ola bilər
hər şey əvvəlki kimi qalır
bunun mənası yoxdur
mənim üçün çətinlikdir
söhbət gedir
söhbət bundan gedir
mənim üçün fərqi yoxdur
mən çox xoş deyil, xəcalət çəkirəm
alınmır
çox əziyyət tələb edir
zəng çalınır.
buna dəyər
bu məni narahat etmir, bu mənə çətin deyil
özünü doğruldur, dəyər
və sairə, və ilaxır
çox əhəmiyyətli hesab etmək
bunun arxasında nəyə var
açıq danışmaq
bitirmək
əldən düşmək
azad olmaq, boş olmaq
öz bildiyi kimi hərəkət etməyə icazə vermək
dostlaşmaq
sevinmək (nəyəsə)
aldatmaq
hər zövqə uyğun
heç; qətiyyən yox
sürətləndirmək
səbrli olmaq
qanun qəbul etmək
qazanc əldə etmək
bəxti olmaq
xoşbəxt olmaq (nəyəsə görə)
kiməsə böyük ümid bəsləmək
öyrəşmək, yola getmək
bir şeyi əsaslı bilmək

gute Leistungen erbringen
Haushalt führen
Heimweh haben
hoch im Kurs sein
Hunger haben
im Auge behalten
Im falschen Film sein
im Freien
im Gegenteil
im Griff haben
im Großen und Ganzen
Im Handumdrehen
Im Hinblick auf
im Kaufrausch sein
im Lauf der Zeit
im Nachhinein
im Nacken haben
im Nu
im Vergleich zu
im Verlauf
im Voraus
im Vordergrund stehen
Im wahrsten Sinne des Wortes
im Zusammenhang mit
immer wieder und wieder
imstand sein
in Anbetracht
in Aufregung versetzen
in Betrieb sein
in Bezug auf
in Bezug auf
In den sauren Apfel beißen
in der Nähe
in der Regel
In der Zwickmühle stecken
in die Schuldenfalle tapen
in diesem Zusammenhang
in Erfüllung gehen
in Frieden und Eintracht leben
in Kauf nehmen
in Kraft treten
in Ordnung bringen
in Pension gehen
in puncto
in Rente gehen
in Schwung kommen
in Strömen regnen

keyfiyyətli işləmək
evdarlıqla məşğul olmaq
ev üçün darıxmaq
hörmətli, adlı-sanlı olmaq
ac olmaq
gözdən buraxmamaq
gözlənilməz pis vəziyyətə düşmək
açıq havada
əksinə
kontrol altında saxlamaq
ümumiyyətlə
bir anda
münasibətlə,...nəzərdə tutaraq
güclü xərcləmək niyyətində olmaq
tədricən, yavaş-yavaş
sonradan
sıxışdırmaq, təqib etmək
ani, bir anda
müqayisədə
müddətində, ərzində
əvvəlcədən
ön planda durmaq
sözün əsil mənasında
əlaqədə
yenidən və yenidən
iqtidarında olmaq
nəzərdə tutaraq
həyəcanlandırmaq
işləmək
o ki qaldı
barəsində
xoşa gəlməyən bir iş görmək
yaxında, yaxınlığında
adətən, bir qayda olaraq
dolaşığa düşmək
borc tələsinə düşmək
bu əlaqədə
həyata keçmək
sülh və harmoniyada yaşamaq
razılaşmaq, hesablaşmaq
qüvvəyə minmək
səliqəyə salmaq
təqaüdə çıxmaq
... barəsində, .. haqqında
təqaüdə çıxmaq
fəaliyyətə başlamaq
güclü yağış yağması

in technischer Hinsicht
in Urlaub fahren
infrage kommen
ins Auge fallen
ins Bett gehen
Ins Gras beißen
ins Ziel kommen
Jemandem auf den Leim gehen
Jemandem den Laufpass geben
Jemandem eine lange Nase
drehen
Jemandem heimleuchten
Jemanden im Stich lassen
Katzenjammer haben
kein Dach über dem Kopf haben
kein Wunder
keine Ahnung haben
keine Lust haben
keine Spur von
keinen Bock haben
Kinder in die Welt setzen
Klatsch und Tratsch
Knall und Fall
konfrontiert sein mit

Kontakte knüpfen
Kräfte mobilisieren
laut Gesetz
Leben führen
Leine ziehen
Lust haben
Maßnahmen treffen
Mit Ach und Krach
Mit dem falschen Fuß
aufgestanden sein
mitten in
Motor anlassen
Musik aufdrehen
Mut machen
nach Hause
neidisch sein (auf A)
Nerven verlieren
neugierig sein (auf A)
Nicht alle Tassen im Schrank
haben
nicht in Frage kommen
Nur Bahnhof verstehen

texniki cəhətdən
məzuniyyətə çıxmaq
nəzərə alınmaq
gözünə çarpmaq
yatmağa getmək
ölmək
məqsədə çatmaq
kiminsə tələsinə düşmək
kim iləsə münsəibətləri pozmaq
kimisə aldatmaq

kimisə qovmaq
köməksiz buraxmaq; tərk etmək
özünü pis etmək
evsiz olmaq
təəccüblü deyil
bilməmək
həvəsi olmamaq
heç bir iz yoxdur
həvəsi olmamaq
dünyaya uşaq gətirmək
qeybət
birdən, qəfildən
nəiləsə , kimiləsə üzləşmək,
qarşıqarşıya durmaq
əlaqələr yaratmaq
qüvvəsini səfərbər etmək
qanuna əsasən
həyat sürmək
yox olmaq, tərk etmək
həvəsi olmaq
tədbirlərin görülməsi
çətinliklə
pis halda olmaq

ortasında
mühərriki işə salmaq
musiqini qoşmaq, səsini artırmaq
ürəkləndirmək
evə
paxıl olmaq (nəyəsə)
əsəbləşmək
maraqlanan olmaq (nəyəsə)
dəli, başdan xarab olmaq

söhbət gedə bilməz
başə düşməmək və ya

Öl ins Feuer gießen
Pech haben
Platz nehmen
Recht haben
rückgängig machen
Rückschläge erleiden
Rücksicht nehmen auf
rund um
rund um die Uhr
sauer sein
Schi fahren
Schiss haben
Schiss bekommen
Schluss machen
Schnäppchen machen
Schwein haben
seit geraumer Zeit
seit Langem
sich auf dem Weg machen
sich auf der Nase herumtanzen
sich den Herausforderungen
stellen
sich ein Beispiel nehmen an
sich einer Operation unterziehen
sich einer Sache in hohem Maße
bewusst sein
sich etw. bewusst machen
sich Gedanken machen über
sich im Aufwind befinden
sich kurz fassen
sich Mühe geben
sich selbst überlassen sein
sich Sorgen machen
Sich vom Acker machen
sich vom Halse schaffen
Sich zum Affen machen

sicher sein
Sitten und Bräuche
so dass
so tun, als ob
Sorgen machen
Spaß haben
Spaß machen
tagaus tagein
Taxi nehmen

başə düşmək istəməmək
qızışdırmaq, təhrik etmək
bəxti olmamaq
oturmaq, yer tutmaq
haqqlı olmaq
ləğv etmək
uğursuzluqlara məruz qalma
hesablaşmaq
ətrafında
24 saat
dilxor olmaq
xizəkdə sürüşmək
qorxmaq
qorxmaq
bir kəsdən ayrılmaq, bitirmək
sərfəli alış etmək
bəxti gətirmək
ta qədimdən bəri
çoxdan bəri
yola düşmək
hörmətsizlik etmək, istifadə etmək
çağırış ,iddia qəbul etmək

kimdənsə nümunə götürmək
cərrahi əməliyyata məruz qalmaq
bir şeyə yüksək dərəcədə agah olmaq

aydınlaşdırmaq
narahat olmaq, nigaran olmaq
artan uğura sahib olmaq
qısa danışmaq
zəhmət çəkmək
tək başına bacarmaq
narahat olmaq
çıxıb getmək
yaxa qurtarmaq, boyun qaçıрмаq
sarsaqqlamaq,
özünü gülünc vəziyyətə qoymaq
əmin olmaq
adət- ənənə
beləliklə
elə etmək , elə bil
nigaran olmaq, narahat olmaq
kef etmək
ləzzət etmək
gündən-günə
taksi ilə getmək

teils – teils
Über den Berg sein
über sich selbst hinauswachsen
um ... herum
um ihrer selbst willen
ums Leben kommen
unter der Leitung von
Unter die Haube kommen
Unter einer Decke stecken
unter Kontrolle haben
unters Messer kommen
Urlaub machen
Verantwortung übernehmen
verrückt machen
von dort aus
von Grund auf
von heute auf morgen
von vornherein
vor allem
vor kurzem
vorausgesetzt , dass
vorbei sein
vorn liegen
Vorschriften machen
Vorurteile abbauen
was die Zukunft betrifft
was für ein/ eine
weh tun
weit weg
wörtlich nehmen
wütend sein (auf A)
Zeit nehmen
zu guter Letzt
zu Ende sein
zu Fuß gehen
zu Hause
zu Kräften kommen
zu Mittag essen
zu Rate ziehen
zu Tode erschrecken
zu tun haben
zugrunde gehen (an D)
zum Ausdruck bringen
zum Beispiel
zum Glück
zum Schluss
zum Teil

qismən - qismən
çətinlik arxada qalıb
öz bacarığından daha artığını etmək
ətrafına, ətrafında
xüsusi səbəb olmadan
ölmək
idarəçiliyi ilə
evlənmək
əlbir olmaq
nəzarəti altında olmaq
cərrahi əməliyyata məruz qalmaq
məzuniyyətə çıxmaq
məsuliyyət üzərinə götürmək
dəli etmək
oradan
başdan-ayağa qədər, bünövrədən
tez müddətə
lap əvvəlcədən, lap başdan
xüsusən
bu yaxınlarda
bu şərt ilə ki
keçmək, qurtarmaq
qabaqda olmaq
kiməsə nə etməli olduğunu bildirmək
xurafat azaltmaq
o ki qaldı gələcəyə
hansı bir, necə
ağrıتماق
uzaqda
hərfləhərflə, tam mənası ilə başa düşmək
əsəbi olmaq (nəyəsə)
vaxt ayırmaq
nəhayət, ən axırda
bitmək
piyada getmək
evdə
sağalmaق, yenidən gücə qayıتماق
nahar etmək
soruşmaq, sual etmək
pis qorxuzmaq
məşğul olmaq
məhv olmaq, hədəf getmək
ifadə etmək, anlatmaq
məsələn
xoşbəxtlikdən
sonda
qismən

zunichte machen
zunutze machen
zur Zeit
zur Folge haben
zur Rede stellen
zur Verfügung haben
zur Verfügung stehen
zur Verfügung stellen
zustande bringen
zustande kommen
zustatten kommen
zutage kommen
zuteil werden

məhv etmək
bir şeydən xeyir götürmək
hal-hazırda
nəticələnmək
dindirmək
sərəncamında olmaq
ixtiyarında olmaq
ixtiyarına vermək
həyata keçirmək
həyata keçmək
yaramaq
üzə çıxmaq, aydın olmaq
pəyına düşmək

Fellərin sözünü ilə işlənməsi

abhängen (von D)		asılı olmaq (kimdənsə)
achten (auf A)		diqqət etmək (kiməsə, nəyəsə)
ändern (an D)		dəyişdirmək, düzəltmək (nədəsə nəyisə)
anfangen (mit D)		başlamaq (nəiləsə)
ängstigen (um A)	sich	qorxmaq (kimdən ötrüsə)
ankommen (auf A)		asılı olmaq (kimdənsə, nədənsə)
antworten (auf A)		cavab vermək (kiməsə, nəyəsə)
arbeiten (als Nom)		işləmək (kimi)
arbeiten (an D)		işləmək (nəinsə üzərində)
arbeiten (bei D)		işləmək (haradasa)
ärgern (über A)	sich	hirsələnmək, acıqlanmaq (kiməsə, nəyəsə)
aufhören (mit D)		dayanmaq, tərgitmək (nəiləsə)
aufpassen (auf A)		diqqət etmək (kiməsə, nəyəsə)
aufregen (über A)	sich	həyəcanlanmaq, hirsələnmək (nəyəsə görə)
ausgeben (für A)		xərcləmək (nə üçünsə)
bedanken (bei D)	sich	təşəkkür etmək (kiməsə)
bedanken (für A)	sich	təşəkkür etmək (nəyəsə görə)
beeilen (mit D)	sich	tələsmək (nəiləsə)
beginnen (mit D)		başlamaq (nəiləsə)
begnügen (mit D)	sich	kifayətlənmək (nəiləsə)
beklagen (bei D)	sich	şikayətlənmək (kiməsə)
beklagen (über A)	sich	şikayətlənmək (nəyəsə görə)
bemühen (um A)	sich	səy etmək, çalışmaq (nəyəsə)
benachrichtigen (von D)		xəbər vermək (nə və kimdənsə)
berichten (über A)		xəbər vermək, söyləmək (nə haqdasa)
beschäftigen (mit D)	sich	məşğul olmaq (nəiləsə)
beschränken (auf A)	sich	məhdudlaşdırmaq (nədəsə)
beschweren (bei D)	sich	şikayət etmək (kiməsə)
beschweren (über A)	sich	şikayət etmək (nəyəsə görə)
bestehen (auf A)		inad etmək (nəyəsə)
bestehen (aus D)		ibarət olmaq (nədənsə)
beteiligen (an D)	sich	qatılmaq, iştirak etmək (nədəsə)
bewerben (bei D)	sich	ərizə vermək (kiməsə, harasa)
bewerben (um A)	sich	ərizə vermək (nəyəsə görə)
bezeichnen (als A)	sich	göstərmək; adlandırmaq (kimi)
beziehen (auf A)	sich	istinad etmək, əsaslanmaq (nəyəsə)
bitten (um A)		xahiş etmək, rica etmək (nəyisə)
bringen (zu D)		çatdırmaq (hala)
danken (für A)		təşəkkür etmək (nə üçünsə)
denken (an A)		fikirləşmək (nəisə, kimisə)
deuten (auf A)		işarə etmək (nəyəsə, kiməsə)
diskutieren (über A)		müzakirə etmək (nə haqdasa)
duften (nach D)		iyi vermək (nəsə)

eignen (für A)	sich	yaramaq, bir işə gəlmək (nə üçünsə)
einigen (auf A)	sich	həmrəy olmaq (nəsə barəsində)
einigen (mit D)	sich	həmrəy olmaq (kiminləsə)
einladen (zu D)		dəvət etmək (nəyəsə)
ekeln (vor D)	sich	iyrənmək (nədənsə)
entscheiden (gegen A)	sich	qərara gəlmək (nəyin ələhinəsə)
entscheiden (für A)	sich	qərar vermək (nə üçünsə)
entschließen (zu D)	sich	qərara gəlmək (nəyəsə)
entschuldigen (bei D)	sich	üzr istəmək (kimdənsə)
entschuldigen (für A)	sich	üzr istəmək (nəyəsə görə)
erfahren (von D)		xəbərdar olmaq (nədənsə)
erholen (von D)	sich	dincəlmək (nədənsə)
erinnern (an A)	sich	xatırlamaq (nəyisə)
erkennen (an D)		tanımaq (nəyəsə görə)
erkundigen (bei D)	sich	məlumat almaq (haradasa)
erkundigen (nach D)	sich	məlumat almaq (nə haqdasa)
ernähren (von D)	sich	qidalanmaq (nə iləsə)
erschrecken (vor D)		qorxmaq (nə və kimdənsə)
erschrecken (über A)		qorxmaq (nədənsə)
erzählen (über A)		danışmaq, nəql etmək (nə haqdasa)
erzählen (von D)		danışmaq, nəql etmək (nə haqdasa)
es geht (um A)		söhbət gedir (nə haqdasa)
fliehen (vor D)		baş götürüb qaçmaq (nədənsə)
fragen (nach D)		sotuşmaq (nəyisə, kimisə)
freuen (auf A)	sich	sevinmək (olacaq nəyəsə)
freuen (über A)	sich	sevinmək (olmuş nəyəsə)
fürchten (vor D)	sich	qorxmaq (nədənsə)
gehören (zu D)		aid olmaq (nəyəsə)
gelten als (Nom)		hesab edilmək (kim kimi, nə kimi)
geraten (in A)		məruz qalmaq (nəyəsə)
gewöhnen (an A)	sich	alışmaq (nəyəsə)
glauben (an A)		inanmaq (nəyəsə, kiməsə)
gratulieren (zu D)		təbrik etmək (nə iləsə)
grenzen (an A)		həmsərhəd olmaq (nə iləsə)
haften (für A)		cavabdeh olmaq (nə üçünsə)
halten (für A)		hesab etmək (nəyisə, kimisə)
halten (von D)		fikrində olmaq (nə haqdasa)
handeln (mit D)		ticarət etmək (nə iləsə, necəsə)
handeln (um A)	sich	söhbət gedir (nə haqdasa)
handeln (von D)		söhbət gedir (nə haqdasa)
helfen (bei D)		kömək etmək (nədəsə)
hindern (an D)		mane olmaq (kiməsə, nədəsə)
hoffen (auf A)		ümid etmək (nəyəsə)
hören (von D)		eşitmək (kimsə, nəsə haqqında)
informieren (über A)	sich	məlumat almaq (nə haqdasa)

interessieren (für A)	sich	maraqlanmaq (nə iləsə)
kämpfen (für A)		mübarizə aparmaq (nə üçünsə)
kämpfen (gegen A)		mübarizə aparmaq (nəyəsə və kiməsə qarşı)
kämpfen (mit D)		mübarizə aparmaq (nə və kimiləsə)
kämpfen (um A)		mübarizə aparmaq (nə üçünsə)
klagen (über A)		şikayət etmək (nəyə görəsə)
kommen (zu D)		gəlmək (nəyəsə)
konzentrieren (auf A)	sich	diqqətini cəmləşdirmək (nəyəsə)
kümmern (um A)	sich	qeydinə qalmaq (nəyinsə, kiminsə)
lachen (über A)		gülmək (nəyəsə, kiməsə)
leben (von D)		yaşamaq (nədənsə)
leiden (an D)		əzab çəkmək (nədənsə)
leiden (unter A)		əzab çəkmək (nədənsə)
nachdenken (über A)		fikirləşmək (nə haqdasa)
passen (zu D)		uyğun olmaq (nəyəsə)
protestieren (gegen A)		etiraz etmək (nəyəsə)
reagieren (auf A)		reaksiya vermək (nəyəsə, kiməsə)
rechnen (mit D)		hesablaşmaq (nə iləsə)
reden (mit D)		danışmaq (kimiləsə)
reden (über A)		danışmaq (nə haqdasa)
reden (von D)		danışmaq (nə haqdasa)
retten (vor D)		xilas olmaq (nə və kimdənsə)
riechen (nach D)		ətir vermək (nəsə)
sagen (über A)		demək nə (haqdasa)
sagen (zu D)		demək (kiməsə)
schicken (an A)		göndərmək (kiməsə)
schicken (zu D)		göndərmək (harasa)
schießen (auf A)		atəş açmaq (harasa)
schimpfen (mit D)		dalaşmaq (kiminləsə)
schimpfen (über A)		yamanlamaq (nəyəsə görə)
schmecken (nach D)		dad vermək (nəyəsə oxşar)
schreiben (an A)		yazmaq (kiməsə)
schreiben (auf A)		yazmaq (nəyinsə üzərində)
schützen (vor D)	sich	qorumaq (nədənsə)
sehnen (nach D)	sich	özləmək (nəyisə)
sein (für A)		nəyinsə tərəfdarı olmaq
sein (gegen A)		nəyinsə əksinə olmaq
sorgen (für A)		qayğısına qalmaq (kiminsə)
sorgen (um A)	sich	qayğısına qalmaq (kiminsə)
spielen (mit D)		oynamaq (kiminləsə)
spielen (um A)		oynamaq (nədənsə)
sprechen (mit D)		danışmaq (kiminləsə)
sprechen (mit D)		danışmaq (kimiləsə)
sprechen (über A)		danışmaq (nə haqdasa)
sprechen (von D)		danışmaq (nə haqdasa)

stehen (auf A)		bir şeyi çox sevmək
steigen (auf A)		qalxmaq (harasa)
sterben (an D)		ölmək (nədənsə)
stimmen (für A)		razılıq vermək (nə üçünsə)
stimmen (gegen A)		razılıq vermək (nəinsə ələhinə)
streiten (mit D)		dalaşmaq (kiminləsə)
streiten (über A)		dalaşmaq (nəyəsə görə)
streiten (um A)	sich	dalaşmaq (nəyəsə görə)
suchen (nach D)		axtarmaq (nəyisə)
teilnehmen (an D)		iştirak etmək (hardasa, nədəsə)
telefonieren (mit D)		telefonla danışmaq (kiminləsə)
träumen (von D)		xəyal etmək, yuxu görmək (nə haqdasa)
treffen (mit D)	sich	görüşmək (kiminləsə)
treffen (zu D)	sich	görüşmək (nə üçünsə)
überreden (zu D)		yola gətirmək (nəyəsə)
überzeugen (von D)		inandırmaq, əmin etmək (nə barəsindəsə)
unterhalten (mit D)	sich	söhbət etmək (kiminləsə)
unterhalten (über A)	sich	söhbət etmək (nə haqdasa)
verabreden (mit D)	sich	şərtləşdirmək (kiminləsə)
verabschieden (von D)	sich	ayrılmaq (nədənsə, kimdənsə)
verfügen (über A)		ixtiyarında olmaq (nəsə)
vergleichen (mit D)		müqayisə etmək (nə iləsə)
verlangen (von Dat)		tələb etmək (kimdənsə)
verlassen (auf A)	sich	güvənmək (nəyəsə)
verlieben (in A)	sich	aşiq olmaq (kiməsə)
verstehen (mit D)	sich	bir-birini başa düşmək (kiminləsə)
verstehen (von D)		anlamaq (nə haqdasa)
verstoßen (gegen A)		zidd getmək, pozmaq (nəyəsə, nəyisə)
vertragen (mit D)		anlaşmaq (kiminləsə)
verzichten (auf A)		imtina etmək (nədənsə)
vorbereiten (auf A)	sich	hazırlaşmaq (nəyəsə)
wählen (zu D)		seçmək (nəyəsə)
warnen (vor D)		xəbərdar etmək (nəsə barəsindəsə)
warten (auf A)		gözləmək (nəyisə)
wehren (gegen A)		qorunmaq (nəyəsə qarşı)
wenden (an A)	sich	müraciət etmək (kiməsə)
werden (zu D)		olmaq, çevrilmək (nəyəsə)
wetten (um A)		mərcləşmək (nəyə görə)
wissen (von D)		bilmək (nə haqdasa)
wundern (über A)	sich	təəccüblənmək (nəyəsə)
zeigen (auf A)		göstərmək (nəyisə)
zugehen (auf A)		tərəfinə getmək (nəyəsə)
zuschauen (bei D)		baxmaq (nəyəsə)
zusehen (bei D)		baxmaq (nəyəsə)
zweifeln (an D)		şübhələnmək (nəyəsə)

als A	bezeichnen	sich	göstərmək; adlandırmaq (kimi)
als Nom	arbeiten		işləmək (kimi)
	gelten		hesab edilmək (kim kimi, nə kimi)
an A	grenzen		həmsərhəd olmaq (nəiləsə)
	denken		fikirləşmək (nəisə, kimisə)
	erinnern	sich	xatırlamaq (nəyisə)
	gewöhnen	sich	alışmaq (nəyəsə)
	glauben		inanmaq (nəyəsə, kiməsə)
	schicken		göndərmək (kiməsə)
	schreiben		yazmaq (kiməsə)
	wenden	sich	müraciət etmək (kiməsə)
an D	ändern		dəyişdirmək, düzəltmək (nədəsə nəyisə)
	arbeiten		işləmək (nəinsə üzərində)
	beteiligen	sich	qatılmaq, iştirak etmək (nədəsə)
	erkennen		tanımaq (nəyəsə görə)
	hindern		mane olmaq (kiməsə, nədəsə)
	leiden		əzab çəkmək (nədənsə)
	sterben		ölmək (nədənsə)
	teilnehmen		iştirak etmək (hardasa, nədəsə)
	zweifeln		şübhələnmək (nəyəsə)
auf A	achten		diqqət etmək (kiməsə, nəyəsə)
	ankommen		asılı olmaq (kimdənsə, nədənsə)
	antworten		cavab vermək (kiməsə, nəyəsə)
	aufpassen		diqqət etmək (kiməsə, nəyəsə)
	beschränken	sich	məhdudlaşdırmaq (nədəsə)
	bestehen		inad etmək (nəyəsə)
	beziehen	sich	istinad etmək, əsaslanmaq (nəyəsə)
	deuten		işarə etmək (nəyəsə, kiməsə)
	einigen	sich	həmrəy olmaq (nəsə barəsində)
	freuen	sich	sevinmək (olacaq nəyəsə)
	hoffen		ümid etmək (nəyəsə)
	konzentrieren	sich	diqqətini cəmləşdirmək (nəyəsə)
	reagieren		reaksiya vermək (nəyəsə, kiməsə)
	schießen		atəş açmaq (harasa)
	schreiben		yazmaq (nəyinsə üzərində)
	stehen		bir şeyi çox sevmək

	steigen		qalxmaq (harasa)
	verlassen	sich	güvənmək (nəyəsə)
	verzichten		imtina etmək (nədənsə)
	vorbereiten	sich	hazırlaşmaq (nəyəsə)
	warten		gözləmək (nəyisə)
	zeigen		göstərmək (nəyisə)
	zugehen		tərəfinə getmək (nəyəsə)
aus D	bestehen		ibarət olmaq (nədənsə)
bei D	arbeiten		işləmək (haradasa)
	bedanken	sich	təşəkkür etmək (kiməsə)
	beklagen	sich	şikayətlənmək (kiməsə)
	beschweren	sich	şikayət etmək (kiməsə)
	bewerben	sich	ərizə vermək (kiməsə, harasa)
	entschuldigen	sich	üzr istəmək (kimdənsə)
	erkundigen	sich	məlumat almaq (haradasa)
	helfen		kömək etmək (nədəsə)
	zuschauen		baxmaq (nəyəsə)
	zusehen		baxmaq (nəyəsə)
für A	ausgeben		xərcləmək (nə üçünsə)
	bedanken	sich	təşəkkür etmək (nəyəsə görə)
	danken		təşəkkür etmək (nə üçünsə)
	eignen	sich	yaramaq, bir işə gəlmək (nə üçünsə)
	entscheiden	sich	qərar vermək (nə üçünsə)
	entschuldigen	sich	üzr istəmək (nəyəsə görə)
	haften		cavabdeh olmaq (nə üçünsə)
	halten		hesab etmək (nəyisə, kimisə)
	interessieren	sich	marqlanmaq (nə iləsə)
	kämpfen		mübarizə aparmaq (nə üçünsə)
	sein		nəyinsə tərəfdarı olmaq
	sorgen		qayğısına qalmaq (kiminsə)
	stimmen		razılıq vermək (nə üçünsə)
gegen A	entscheiden	sich	qərara gəlmək (nəyin ələhinəsə)
	kämpfen		mübarizə aparmaq (nəyəsə və kiməsə qarşı)
	protestieren		etiraz etmək (nəyəsə)
	sein		nəyinsə əksinə olmaq
	stimmen		razılıq vermək (nəinsə ələhinə)

	verstoßen		zidd getmək, pozmaq (nəyəsə, nəyisə)
	wehren		qorunmaq (nəyəsə qarşı)
in A	geraten		məruz qalmaq (nəyəsə)
	verlieben	sich	aşiq olmaq (kiməsə)
mit D	anfangen		başlamaq (nəiləsə)
	sprechen		danışmaq (kiminləsə)
	aufhören		dayanmaq, tərgitmək (nəiləsə)
	beeilen	sich	tələsmək (nəiləsə)
	beginnen		başlamaq (nəiləsə)
	begnügen	sich	kifayətlənmək (nəiləsə)
	beschäftigen	sich	məşğul olmaq (nəiləsə)
	einigen	sich	həmrəy olmaq (kiminləsə)
	handeln		ticarət etmək (nə iləsə, necəsə)
	kämpfen		mübarizə aparmaq (nə və kimiləsə)
	rechnen		hesablaşmaq (nə iləsə)
	reden		danışmaq (kimiləsə)
	schimpfen		dalaşmaq (kiminləsə)
	spielen		oynamaq (kiminləsə)
	sprechen		danışmaq (kimiləsə)
	streiten		dalaşmaq (kiminləsə)
	telefonieren		telefonla danışmaq (kiminləsə)
	treffen	sich	görüşmək (kiminləsə)
	unterhalten	sich	söhbət etmək (kiminləsə)
	verabreden	sich	şərtləşdirmək (kiminləsə)
	vergleichen		müqayisə etmək (nə iləsə)
	verstehen	sich	bir-birini başa düşmək (kiminləsə)
	vertragen		anlaşmaq (kiminləsə)
nach D	duften		iyi vermək (nəsə)
	erkundigen	sich	məlumat almaq (nə haqdasa)
	fragen		sotuşmaq (nəyisə, kimisə)
	riechen		ətir vermək (nəsə)
	schmecken		dad vermək (nəyəsə oxşar)
	sehnen	sich	özləmək (nəyisə)
	suchen		axtarmaq (nəyisə)
über A	beklagen	sich	şikayətlənmək (nəyəsə görə)
	beschweren	sich	şikayət etmək (nəyəsə görə)

	ärgern	sich	hirsələnmək, acıqlanmaq (kiməsə, nəyəsə)
	aufregen	sich	həyəcanlanmaq, hirsələnmək (nəyəsə görə)
	berichten		xəbər vermək, söyləmək (nə haqdasa)
	diskutieren		müzakirə etmək (nə haqdasa)
	erschrecken		qorxmaq (nədənsə)
	erzählen		danışmaq, nəql etmək (nə haqdasa)
	freuen	sich	sevinmək (olmuş nəyəsə)
	informieren	sich	məlumat almaq (nə haqdasa)
	klagen		şikayət etmək (nəyə görə)
	lachen		gülmək (nəyəsə, kiməsə)
	nachdenken		fikirləşmək (nə haqdasa)
	reden		danışmaq (nə haqdasa)
	sagen		demək nə (haqdasa)
	schimpfen		yamanlamaq (nəyəsə görə)
	sprechen		danışmaq (nə haqdasa)
	streiten		dalaşmaq (nəyəsə görə)
	unterhalten	sich	söhbət etmək (nə haqdasa)
	verfügen		ixtiyarında olmaq (nəsə)
	wundern	sich	təəccüblənmək (nəyəsə)
um A	ängstigen	sich	qorxmaq (kimdən ötrüsə)
	bemühen	sich	səy etmək, çalışmaq (nəyəsə)
	bewerben	sich	ərizə vermək (nəyəsə görə)
	bitten		xahiş etmək, rica etmək (nəyisə)
	es geht		söhbət gedir (nə haqdasa)
	handeln	sich	söhbət gedir (nə haqdasa)
	kämpfen		mübarizə aparmaq (nə üçünsə)
	kümmern	sich	qeydinə qalmaq (nəyinsə, kiminsə)
	sorgen	sich	qayğısına qalmaq (kiminsə)
	spielen		oynamaq (nədənsə)
	streiten	sich	dalaşmaq (nəyəsə görə)
	wetten		mərcləşmək (nəyə görə)
unter A	leiden		əzab çəkmək (nədənsə)
von D	abhängen		asılı olmaq (kimdənsə)
	benachrichtigen		xəbər vermək (nə və kimdənsə)
	erfahren		xəbərdar olmaq (nədənsə)
	erholen	sich	dincəlmək (nədənsə)
	ernähren	sich	qidalanmaq (nə iləsə)

	erzählen		danışmaq, nəql etmək (nə haqdasa)
	halten		fikrində olmaq (nə haqdasa)
	handeln		söhbət gedir (nə haqdasa)
	hören		eşitmək (kimsə, nəşə haqqında)
	leben		yaşamaq (nədənsə)
	reden		danışmaq (nə haqdasa)
	sprechen		danışmaq (nə haqdasa)
	träumen		xəyal etmək, yuxu görmək (nə haqdasa)
	überzeugen		inandırmaq, əmin etmək (nə barəsindəşə)
	verabschieden	sich	ayrılmaq (nədənsə, kimdənsə)
	verstehen		anlamaq (nə haqdasa)
	wissen		bilmək (nə haqdasa)
	verlangen		tələb etmək (kimdənsə)
vor D	ekeln	sich	iyrənmək (nədənsə)
	erschrecken		qorxmaq (nə və kimdənsə)
	fliehen		baş götürüb qaçmaq (nədənsə)
	fürchten	sich	qorxmaq (nədənsə)
	retten		xilas olmaq (nə və kimdənsə)
	schützen	sich	qorumaq (nədənsə)
	warnen		xəbərdar etmək (nəşə barəsindəşə)
zu D	bringen		çatdırmaq (hala)
	einladen		dəvət etmək (nəyəsə)
	entschließen	sich	qərara gəlmək (nəyəsə)
	gehören		aid olmaq (nəyəsə)
	gratulieren		təbrik etmək (nə iləsə)
	kommen		gəlmək (nəyəsə)
	passen		uyğun olmaq (nəyəsə)
	sagen		demək (kiməsə)
	schicken		göndərmək (harasa)
	treffen	sich	görüşmək (nə üçünsə)
	überreden		yola gətirmək (nəyəsə)
	wählen		seçmək (nəyəsə)
	werden		olmaq, çevrilmək (nəyəsə)

Özündən sonra müəyyən hal tələb edən fellərin bəziləri

Özündən sonra Dativ halı tələb edən fellər

ähneln-oxşamaq

antworten - cavab vermək

ausweichen - yol vermək, boyun qaçıрмаq

befehlen - əmr etmək

begegnen - rastlaşmaq

beistehen -kömək etmək

danken - təşəkkür etmək

einfallen - xatırlamaq

entgegenen - etiraz etmək

erwidern - etiraz etmək

fehlen-çatışmamaq

folgen - izləmək

gefallen - xoşuna gəlmək

gehörchen- sözünə baxmaq.

gehören - məxsus olmaq

gelingen -baş tutmaq

genügen - kifayət etmək

glauben -inanmaq

gratulieren - təbrik etmək

helfen - kömək etmək

missfallen - xoşuna gəlməmək

misslingen - baş tutmamaq

nähern, sich -yaxınlaşmaq

nützen - gərəkli olmaq

raten - məsləhət görmək

schaden - ziyan vermək

schmecken- dad vermək, dadı olmaq

vertrauen - etibar etmək

verzeihen - bağışlamaq

widersprechen - etiraz etmək

zuhören - qulaq asmaq

zureden - dilə tutmaq

zusehen - göz qoymaq

zustimmen - razılaşmaq

zuwenden-müraciət etmək

Özlərindən sonra həm Dativ, həm Akkusativ tələb edən fellər

anvertrauen-etibar etmək
beantworten - cavablandırmaq
beweisen - sübut etmək
borgen - borc almaq, borc vermək
bringen -gətirmək
empfehlen- məsləhət görmək
entwenden - oğurlamaq
entziehen - əlindən almaq
erlauben - icazə vermək
erzählen - nəql etmək
geben - vermək
leihen - borc vermək
liefern - göndərmək
mitteilen - xəbər vermək
rauben - oğurlamaq
reichen -uzatmaq
sagen - demək
schenken - hədiyyə etmək
schicken -göndərmək
schreiben - yazmaq
senden - göndərmək
stehlen - oğurlamaq
überlassen - öhdəsinə buraxmaq
verbieten - qadağan etmək
verschweigen- gizlətmək, yaymamaq
versprechen - söz vermək
verweigern - rədd etmək, imtina etmək
wegnehmen - əlindən almaq
zeigen - göstərmək

Bəzi fellər özündən sonra iki Akkusativ tələb edir:

kosten - dəyəri olmaq
lehren - öyrətmək
nennen - adlandırmaq
schelten - təhqir etmək
schimpfen -təhqir etmək

Bəzi fellər özündən sonra Genitiv tələb edir.

Bu fellər alman dilində az işlənir.

erfreuen, sich -uğurlu olmaq

bedürfen - ehtiyacı olmaq

Bəzi fellər özündən sonra Akkusativ və Genitiv tələb edir:

anklagen- təqsirləndirmək

bezichtigen- təqsirləndirmək

überführen - təqsirini sübut etmək

verdächtigen - günahlandırmaq

Özündən sonra Nominativ halı tələb edən fellər:

bleiben - qalmaq, üstündə dayanmaq

heißen - adlanmaq

sein -olmaq

werden - tədricən olmaq

ereignen sich - baş vermək, vəqə olmaq

gelingen - müvəffəq olmaq, nail olmaq

geschehen - baş vermək, üz vermək

missglücken - baş tutmamaq, uğursuz qalmaq

passieren - baş vermək, üz vermək

Haben və sein ilə işlənən sözlər

Haben - ilə işlənən sözlər

Angst haben vor	qorxmaq
Besuch haben	qonağı olmaq
Bock haben	bir şeyi istəmək, həvəsi olmaq
Durst haben	susuzlamaq
eilig haben	tələsmək
frei haben	azad olmaq, boş olmaq
Geduld haben	səbrli olmaq
genug haben	bəs etmək, kifayətlənmək
Glück haben	bəxti olmaq
Heimweh haben	ev üçün darıxmaq
Hunger haben	ac olmaq
im Griff haben	kontrol altında saxlamaq
im Nacken haben	sıxışdırmaq, təqib etmək
Katzenjammer haben	özünü pis etmək
keine Ahnung haben	bilməmək
keine Lust haben	həvəsi olmamaq
keinen Bock haben	həvəsi olmamaq
Lust haben	həvəsi olmaq
Pech haben	bəxti olmamaq
Recht haben	haqqı olmaq
Schiss haben	qorxmaq
Schwein haben	bəxti gətirmək
Spaß haben	kef etmək
unter Kontrolle haben	nəzarəti altında olmaq
zu tun haben	məşğul olmaq
zur Folge haben	nəticələnmək
zur Verfügung haben	sərəncamında olmaq

Sein ilə işlənən sözlər

abhängig von	sein	aslı olmaq
ähnlich	sein	oxşar olmaq
alt	sein	köhnə, yaşlı olmaq
angesehen bei	sein	hörmətli olmaq
anstrengend	sein	yorucu olmaq
ärgerlich über A	sein	əsəbi olmaq
arm an D	sein	kasıb olmaq
auf	sein	oyanmaq
aufgeschlossen gegenüber	sein	açıq fikirli olmaq
aufmerksam auf A	sein	diqqətli olmaq
begeistert von	sein	valeh olmaq (nədənsə)
beihilflich	sein	köməkçi olmaq
bekannt als Nom.	sein	kimi tanınmış olmaq
bekannt für	sein	tanınmış olmaq
bekannt mit	sein	tanış olmaq
beliebt bei	sein	sevilən olmaq
bereit zu	sein	hazır olmaq
besorgt um	sein	narahat olmaq
beunruhigt über A	sein	narahat olmaq
bewusst sich (D) +G	sein	bilmək
blass vor D	sein	solğun olmaq
böse	sein	qərəzli olmaq
böse auf A	sein	əsəbi olmaq
breit	sein	enli olmaq
da	sein	orda olmaq
dabei	sein	iştirak etmək, yanında olmaq
dagegen	sein	etiraz etmək
egal	sein	əhəmiyyətsiz olmaq
eifersüchtig über A	sein	qısqanc olmaq
einverstanden mit	sein	həmrəy olmaq
entfernt	sein	uzaq olmaq
entsetzt von	sein	əsəbi olmaq
enttäuscht von	sein	məyus olmaq (nədənsə)
erfreut über A	sein	sevincli olmaq
erkrankt an D	sein	xəstəsi olmaq
erlaubt	sein	icazəli olmaq

erstaunt über A	sein	təəccüb etmək (nəyəsə)
fähig zu	sein	qadir olmaq
fertig mit	sein	hazır olmaq
frei von	sein	azad olmaq
freundlich zu	sein	mehriban olmaq
froh über A	sein	şad olmaq
gefährlich	sein	təhlükəli olmaq
gespannt auf A	sein	səbirsiz, gərgin olmaq
gewöhnt an A	sein	vərdişli olmaq
gleichgültig	sein	laqeyd olmaq
glücklich über A	sein	xoşbəxt olmaq
gut in D	sein	yaxşı olmaq
heiß	sein	qaynaq olmaq
hoch	sein	hündür olmaq
immun gegen	sein	immunitetli olmaq
imstand	sein	iqtidarında olmaq
interessiert an D	sein	maraqlı olmaq
kalt	sein	soyuq olmaq
kompliziert	sein	mürəkkəb olmaq
konfrontiert mit	sein	nə və kimiləsə qarşı-qarşıya durmaq
langweilig	sein	darıxdırıcı olmaq
leicht	sein	asan, yüngül olmaq
lieb	sein	sevimli olmaq
müde von	sein	yorğun olmaq
neidisch auf A	sein	paxıl olmaq
nett zu	sein	mehriban olmaq
neugierig auf A	sein	maraqlanan olmaq (nəyəsə)
nützlich für	sein	xeyirli olmaq
peinlich	sein	utandırıcı olmaq
recht	sein	razı olmaq
reich an D	sein	zəngin olmaq
richtig	sein	düzgün olmaq
rot vor D	sein	qırmızı olmaq (qızarmaq)
sauer	sein	dilxor olmaq
schlecht	sein	pis olmaq
schwierig/schwer	sein	çətin, ağır olmaq
sicher sich (D) +G	sein	əmin olmaq
soweit	sein	vaxtının çatması

stolz auf A	sein	qürurlu olmaq
traurig über A	sein	qəmgın olmaq (nəyəsə)
übel	sein	pis halda olmaq
überzeugt von	sein	əmin olmaq
unangenehm	sein	xoşa gəlməyən olmaq
verboten	sein	qadağan olmaq
verbunden	sein	bağlı olmaq
verdächtig	sein	sübhəli olmaq
verliebt in A	sein	aşıq olmaq
verrückt nach	sein	dəli olmaq
verschieden von	sein	fərqli olmaq
verständnisvoll gegenüber	sein	başə düşən olmaq
verwandt mit	sein	qohum olmaq
verwundert über A	sein	şaşqın olmaq
voll von	sein	dolu olmaq
vorbei	sein	keçmək, qurtarmaq
warm	sein	isti olmaq
wert	sein	dəyərində olmaq
wichtig für	sein	vacib olmaq
wütend auf A	sein	əsəbi olmaq (nəyəsə)
zu Ende	sein	bitmək
zufrieden mit	sein	razı olmaq
zurückhaltend gegenüber	sein	təvəzökar olmaq

Həqiqi qayıdış felləri

auf den Weg machen	sich	yola döşmək
aufregen (über A)	sich	əsəbləşmək
auskennen	sich	məlumatı olmaq
ausruhen	sich	dincəlmək
bedanken (für A)	sich	təşəkkür etmək
beeilen	sich	tələsmək
befinden	sich	yerləşmək
beschweren (über A)	sich	şikayətlənmək
bewerben (um A)	sich	ərizə vermək
bücken	sich	əyilmək
entschließen	sich	qərara gəlmək
entschuldigen (für A)	sich	üzr istəmək
erholen	sich	istirahət etmək
erkälten	sich	soyuq dəymək
erkundigen (nach D, über A)	sich	xəbər tutmaq
freuen (auf A, über A)	sich	sevinmək
fürchten (vor D)	sich	qorxmaq
gewöhnen	sich	öyrəşmək
interessieren (für A)	sich	marqlanmaq
irren	sich	yanılmaq
konzentrieren (auf A)	sich	cəmləşdirmək
kümmern (um A)	sich	qeydinə qalmaq
leisten	sich	özünə icazə vermək
schämen	sich	utanmaq
sehnen (nach D)	sich	darıxmaq
sonnen	sich	gün altında qızınmaq
streiten (über A)	sich	dalaşmaq
verabreden	sich	razılaşmaq
verbeugen (vor D)	sich	əyilmək
verirren	sich	azmaq
verlieben	sich	aşiq olmaq
vorstellen	sich	təqdim etmək
weigern	sich	istəməmək
wundern (über A)	sich	heyrlənmək

Qayıdış əvəzliyi Dativ - də olur.

denken	sich	fikirləşmək
lassen + Infinitivsatz	sich	qoymaq
merken	sich	yadda saxlamaq
Mühe geben + Infinitivsatz	sich	zəhmət çəkmək
Sorgen machen	sich	narhat olmaq
vorstellen	sich	təsəvvür etmək

Wissen, haben, sein, modal fellər və lassen felinin təsriflənməsi

Haben

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich habe	ich habe	ich hatte	ich hätte
du hast	du habest	du hattest	du hättest
er/sie/es hat	er/sie/es habe	er/sie/es hatte	er/sie/es hätte
wir haben	wir haben	wir hatten	wir hätten
ihr habt	ihr habet	ihr hättet	ihr hättet
sie haben	sie haben	sie hatten	sie hätten
		PARTIZIP I	habend
		PARTIZIP II	gehabt
		IMPERATIV	hab, habe!

Sein

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich bin	ich sei	ich war	ich wäre
du bist	du seiest, seist	du warst	du wärest, wärst
er/sie/es ist	er/sie/es sei	er/sie/es war	er/sie/es wäre
wir sind	wir seien	wir waren	wir wären
ihr seid	ihr seiet	ihr wart	ihr wäret, wärt
sie sind	sie seien	sie waren	sie wären
		PARTIZIP I	seiend
		PARTIZIP II	gewesen
		IMPERATIV	sei!

Werden

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich werde	ich werde	ich ward, wurde	ich würde
du wirst	du werdest	du wardst, wurdest	du würdest
er/sie/es wird	er/sie/es werde	er/sie/es ward, wurde	er/sie/es würde
wir werden	wir werden	wir wurden	wir würden
ihr werdet	ihr werdet	ihr wurdet	ihr würdet
sie werden	sie werden	sie wurden	sie würden
		PARTIZIP I	werdend
		PARTIZIP II	geworden
		IMPERATIV	werd, werde!

Wissen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich weiß	ich wisse	ich wusste	ich wüsste
du weißt	du wissest	du wusstest	du wüsstest
er/sie/es weiß	er/sie/es wisse	er/sie/es wusste	er/sie/es wüsste
wir wissen	wir wissen	wir wussten	wir wüssten
ihr wisst	ihr wisset	ihr wusstet	ihr wüsstet
sie wissen	sie wissen	sie wussten	sie wüssten
		PARTIZIP I	wissend
		PARTIZIP II	gewusst
		IMPERATIV	wisse!

Können

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich kann	ich könne	ich konnte	ich könnte
du kannst	du könntest	du konntest	du könntest
er/sie/es kann	er/sie/es könne	er/sie/es konnte	er/sie/es könnte
wir können	wir können	wir konnten	wir könnten
ihr könnt	ihr könntet	ihr konntet	ihr könntet
sie können	sie können	sie konnten	sie könnten
		PARTIZIP I	könnend
		PARTIZIP II	gekonnt, können

Wollen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich will	ich wolle	ich wollte	ich wollte
du willst	du wollest	du wolltest	du wolltest
er/sie/es will	er/sie/es wolle	er/sie/es wollte	er/sie/es wollte
wir wollen	wir wollen	wir wollten	wir wollten
ihr wollt	ihr wollet	ihr wolltet	ihr wolltet
sie wollen	sie wollen	sie wollten	sie wollten
		PARTIZIP I	wollend
		PARTIZIP II	gewollt, wollen

Dürfen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich darf	ich dürfe	ich durfte	ich dürfte
du darfst	du dürfest	du durftest	du dürftest
er/sie/es darf	er/sie/es dürfe	er/sie/es durfte	er/sie/es dürfte
wir dürfen	wir dürfen	wir durften	wir dürften
ihr dürft	ihr dürfet	ihr durftet	ihr dürftet
sie dürfen	sie dürfen	sie durften	sie dürften
		PARTIZIP I	dürfend
		PARTIZIP II	dürfen, gedurft

Müssen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich muss	ich müsse	ich musste	ich müsste
du musst	du müssest	du musstest	du müsstest
er/sie/es muss	er/sie/es müsse	er/sie/es musste	er/sie/es müsste
wir müssen	wir müssen	wir mussten	wir müssten
ihr müsst	ihr müsset	ihr musstet	ihr müsstet
sie müssen	sie müssen	sie mussten	sie müssten
		PARTIZIP I	müssend
		PARTIZIP II	gemusst, müssen

Sollen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich soll	ich solle	ich sollte	ich sollte
du sollst	du sollest	du solltest	du solltest
er/sie/es soll	er/sie/es solle	er/sie/es sollte	er/sie/es sollte
wir sollen	wir sollen	wir sollten	wir sollten
ihr sollt	ihr sollet	ihr solltet	ihr solltet
sie sollen	sie sollen	sie sollten	sie sollten
		PARTIZIP I	sollend
		PARTIZIP II	gesollt, sollen

Mögen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich mag	ich möge	ich mochte	ich möchte
du magst	du mögest	du mochtest	du möchtest
er/sie/es mag	er/sie/es möge	er/sie/es mochte	er/sie/es möchte
wir mögen	wir mögen	wir mochten	wir möchten
ihr mögt	ihr möget	ihr mochtet	ihr möchtet
sie mögen	sie mögen	sie mochten	sie möchten
		PARTIZIP I	mögend
		PARTIZIP II	gemocht, mögen

Lassen

PRÄSENS	KONJUNKTIV I	PRÄTERITUM	KONJUNKTIV II
ich lasse	ich lasse	ich ließ	ich ließe
du lässt	du lassest	du ließeest	du ließeest
er/sie/es lässt	er/sie/es lasse	er/sie/es ließ	er/sie/es ließe
wir lassen	wir lassen	wir ließen	wir ließen
ihr lasst	ihr lasset	ihr ließt	ihr ließet
sie lassen	sie lassen	sie ließen	sie ließen
		PARTIZIP I	lassend
		PARTIZIP II	gelassen, lassen

Infinitiv	Präsens	Präteritum	Partizip II	Tərcümə
backen	bäckt / backt	buk/backte	hat gebacken	bişirmək
befehlen	befiehlt	befahl	hat befohlen	əmr vermək
beginnen	beginnt	begann	hat begonnen	başlamaq
beißen	beißt	biß	hat gebissen	dişləmək
bergen	birgt	barg	hat geborgen	qazıb çıxartmaq
bersten	birst	barst	ist geborsten	partlamaq
biegen	biegt	bog	hat gebogen	dönmək
bieten	bietet	bot	hat geboten	təklif etmək
binden	bindet	band	hat gebunden	əlaqələndirmək
bitten	bittet	bat	hat gebeten	xahiş etmək
blasen	bläst	blies	hat geblasen	üfürüb doldurmaq
bleiben	bleibt	blieb	ist geblieben	qalmaq
braten	brät	briet	hat gebraten	qızartmaq
brechen	bricht	brach	hat/ist gebrochen	sındırmaq
brennen	brennt	brannte	hat gebrannt	yandırmaq
bringen	bringt	brachte	hat gebracht	gətirmək
denken	denkt	dachte	hat gedacht	düşünmək
dreschen	drischt	drosch	hat gedroschen	döyəcəlmək
dringen	dringt	drang	hat/ist gedrungen	güclə keçmək

dürfen	darf	durfte	hat gedurft	icazə olar
empfangen	empfängt	empfang	hat empfangen	almaq, qəbul etmək
empfehlen	empfiehlt	empfohl	hat empfohlen	təvsiyə etmək
erlöschen	erlischt	erlosch	ist erloschen	sönmək
erschrecken	erschrickt	erschrak	ist erschrocken	qorxutmaq
essen	isst	aß	hat gegessen	yemək yemək
fahren	fährt	fuhr	hat/ist gefahren	sürmək
fallen	fällt	fiel	ist gefallen	düşmək
fangen	fängt	fing	hat gefangen	tutmaq
fechten	ficht	focht	hat gefochten	dalaşmaq
finden	findet	fand	hat gefunden	tapmaq
flechten	flicht	flocht	hat geflochten	hörmək
fliegen	fliegt	flog	hat/ist geflogen	uçmaq
fliehen	flieht	floh	ist geflohen	qaçıb qurtulmaq
fließen	fließt	floss	ist geflossen	axmaq
fressen	frisst	fraß	hat gefressen	yemək yemək
frieren	friert	fror	hat gefroren	dondurmaq
gären	gärt	gor	ist gegoren	fermentativ reaksiya
gebären	gebärt/gebiert	gebar	hat/ist geboren	doğumaq
geben	gibt	gab	hat gegeben	vermək

gedeihen	gedeiht	gedieh	ist gediehen	Inkişaf etmək
gehen	geht	ging	ist gegangen	getmək
gelingen	gelingt	gelang	ist gelungen	uğur əldə etmək, alınmaq
gelten	gilt	galt	hat gegolten	aid olmaq
genesen	genest	genas	ist genesen	sağalmaq
genießen	genießt	genoss	hat genossen	zövq almaq
geschehen	geschieht	geschah	ist geschehen	baş vermək
gewinnen	gewinnt	gewann	hat gewonnen	qazanmaq
gießen	gießt	goss	hat gegossen	tökmək
gleichen	gleich	glich	hat geglichen	bərabərləşmək
gleiten	gleitet	glitt	ist geglitten	sürüşmək
graben	gräbt	grub	hat gegraben	qazmaq
greifen	greift	griff	hat gegriffen	qamarlamaq
haben	hat	hatte	hat gehabt	malik olmaq
halten	hält	hielt	hat gehalten	saxlamaq
hängen	hängt	hing	hat gehangen	asmaq
hauen	haut	haute/hieb	hat/ist gehauen	vurmaq
heben	hebt	hob	hat gehoben	qaldırmaq
heißen	heißt	hieß	hat geheißen	çağırılmaq
helfen	hilft	half	hat geholfen	kömək etmək

kennen	kennt	kannte	hat gekannt	tanımaq
klingen	klingt	klang	hat geklungen	zəng çalmaq
kneifen	kneift	kniff	hat gekniffen	çimdikləmək
kommen	kommt	kam	ist gekommen	gəlmək
können	kann	konnte	hat gekonnt	edə bilərmək
kriechen	kriecht	kroch	ist gekrochen	dırmaşmaq
laden	lädt	lud	hat geladen	yükləmək
lassen	lässt	ließ	hat gelassen	tərk etmək
laufen	läuft	lief	ist gelaufen	qaçmaq
leiden	leidet	litt	hat gelitten	əziyyət çəkmək
leihen	leiht	lieh	hat geliehen	borc vermək
lesen	liest	las	hat gelesen	oxumaq
liegen	liegt	lag	hat gelegen	durmaq, yerləşmək
löschen	löscht	losch	hat geloschen	silmək
lügen	lügt	log	hat gelogen	yalan demək
mahlen	mahlt	mahlte	hat gemahlen	üyütmək
meiden	meidet	mied	hat gemieden	özündən kənarlaşdırmaq
melken	melkt	melkte	hat gemolken/gemelkt	sagmaq
messen	misst	maß	hat gemessen	ölçmək
mißlingen	mißlingt	mißlang	ist mißlungen	uğursuzluğa düşər olmaq

mögen	mag	mochte	hat gemocht	xoşlamaq
müssen	muss	musste	hat gemusst	malı
nehmen	nimmt	nahm	hat genommen	götürmək
nennen	nennt	nannte	hat genannt	adlanmaq
pfeifen	pfeift	pfiff	hat gepfiffen	fit çalmaq
preisen	preist	pries	hat gepriesen	təltif etmək
quellen	quillt	quoll	ist gequollen	şişmək
raten	rät	riet	hat geraten	məsləhət vermək
reiben	reibt	rieb	hat gerieben	ovuşdurmaq, sürmək
reißen	reißt	riss	hat/ist gerissen	cırmaq
reiten	reitet	ritt	hat/ist geritten	at sürmək
rennen	rennt	rannte	ist gerannt	qaçmaq
riechen	riecht	roch	hat gerochen	iyləmək
ringen	ringt	rang	hat gerungen	güləşmək
rinnen	rinnt	rann	ist geronnen	axmaq
rufen	ruft	rief	hat gerufen	çağırmaq
salzen	salzt	salzte	hat gesalzen/gesalzt	duzlamaq
saufen	säuft	soff	hat gesoffen	sərxoşluq etmək
saugen	saugt	sog = saugte	hat gesogen/gesaugt	sourmaq
schaffen	schafft	schuf	hat geschaffen	yaratmaq

scheiden	scheidet	schied	hat/ist geschieden	boşanmaq
scheinen	scheint	schien	hat geschienen	görünmək
schelten	schilt	schalt	hat gescholten	söymək
scheren	schiert	schor	hat geschoren	qırmaq
schieben	schiebt	schob	hat geschoben	təkan vermək
schießen	schießt	schoss	hat geschossen	vurmaq
schlafen	schläft	schief	hat geschlafen	yatmaq
schlagen	schlägt	schlug	hat geschlagen	döymək
schleichen	schleicht	schlich	ist geschlichen	dırmaşmaq
schleifen	schleift	schliff	hat geschliffen	üyütmək
schließen	schließt	schloss	hat geschlossen	bağlanmaq
schlingen	schlingt	schlang	hat geschlungen	bükmək
schmeißen	schmeißt	schmiss	hat geschmissen	atmaq
schmelzen	schmilzt	schmolz	hat/ist geschmolzen	əritmək
schneiden	schneidet	schnitt	hat geschnitten	kəsmək
schreiben	schreibt	schrieb	hat geschrieben	yazmaq
schreien	schreit	schrie	hat geschrien	bağırmaq
schreiten	schreitet	schrift	ist geschritten	addımlamaq
schweigen	schweigt	schwie	hat geschwiegen	susmaq
schwellen	schwillt	scholl	ist geschwollen	şişmək

schwimmen	schwimmt	schwamm	ist geschwommen	üzmək
schwinden	schwindet	schwand	ist geschwunden	itmək
schwingen	schwingt	schwang	hat geschwungen	yellənmək
schwören	schwört	schwor/schwur	hat geschworen	and içmək
sehen	sieht	sah	hat gesehen	görmək
sein	ist	war	ist gewesen	olmaq
senden	sendet	sandte	hat gesandt	göndərmək
singen	singt	sang	hat gesungen	oxumaq
sinken	sinkt	sank	ist gesunken	enmək
sinnen	sinnt	sann	hat gesonnen	fikirləşmək
sitzen	sitzt	saß	hat gesessen	oturmaq
sollen	soll	sollte	hat gesollt	malı, məli
speien	speit	spie	hat gespien	tüpürmək
spinnen	spinnt	spann	hat gesponnen	hörmək
sprechen	spricht	sprach	hat gesprochen	danışmaq
sprießen	sprießt	spross	ist gesprossen	qalxmaq
springen	springt	sprang	ist gesprungen	tullanmaq
stechen	sticht	stach	ist gestochen	sancmaq
stehen	steht	stand	hat gestanden	durmaq
stehlen	stiehlt	stahl	hat gestohlen	oğurlamaq

steigen	steigt	stieg	ist gestiegen	qalxmaq
sterben	stirbt	starb	ist gestorben	ölmək
stinken	stinkt	stank	hat gestunken	pis iy vermək
stoßen	stößt	stieß	hat/ist gestoßen	təkan vermək
streichen	streicht	strich	hat gestrichen	ləğv etmək
streiten	streitet	stritt	hat gestritten	dalaşmaq
tragen	trägt	trug	hat getragen	daşımaq
treffen	trifft	traf	hat getroffen	görüşmək
treiben	treibt	trieb	hat/ist getrieben	etmək
treten	tritt	trat	hat/ist getreten	girmək
trinken	trinkt	trank	hat getrunken	içmək
trügen	trügt	trog	hat getrogen	aldatmaq
tun	tut	tat	hat getan	etmək
verderben	verdirbt	verdarb	hat/ist verdorben	korlamaq
verdrießen	verdrießt	verdross	hat verdrossen	zəhlə aparmaq
vergessen	vergisst	vergaß	hat vergessen	unutmaq
verlieren	verliert	verlor	hat verloren	itirmək
verzeihen	verzeiht	verzieh	hat verziehen	bağışlamaq
wachsen	wächst	wuchs	ist gewachsen	böyümək
wägen	wägt	wog	hat gewogen	çəkisi olmaq

waschen	wäscht	wusch	hat gewaschen	yumaq
weichen	weicht	wich	ist gewichen	yol vermək
weisen	weist	wies	hat gewiesen	yönəltmək
wenden	wendet	wandte = wendete	hat gewandt/gewendet	dəyişmək
werben	wirbt	warb	hat geworben	reklam etmək
werden	wird	wurde	ist geworden	oldu
werfen	wirft	warf	hat geworfen	atmaq
wiegen	wiegt	wog	hat gewogen	çəkisi olmaq
winden	windet	wand	hat gewunden	bükmək
wissen	weiß	wusste	hat gewusst	bilmək
wollen	will	wollte	hat gewollt	istəmək
ziehen	zieht	zog	hat/ist gezogen	çəkmək
zwingen	zwingt	zwang	hat gezwungen	məcbur etmək

